PARSCH-KLINDA:

LITURGIKUS SZENTBESZÉDEK

I. RÉSZ

Nihil obstat. Dr. Carolus Gigler, censor dioecesanus. Nr. 2996/935.
Imprimatur. Strigonii, die 8. Octobris 1935. Dr. Julius Machovich, vicarius generalis.

Dr PIUS PARSCH

★

LITURGIKUS SZENTBESZÉDEK

I. RÉSZ: ADVENT ÉS KARÁCSONY

FORDITOTTA

Dr KLINDA PÁL
ESZTERGOMFŐEGYHÁZMEGYEI ÁLDOZÓPAP

1936.
KIADJA A SZOCIÁLIS MISSZIÓTÁRSULAT
«LITURGIA» KEGYTÁRGY ÉS KÖNYVKIADÓJA
BUDAPESTEN

STEPHANEUM NYOMDA R. T.
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. — A nyomdáért felelős: ifj. Kohl Ferenc.

TARTALOMJEGYZÉK.

Oldal

Fordító előszava 7
Bevezetés 9

Adventre:
1. Mit jelent az Advent? 11

Advent I. vasárnapjára:
2. Adventi üzenet, adventi intelem, adventi ima ... 18
3. Mária a vezetőnk az adventen át 21

Advent II. vasárnapjára:
4. Isten országának fölségéről I. 24
5. Isten országának fölségéről II. 29

Advent III. vasárnapjára:
6. Miért örvendezünk a mai napon? 30
7. A mai nap jó hiradása 34

Kántorböjtre:
8. Mi a kántorböjt? 37

Advent IV. vasárnapjára:
9. Karácsonyi előkészület 40
10. A három adventi tanító 51

Szeplőtelen Fogantatás ünnepére:
11. Mária időkfeletti élete 55

Karácsony ünnepére:
1. *Éjféli misére:*
12. Ki az Üdvözítője ennek az éjszakának? 59
13. A háromféle születés éjszakája 62
2. *Hajnali misére:*
14. A pásztorok a jászolnál 64
3. *A reggeli misére:*
15. Admirabile commercium 67
16. Miért kívánunk egymásnak kegyelemteljes Karácsonyt? 70

Oldal

A kísérő ünnepek:
17. A három kísérő ünnep 72
18. Szent István..... 74

Vasárnap Karácsony nyolcada alatt:
19. Mialatt mély csönd 78
20. Évfordulóra 80

Circumcisio Domini:
21. Az ünnep négy gondolata..... 82

Jézus Nevének ünnepe:
22. Az Úr nevéről 85

Epifánia: Urunk kinyilvánításának ünnepe:
(Vízkereszt — Három Királyok ünnepe.) 88
23. Mit ünneplünk Epifániakor? 89
24. A napkeleti bölcsek története 92
25. Napkelet és napnyugat építik Vízkereszt ünnepét. 97
26. A Három Királyok adományainak szimbolikája . 99
27. Út a templom felé 103
28. Csillagunk, utunk, célunk 105

Szent Család ünnepe:
29. Jézus a kisded, a gyermek és az ifjú 107
30. Régi és új dolgok a liturgiában 112

II. Vasárnap Vízkereszt után:
31. Homilia 116
32. A kánai menyegző a liturgiában..... 121

III. Vasárnap Vízkereszt után:
33. Homilia 125
34. Krisztus, az Egyház és mi 130

IV. Vasárnap Vízkereszt után:
35. Homilia 133
36. Amire a háborgó tenger tanít 138

V—VI. Vasárnap Vízkereszt után:
37. *a)* A tavi prédikáció 141
38. *b)* A konkolyról szóló hasonlat..... 145
39. *c)* Két parabola a mustármagról és a kovászról . 150
40. A Vízkereszt utáni idő (liturgikus szentbeszéd V. vasárnapra)..... 155

Gyertyaszentelő Boldogasszony:
41. Krisztus bemutatása a templomban 158
42. Krisztus a világosság 164

A FORDITÓ ELŐSZAVA.

Dr. Pius Parsch klosterneuburgi ágostonrendi kanonoknak, a «Volksliturgisches Apostolat» zseniális megteremtőjének és világhírű vezérének irodalmi termékei közül e sorozat elsőnek a papság számára készült «Liturgische Predigten» fordítását hozza. A szerző liturgikus munkásságával másfél évtized óta nemcsak a németajkú, hanem a másnyelvű országok hitéletét is csodálatos módon felrázta és megtermékenyítette. Jelen munkája négy kötetben az egyházi év valamennyi ünnepére több szentbeszédet és kitűnő előadásokat közöl, amelyek a szentmisében végzett igehirdetés mellett a hívek oktatására tartandó «liturgikus órákon» is kitűnően felhasználhatók.

E beszédvázlatok elsősorban csodálatos bőségű anyagot hoznak s emellett minden alkalomra közlik egy nagy szónok és tapasztalt lelkipásztor rendkívül praktikus útbaigazításait is. A közölt anyag szónoki formába való felöltöztetése már az előadó feladata. A közölt beszédeknek három nagy értékére szeretnék itt rámutatni. Az első az, hogy e szentbeszédek a liturgia rendkívül érdekes kifejtése közben elevenen sugározzák tudós szerzőjük dogmatikus és biblikus felkészültségét. A második előny főleg a lelkipásztorkodásban elfoglalt papság számára szinte felbecsülhetetlen: E prédikációk gondolatfűzéseik *anyagát* csaknem kizárólag a *breviáriumból és a misekönyvből veszik*, tehát oly forrásból, amelynek minden szava elevenen él még a legjobban elfoglalt pap lelkében is, miáltal rendkívül megkönnyítik a prédikálásra való előkészületet. Szentbeszédeinek harmadik (és szerintem legértékesebb) tulajdonsága az, hogy a *témaválasztásban* való egyénieskedés helyett az *Anyaszentegyháznak az egyházi*

év ünnephálózatába bámulatos pszihológiával és rendszerességgel *beépített mondanivalóit*, az Egyház minden tagjának szükséges egyszerű és mély igazságokat, vallási tudni- és átélnivalókat hirdetik. *A témaválasztásnak e szigorú egyháziasságával* tehát ezek a prédikációk éppen azt a lelki táplálékot adagoltatják a szószékről, amire a mai ember lelkének a sokféle fűszeres és rendszertelen lelki koszt után épp annyira szüksége (és ma már *igénye* is) van, mint a testnek az egyszerű, ízes, tápláló, mindennapi *kenyérre*. A «*liturgikus szentbeszédek*» feltétlenül «*egyházias szentbeszédek*» is, és nem is akarnak más lenni! Pius Parsch nagyszerű kifejezése szerint: *a liturgia az átélt, az életbehívott dogma*, innét van liturgikus prédikációinak bámulatos hitmélyítő és kegyelmet árasztó hatása. Szavai nyomán valóban «ébred az Egyház a lelkekben!»

Természetesen, e szentbeszédek teljes sikere azt is megkívánja, hogy *a hallgatóság kezében ott legyen a liturgia magyarnyelvű szövege*. Ha gondoskodunk arról, hogy a miseszövegek — ma már *fillérekért* kapható — magyar fordításait mintegy alapként juttassuk el a hívek kezébe,* akkor maradandóan és csodálatos elevenséggel fog a tömegek lelkében visszhangzani mindaz, amit a lelkipásztor a «liturgikus prédikációk»-ban a szószékről meghirdetett!

Az Anyaszentegyház ügye iránti alázatos szolgálniakarással tesszük le e köteteket a Főtisztelendő Papság kezébe. A fordítás munkája elsősorban nem irodalmi szempontokat követett, hanem az eredeti gondolatok minél hűségesebb visszaadásának jegyében történt.

Budapesten, 1935. A Szűzanya születése ünnepén.

Dr. Klinda Pál.

* *A 2 Filléres Misekönyv* nélkül ma már nincs modern tömegpasztoráció. Osztassuk szét minden mise elején perselyezés fejében a hiveknek. Kapható minden vasár- és ünnepnapra, Kiadóhivatal: Budapest, IX., Thaly Kálmán-utca 36.

BEVEZETÉS.

Liturgikus prédikáción kétfélét lehet érteni; vagy *liturgikus tárgyakról* szóló tanításokat, mint pl. a szentmise, a mise felépítése és részei, az Isten háza és berendezése stb., vagy érthetjük alatta *vasár- és ünnepnapok miseprédikációit*, amennyiben *anyagukat a liturgikus szövegekből veszik* és a szentmise liturgiájába idő és hely tekintetében beilleszkednek. A következőkben ez *utóbbi* feladat lebegett szemem előtt. Minél inkább terjed a felébresztett liturgikus megújhodás mozgalma, annál inkább kell a modern lelkipásztornak formában és tartalomban átalakítania prédikálását. Nem fogunk többé elsőséget adni a morális és apologetikus témáknak, mint az eddig történt, hanem inkább pozitív felépítéssel prédikálunk, a dogmát elevenen kifejtjük és a szentbeszédek anyagát különösképpen a bibliából és liturgiából merítjük. Az olyan pap, aki együtt él az Egyházzal, szentbeszédanyag tekintetében sohasem fog a liturgiából kifogyni. Valóban, káprázatos virágoskerthez hasonlíthatjuk a liturgiát, amely minden időkben bőségesen kínálja virágait. Csak bizonyos készség kell, hogy ezt a felkínált anyagot helyesen beosszuk és megérthetővé tegyük a nép számára.

A következő beszédek és vázlatok a praxisból valók, a klosterneuburgi népliturgikus istentiszteletek keretében tartottam valamennyit. Meg kell jegyeznem, hogy liturgikusan iskolázott és előrehaladottabb közönség ült előttem. Mivel azonban mindenféle foglalkozású és korú hívek képviselve voltak, arra törekedtem, hogy állandóan mindenki számára érthető maradjak. Nyilvánosságra hozom e szentbeszédvázlatokat abban a reményben, hogy néhány oltártestvéremnek hivatásában segítségére lehe-

tek. Hangsúlyoznom kell, hogy ezeket a beszédeket általában a *szentmise alatt, az evangélium felolvasása után* tartottam. Az ilyenfajta prédikációk elmondására ez az egyetlen megfelelő liturgikus hely ; ez az oka annak is, hogy a beszédek aránylag rövidek. Kivétel néhány előkészítő előadás és bibliai magyarázat, ezek hosszabbak és misénkívüli előadásra szántam őket. Domine, labia mea aperies !

Klosterneuburg, 1930. Mindenszentek ünnepén.

Pius Parsch.

ADVENT.

A liturgikus beállítottságú lelkipásztor már az egyházi év utolsó hetében összegyüjti híveit adventi előkészületre. Ez alkalommal *bevezeti őket az advent szellemébe* és tervet próbál készíteni számukra arról, hogy az egyén és a közösség (egyházközség, egyesület stb) milyen vallási tevékenységet fejtsenek ki ebben az időben. Világos, hogy *az Advent a vallási életre rendkívül sokat kínáló időszak, melyet a lelkipásztornak jól ki kell használni.*

Mit jelent az Advent?

(Jahr des Heiles 1931.)

Amikor a Pünkösd utáni időszak sok hete után az első adventi vasárnap vesperását énekeljük és imádkozzuk, azonnal nagy különbséget veszünk észre. Eddig a liturgia egyszerűbb, szegényesebb volt, most költőivé lesz, tele hangulattal, érzésekkel. Az első ének : «*Azon napokban édesség fog csepegni*» rögtön jelzi, hogy boldog reménykedésekkel teli, jóhírthozó időbe lépünk, a várakozás, vágyódás és öröm idejébe.

Tulajdonképpen *mit is jelent nekünk az Advent?* — A szó maga nem ad teljes feleletet. «Úrjövet», de fordíthatjuk «Újból való» eljövetnek is. Tudjuk, hogy az Úr Jézus *kétféle* eljöveteléről beszélhetünk. Az első *testben* történt, amikor emberré lett, a második majd *hatalomban és dicsőségben* történik a világ végén. E kettő között van az Úrnak még egyféle eljövetele, amelyet szintén «Úrjövetnek», Adventnek nevezhetünk. Krisztus beszélt erről : «Ha valaki szeret engem, ahhoz *eljövök* és Atyám is eljön hozzá és lakóhelyet szerzünk nála». Ez a Krisztus eljövetele a *kegyelemben.* Kérdezhetjük most már : melyik «Úrjövetet» érti az Egyház az Adventen? —

Az egyházi őszben, t. i. az Egyházi év utolsó napjaiban szintén előkészített minket az egyház Krisztus jövetelére ; ez is «Advent» volt tehát és mégis valami egészen más. Ha összehasonlítjuk e két «Adventet», azonnal világosan látjuk mindkettő sajátosságát. Az egyházi őszben Krisztus második eljövetele állott szemünk előtt, a «hatalomban» való Úrjövet. A visszatérő Úr elé egyre növekvő várakozással mentünk, de ebbe némi szorongás is vegyült. Az utolsó vasárnapon azután az ünnep szent ragyogásában állott előttünk a Király, a világ Bírája. Tehát az egyházi ősz is előkészület volt és pedig Krisztus második eljövetelére (a Paruziára). Mivel azonban a liturgia a *jelen* számára dolgozik, azért mindig visszafordul a mi jelen életünk felé : a Paruziát az *életmegjobbítás* nagy indítékának tette meg ; az Úr visszatérésének fényében nekünk is meg kell javítani életünket. Tehát ez a «visszajövetel» is végeredményben az Úr *kegyelmi eljövetelének* képe és hasonlata volt.

Egészen másként van ez az Adventtel. Itt a Krisztus második eljövetele nem a fejlődés végcélja, hanem *kezdete.* Lehetett idő, amikor az adventben a Krisztus *második* eljövetelének gondolata erősebben előnyomult. Ma ezt csak kevésbbé hangsúlyozzuk. Mi, mai keresztények, adventkor elsősorban igazán nem az Úr világvégi eljövetelére gondolunk. Minket az *első* «Úrjövet» ragad meg legalább mint kép és hasonlat, mondhatnánk, mint a Krisztus kegyelmi eljövetelének szent játéka. *Ez a fő tartalma az adventnek!* Azt mondhatnánk tehát : az egyházi őszben a hangsúly a jövőn van, ez segíti a jelen életet. Az Adventben azonban a *jelen* a *középpont,* a mult csak képe és hasonlata ennek ; a jövő pedig még csak sötétben maradó háttérként szerepel.

Igy meg fogjuk érteni az Advent értelmét! Az advent előkészületi időszak a Krisztus *kegyelmi eljövetelére,* amelyhez az első és a második Úrjövet — főleg az első — a jelképet adja.

Az advent kifejezetten arra való idő, hogy felébredjenek a lélek igényei, vágyódása, várakozása. Hogy az étel igazán táplálja a testet, ahhoz a testnek érezni kell az éhség érzését. Isten nem akarja rákényszeríteni a kegyelmet a magát jóllakottnak érző emberre: «*az éhezőket töltötte be jókkal és üresen bocsátotta el a gazdagokat*», ez ősi alaptörvénye az Isten országának. Ezért akarja az Egyház most négy héten keresztül felébreszteni bennünk a lelki éhséget, a megváltottság utáni igényt, hogy alkalmasabbá tegyen a megváltás kegyelmére. Kérdezzük: *hogyan ébreszti fel bennünk a lelkiéhség-érzetét?* Ó, ennek igazi mestere az Egyház! Beállít minket a Krisztus első eljövetele előtti világba és mint egy szent színjátékba belekapcsolva, felébreszteti és megérezteti velünk az ószövetség legnemesebb és legjobb embereinek Megváltó utáni vágyódását, éhségét. Egyidejűleg pedig bepillantást nyujt az Isten csodálatos pedagógiájába, amellyel az emberiséget a Megváltóra előkészítette.

Istennek ez az előkészítő munkája hármas volt: az egész üdvtörténet, az ószövetség Krisztus eljövetelére nevelte az embereket. Amint az idők teljessége eljött, elküldötte Isten az Ő külön előhírnökét, akinek személye, élete, szintén a Krisztusra való Adventet jelentette. Végül az Atya épített Fia számára egy templomot értékes kövekből, az Isten Anyjának testét és lelkét. Ez a hármas előkészítés Krisztus eljövetelére kell, hogy a mi nevelőiskolánk is legyen, hogy kegyelemben várhassuk az Urat. Most megértjük, miért éppen e három foglal el oly nagy helyet az Advent liturgiájában: az *ószövetség, Keresztelő Szent János és Szűz Mária.*

a) Az *ószövetség nevében Izaiás próféta* lép fel, mint beszélő és tolmács. Kettős gondolatot képvisel: egyrészt Isten előkészítő munkáját, másrészt az emberek vágyakozását.

Csábító gondolat lenne (s adventi estéken szépen megvalósítható) áttekinteni az egész ószövetséget és kiemelni

a Messiásra vonatkozó jövendöléseket, amint az első, még sötét és halvány vonalakból mindig érthetőbbek, mindig világosabbak és életteljesebbek lesznek. Így nevelte Isten az embereket a Megváltóra, az ősevangéliumtól (a Paradicsom kapuinál) Noén, Ábrahámon, Jákob áldásán, Mózesen, Dávidon, Salamonon át a prófétákig, akiknek fejedelméül Izaiást tekinthetjük. Egyház-Anyánk a liturgia vezérgondolatául tette Istennek e folyton emelkedő vonalú kinyilatkoztatásait. Ezt épp az Adventben látjuk legvilágosabban.

Az Advent két nagy részre oszlik: az első rész a két első adventi hetet zárja magába; az invitatorium (a zsolozsma hivogatója) ekkor üdvözli «*a Királyt, akinek jönnie kell!*» A harmadik vasárnaptól felfokozza az egyház várakozását: «*Közel van már az Úr*».— Az első részt a vasárnapok két lépcsőfokra osztják: Az első vasárnap hírül hozza: «*a Király jön*». A második már többet mond: «*Jeruzsálemben jön el*», vagyis az Egyházban. — A második rész azonnal nagy örömmel köszönt be: «*Örvendjetek az Úrban, ismét mondom örvendjetek, mert közel van az Úr!*» Ez a második rész első foka. A második fokozatot az adventi évnegyedes böjt napjai, vagyis a kántorböjti napok alkotják, amelyek újabb hírt közölnek: az Úr, mint *ember* jön el. Itt halljuk majd az Úr születésének előzményeit. Harmadik fokozatot jelentenek az *Ó-Antifonák*, a legmagasabb fokú adventi várakozás napjai. A Szent Estén végül ott állunk az Örök Kapuk előtt, amelyek feltárulnak és az Üdvözítőt hozzák a világnak!

Amint Isten a Megváltót így egyre fokozottabban kinyilvánította, amint ezt az Egyház oly szívesen teszi a liturgiában, úgy történik ez a mi életünkben is. A mi lelkünkben is mindig világosabban és ragyogóbban világoskodik a Krisztus, amíg majd érettek nem leszünk rá, hogy halálunk pillanatában sugárzó arcába nézzünk.

Izaiás az ószövetség nemes gyümölcsét is elénk állítja, azonkívül ő a képviselője az összes igazaknak, akik

valaha is vágyakozó lélekkel sóvárogtak a Megváltó után. Kell, hogy beszéde a mi szívünkben is életre keltse ezt a vágyakozást. Ezért lett a kereszténység legismertebb adventi imájává az ő vágyakozása: «*Harmatozzatok, egek, onnan felöl, és föllegek, csöpögjétek az Igazat (a Megváltót), nyilatkozzék meg a föld és teremje meg az Üdvözítőt!*»

b) Amikor én «együtt az Egyházzal» kezdtem élni, mindig nehézséget okozott, hogy miért játszik *Keresztelő Szent János* az Adventben ilyen szerepet? Azonban azóta évről-évre világosabb lett előttem, hogy a Keresztelő mégis csak beletartozik az Adventbe. Élete, szavai, személye *előkészület* a Krisztus eljövetelére.

Isten Keresztelő Szent Jánost a Krisztus eljövetelének heroldjává, hírnökévé, előfutárjává tette; az Egyház pedig a liturgiában megteszi az Úr kegyelmi életének heroldjává, hírnökévé. Amint a zsidó népet fellépésekor erkölcsei megváltoztatására és a rossz útról való visszafordulásra buzdította: «*Térjetek meg, mert elérkezett az Isten országa*», úgy ezt teszi velünk is. Azt mondhatnánk, a Keresztelő tette az Adventet bűnbánati idővé. Az ő szava: «*Készítsétek elő az Úr útjait, tegyétek egyenessé az ő ösvényeit, minden völgy betöltessék, minden hegy és halom lehordassék és a görbék legyenek egyenessé*», — ezek a szavak minket is igazi életmegújításra intenek.

c) Isten jósága és szeretetreméltósága egész különös módon nyilatkozott meg abban, hogy a Megváltás művét oly *közel hozta* hozzánk. A Megváltó ember gyermekévé kellett, hogy legyen, a természet rendjéhez kapcsolta magát, tehát fogantatnia és születnie kellett. Ez mind azt mutatja, hogy Isten mennyire közel jött hozzánk megváltási művében, nem akar rettenetes Istennek mutatkozni, hanem valóban «Immánuel» (Isten velünk) kíván lenni. Igy azután egy *nemes asszonyi alakot* vont be a megváltási tervbe, akinek közreműködnie kell e tervben. Ez mind oly mindenekfölött kedves és szívet örvendeztető, hogy csak nagyon meg lehet érteni, ha a kereszténység

sohasem tévesztette szem elől ennek emlékét és mindig maga előtt látja *az Anyát az isteni Gyermekkel.* Megértjük most már, ha Egyház Anyánk az Adventen keresztül minket is Máriával együtt és Mária szíve érzelmei szerint akar átvezetni? Ha az Advent elsősorban a Krisztus kegyelmi eljövetelére való előkészületre szolgál, ki lehetne ebben jobb példaképünk Máriánál, aki az Urat testileg is szíve alá fogadta, neki szállást adhatott és valódi édesanyja lehetett? Igen, az Istenanyaság titkának, a mi Istent-befogadásunk e legmagasabb szimbolumának nagy helyet kell elfoglalni az Adventben. Ezért halljuk most, ismét, hogy felhangzanak az esti és reggeli Ave-harangok.

Ime a csodálatos hármashangzat : Izaiás, Keresztelő Szent János és Mária. Ime a vágyódás, a bűnbánat és az Istennel való egyesülés ritka tökéletes harmóniája. Ez hogy kell legyen számunkra is az Advent !

Krisztus eljövetelét a liturgia drámailag három képsorozatban állítja elénk :

I. *Egy történelmi képsorozat:* Krisztus testi eljövetele ; ez a kép átvonul az egész Adventen keresztül. Adventben látjuk a Krisztus születése előtti történetet. Karácsonykor születését, Vízkeresztkor (Háromkirályok ünnepén) a szent gyermekség történetét és ezután az Úr későbbi életének képét. Ez az egymásután megfelel a Krisztus *első* eljövetelének.

II. *Egy eschatologikus kép:* Urunk világvégi visszajövetele. Megértjük, hogy ez csak homályos és mintegy el van fátyolozva ; hiszen ez a jövőhöz tartozik. Az első adventi vasárnapon még ez áll az előtérben, de Karácsony felé mindig halványabb és láthatatlanabb lesz. Ez a kép a Krisztus *második* eljövetelét mutatja.

III. *Egy jelképes, szimbolikus képsorozat:* az Isten-Király ünnepi látogatása Jeruzsálemben, amely egyúttal az Ő menyasszonya. Adventben látjuk az előkészületeket e látogatásra és menyegzőre, egyre növekvő sürgölődés között halljuk a hírnökök kiáltását, szabad résztvennünk

a Király fogadtatásán, sőt még a menyegzői asztalhoz is odaülhetünk. Ez a képsorozat megfelel Krisztus *kegyelmi eljövetelének*, amely bennünk megvalósul és amelyet a magunk életébe is beállíthatunk. Igen, a saját lelkünkbe helyezhetjük-e történések színpadát: az Ecclesiában, az Egyházban mi vagyunk a menyasszony, akit az Úr megszabadít és menyegzőre vezet.

Ez a három kép most váltakozik egymással és így szövődnek tovább, a liturgikus szövegekben majd az egyik tűnik jobban elénk, majd a másik; néha együtt szerepelnek úgy, hogy az egyik mintegy átvilágít a másikon; és a téli időszak liturgiájának ez a váltakozása oly sok poézist, annyi drámaiságot mutat, hogy a lélek bennük állandóan anyagot talál a fantázia, az érzések és a gondolkozás számára.

És még egy gondolat: Az egész téli időszakot, mint *egy egységet* kell felfognunk. Az egész egy nagy ünnep, amely felemelkedik az első adventi vasárnap hajnali homályából (*«Itt az idő, hogy felébredjünk az álomból»*), fellángol a Karácsony ünnepén, delelőre jut Epifaniakor és lassan lehanyatlik Gyertyaszentelőkor. Ismét a *fönséges fény- és napszimbolum* az, ami az egész ünnepkörnek az egység szépségét és zártságát adja. Krisztus, a mi Napunk, az Istennek igazi Fia áll a középpontban; az Advent még csak a homályba fátyolozódott hajnal, Karácsony a Napfelkelte és a Napsugárzás; Epifánia a dél, a Gyertyaszentelő Boldogasszony napján pedig már rajta ragyog a Passió előrevetett vérvörös estipirja is.

ADVENT I. VASÁRNAPJÁRA.

Adventi üzenet, adventi intelem, adventi ima.

(1927.)

Bevezetés: a) Néhány szó az új egyházi évről. Egy új tanév az Isten iskolájában, Isten ismét ránk akarja borítani kegyelmeinek bőségszaruját, a misztikus Krisztus, az Egyház életének egy esztendeje.

b) Az egyházi év elejére az Egyház egy szép, bensőséges időt, a várakozásnak, vágyódásnak, *örömnek* idejét: az *Adventet* tette. Az Advent e őkészületi idő az Úr jövetelére: a karácsonyi liturgikus ünnepen történő *testi* Úrjövetelre, az idők végezetén *dicsőségben* történő jövetelre és arra az Úrjövetelre, amely *kegyelmileg* történik a Szentségben és az Áldozatban. A mai szentmise, amely a legelső az egyházi év küszöbén, hármas tartalommal jön. Egy *adventi üzenetet* hoz, egy *adventi intelemre* és egy *adventi imára* tanít.

I. Adventi üzenet. Advent tulajdonképpen csak másodsorban tekinthető *bűnbánati* időnek, elsősorban boldogságos hiradások ideje, amelyek egyre fokozottabban jelentkeznek. Négy üzenet: 1. Az első vasárnapon: *Az Úr jön.* 2. A másodikon: *Az Úr Jeruzsálem városába jön* (és hozza az Istenországa egész szerencséjét). 3. A harmadik vasárnapon: *Közel van már az Úr*, sőt már itt áll közöttünk. 4. Az évnegyedes böjt hetében (Kántorböjtben): *Emberi alakban jön az Úr* (az angyali üdvözlet és Mária látogatása). Az Egyház fokról-fokra vonja el a függönyt szemünk elől, amíg az Üdvözítőt majd valóság-

ban is fel nem mutatja. Ezért vezeti elénk ma az Urat még egészen személytelenül, mintegy felhőkbe takarva. Ez az alapja a mai utolsó ítéletről vett evangéliumnak: «*Akkor látni fogják az Emberfiát felhőkben jönni, nagy hatalomban és dicsőségben*». Épp ily titokzatosan mutatja Őt az Egyház a mai zsolozsmában is. Az egyik ének ott vizionárius képben látja a közelgő Királyt:

«*Belenézek az éjszaka arcába és látom*
Az ég felhőiben jönni az Emberfiát;
Adatott Neki ország és dicsőség,
És minden néptörzs és nyelv szolgál neki.
Hatalma örök hatalom, mely el nem vétetik tőle.
És az Ő országa sohse pusztul el».
(Matutinum, a II. olvasmány után.)

Alkalmazás: Fogadjuk örömmel e hiradást; az Egyház nem ijeszteni akar minket: «*Emeljétek fel fejeteket, mert közel van a ti megváltástok*». A világ gondolkozás nélkül, értelmetlenül megy el e hiradás előtt és kérésznyi életében önmagának tetszeleg. Mi azonban várakozó emberekként élünk, mint a szolgák, akik felövezik magukat és égő lámpával kezükben várják a hazatérő Urat.

II. Adventi intelem: Egyház Anyánk az Ég számára akar nevelni minket, azért az év első napján nem hagyhat el egy komoly figyelmeztetést: *A* Szentlecke megragadó *újévi prédikáció*: «*Itt az idő, hogy felébredjünk*»... Új kezdet, eddig aludtam! A bűnös ember éjszakai ruházatát ledobni, a világosság fegyverzetét felölteni. Mily mélyen hatott ez a levél Szent Ágostonra: «*Tolle, lege...*» Ezek a sorok döntötték el megtérését. Nem kellene ennek nálam is így lenni? Annál is inkább, mert a szentmise nemcsak tanít, hanem kegyelmet is ad.

Még keményebben ragad meg a *zsolozsma*, amelyben a nagy Izaiás Próféta emeli fel szavát (I. 1, 20). Az egész Adventen keresztül napról-napra Izaiásé a szó, ő a pró-

féták fejedelme, akit «az ószövetség evangélistájának» is neveznek, s aki minden más prófétánál világosabban jövendöli meg előre a Krisztus életét és szenvedéseit. A mai olvasmány Isten szigorú feddőbeszéde népéhez. Az elmellőzött, semmibevett isteni Szeretet csodálkozásra hívja fel az eget és a földet: «*Halljátok Egek, és figyelj, te Föld, mert az Isten szól: fiakat tápláltam és felneveltem, mégis megvetettek engem: Az ökör ismeri az ő urát, a szamár gazdájának jászolát, csak Izrael nem ismer engem, az én népem belátás nélkül marad. Jaj neked bűnös nép, te bűnökben megmaradó!*»

Alkalmazás: Ez *komoly adventi magunkbaszállást jelent!* Isten szól a meg nem váltott Egyházhoz és lélekhez. Kavarja fel Istennek ez az adventi prédikációja az én lelkem mélyeit és ébressze fel bennem megváltásom igényét.

III. Adventi ima: «*Ébreszd fel erődet és jöjj! Hozzád emelem a lelkem!*» Az adventi idő orációinak van egy jellegzetes, egységes típusa, amely többnyire e szóval kezdődik: «Excita» «*Ébreszd fel erődet, és jöjj!*» Ebben az imában különös sürgetés rejlik. Mintha az Egyház ébresztgetné álmából az Istent; és ez a «*Veni*» úgy hangzik, mint az első keresztények régi paruzia kiáltása, a világvégi istenmegjelenést hívó kiáltás: «*Maranatha*» — «*Jöjj el, Urunk!*» Máskor az Egyház kérései nyugodtabbak, letisztultabbak, ma ez az ima szinte viharos. A folytatása bűnbánati kérést tartalmaz: «*Szabadíts meg minket a bűn fenyegető veszedelmétől*». A szentmisén keresztül húzódik még egy bensőséges imádság, *a 24. zsoltár*, amely a vezérdallama a hétnek, igazi adventi dal, amelyben annyi sok *adventi vágyódás, bánkódás* és *készülődés* rejlik: «*Hozzád emelem én Uram a lelkem, én Uram, Isten, bizakodom benned, pirulást látni arcomat ne engedd, mert mindazok, kik Téged várnak, meg nem szégyenülnek! Utaidra taníts meg Uram Isten, oktass engem Te ösvényeidben... Egész nap Reád várakozom... Hűség és igazság legyen támaszom, mivelhogy Rád*

hagyatkozom. Szabadítsd meg Istenem, Izraelt, minden szorongatása közepette».

Befejezés. Az Egyház a Szűzanyát adja kísérőül mellénk az Adventen keresztül. Lélekben összegyülekezünk Róma nagy Szűz Mária templomában a betlehemi jászolereklye körül. Igy gondolataink már most az Advent céljánál, a Karácsonynál járnak, lélekben már most az Úr jászolánál állunk. Az Adventi misék második orációi is mindig az Isten Anyjáról szólnak ; egész finoman és gyengéden a liturgia a mai áldozási énekben is már rámutat az Istenanya méltóságára : «*S a föld meghozza gyümölcse javát*». A Szentáldozás az a pillanat, amelyben mi magunk is beöltözünk az istenanyai méltóságba. Az a legmélyebb misztérium az adventi misékben, hogy mi is hasonlókká leszünk az Isten Anyjához, hogy mi is magunkba fogadjuk az Urat, Őt arra birjuk, hogy bennünk alakot öltsön, hogy majd mi is világra tudjuk hozni Őt Karácsony ünnepén.

Mária a vezetőnk az Adventen át.

(1929.)

Bevezetés: Pár szó adventről : a háromféle Úrjövet ; a három adventi prédikátor : Izaiás, Keresztelő János és Mária . . .

Mit mond az Egyház az Advent küszöbén? Lássuk az ünnepet egész drámaiságában. Az éjszakai imaórában *Izaiás* próféta áll elénk. Ma szigorú hangokat üt meg, Ő a büntetés szónoka, aki eget és földet tanukul hívja : «*Halljátok Egek és figyelj füleddel Föld, mert az Úr beszél: Fiakat neveltem és felmagasztaltam, ők azonban megvetettek engem! Az ökör megismeri gazdáját s a szamár urának jászolát. Izrael azonban nem ismer el engem és népem meg nem ért! Ó, bűnös nemzet, gonoszsággal terhelt nép!*»

Ezek komoly szavak, megtérésre intenek.

Reggel azután az Istenházába jövünk. Itt *Mária* jön

elénk, az Isten Anyja, aki már készítgeti a bölcsőt, a jászolt, amelybe az Isten Fiát fektetni fogja. Az állomástemplom Szűz Mária nagyobb bazilikája Rómában, ahol a szent jászolt őrzik. (Az állomás templomban az állomásszent lép elénk.) Mily szép: Már ma, a karácsonyi előkészületek legelső napján az Isten Anyját látjuk a jászollal! Mária vezet be most minket a szent áldozatba, Ő szól hozzánk, itt előimádkozik nekünk. Mily szépen és bensőségesen hangzik az Introitus, a Bevonulási Ének az Ő szájából: «*Hozzád emelem a lelkem, Istenem bízom benned... mert mindazok, kik Téged várnak, meg nem szégyenülnek*». Ő, az Istennek Anyja igazán meg tud tanítani imádkozni, vágyódni minket. Majd elénekeljük a *Kyriét*, amely az Isten gyermekeinek *szövetségi éneke*, a mi vágyódási énekünk, s épp az Adventben ezzel is ki akarjuk fejezni a megváltás után való vágyunkat, igényünket. *A Glória* hiányzik; s csak akkor fogjuk megint legközelebb énekelni, amikor majd ugyanebben a templomban a szent éjszakán a Karácsonyt ünnepeljük. Most Egyház Anyánk imára nyitja szét kezeit: ez a tipikus adventi imádság; amely az «Excita»-val kezdődik: Ellentétben a pünkösd utáni idők kollektáival, könyörgéseivel, ez szinte viharosan hangzik; a hangsúly ezen a szón van: «*Veni*» — «*Jöjj!*» Megjegyezzük, hogy ez az ima egyenesen Krisztushoz szól. Tehát olyan, mint-egy régi «*Maranatha*» vagyis: «*Jöjj! Urunk!*» Miért jöjjön el az Úr? Megváltásunkra; jöjj és válts meg minket a bűntől és a büntetéstől! — Most ismét Mária lép elénk, mint tanító a szentleckében. Egészen felséges szavak, különösen, ha úgy vesszük őket, hogy a Szűzanya szájáról hangzanak el: Ott áll Mária a megváltás napjának hajnali pirkadásában. A földön eddig mély sötétség honolt, az emberek mérgezett álmot alszanak, betakaródzva a bűnruhába. Most azonban közeleg a megváltás napja, már hajnalodik, a Király már közel. Most maga mellé harcra kiáltja az Úr a közelgő Királyt fénylő harcosait, és Mária, az ő vezetőjük szól: «*Öltsétek*

magatokra a világosság fegyvereit». Sőt még többet is mond : «Öltsétek magatokra az Úr Jézus Krisztust, úgy, amint én is magamra öltöttem».

Az Evangéliumban az Úr hatalomban és dicsőségben jelenik meg. Ez már felelet az Excita-ra. Feltekintünk rá és felemeljük fejünket ; mert itt közeleg a mi megváltásunk ! — A *szót* most aztán követi a *cselekedet*, mind az ember, mind az Isten oldaláról. Annak jeléül, hogy a fölajánlás nem szóbeli ima csupán, odavisszük az áldozati körmenetben önmagunkat adományaink jelképében. Kísérjük ezt az odaajánlást vágyakozással ! A felajánlási körmenet tehát az előmise imádságos részének felel meg, csakhogy átfordítva, átalakítva cselekedetté. És *az Isten is cselekszik:* az Ő cselekedete : *Krisztus eljövetele a kegyelemben*, amely hasonló hatással jár, mint ahogy azt az Isten *szavában* (az Evangéliumban) megmutatta. Krisztusnak ez az eljövetele ma még eltakart, elfátyolozódott szemünk előtt, mégis ez az előkészület s az előzetes ünneplés a karácsonyi nagy Úrjövet kegyelmére. (Postcommunio.) A szentáldozás legyen az a vetés, amely termékeny földbe kerül és, amely majd Karácsonykor sokszoros termést fog hozni (Communio). A mi szívünk pedig legyen istenszülő és jászol egyaránt.

A MÁSODIK ADVENTI VASÁRNAPRA.

Advent vasárnapjai között a belső liturgikus összefüggést nem lehet minden további nélkül, egykönnyen észrevenni és a perikopák homiletikus értékesítése is nehézségeket okoz, mivel pl. az evangéliumoknak betűszerinti értelem szerint az Adventtel kevés kapcsolatuk van, a szónoknak tehát a mélybe kell ereszkedni és meg kell kísérelnie, hogy a szövegek teljes összefüggését liturgikusan törekedjék megragadni. Ezzel tudja majd kihámozni, hogy a négy vasárnapban hol van a fokozás. Az első vasárnap csak annyit mondott : «*A király jön, tehát készüljetek*». A második vasárnap jóllehet ugyanezt mondja, de már felfokozza : *A király országába jön*, az Egyházba, amely ünnepi díszbe öltözik magas vendége, vőlegénye fogadására. A Király ábrázolása is világosabb már, míg az első vasárnapon még homályba volt takarva. Igy tehát három gondolatunk lenne, amelyet a liturgia kifejez s amelyet a prédikációban értékesítenünk kell : 1. *Krisztus* a mai liturgia beállításában. 2. *Az Egyház*, amint ma szemünkbe ötlik. 3. Az Úr eljövetelére való *készülődés*, várakozás. Ajánlom a következő két gyakorlati témát, amelyek lényegükben azonos gondolatokra támaszkodnak (természetesen bizonyos változtatások szükségesek) ; a) *Mit mond a mai nap négy prédikátora?* 1. Az Egyház Jeruzsálemről beszél. 2. Izaiás próféta a Békekirályról és a Béke országáról. 3. Pál apostol a népek kibéküléséről. 4. Krisztus a lelkek orvosa, küldetéséről. b) *A második téma: Mit hoz számunkra az Egyházban levő Istenország?* 1. Ez a mi Jeruzsálemünk. 2. Ez az új Paradicsom. 3. Megteremti az emberek egységét. 4. A lélek gyógyulására szolgáló intézmény.

Az Isten országának fölségéről.

Az elmult vasárnap feddő és intő szavakat hallottunk. Fülünkbe zengett az Úr világvégi visszatérésének mennydörgése. Ma csak *vidám híreket* hallunk, amelyeket e szavakban foglalhatunk össze : *közeledik az Istenországa!*

Tudjuk, hogy mit kell ez alatt érteni : az Úr megjelenésekor ez az Istenországa az Egyházban, a Krisztus országában jelentkezik, a lélek belsejében az isteni életet hívjuk így, és Krisztus szempontjából nézve az Isten országa az Ő misztikus teste. Ezt az Istenországot hozza a közelgő Úr. Ma ismét az Istenországa nagy szerencséjének értékéről tanulunk. A mai vasárnap az Isten Országának ünnepe. A liturgia különböző képekben mutatja be ezt az Istenországot.

1. *Jeruzsálem.* Ma a nyugati kereszténység a szentmisére «Jeruzsálembe» vonul. Az állomástemplom « Szent Keresztről nevezett jeruzsálemi templom» Rómában, amelyet úgy néztek a keresztény rómaiak, mint «Jeruzsálemüket».

Mit jelent Jeruzsálem számunkra? Régi városok területén folyó ásatásoknál nem ritkán több egymás felett levő réteget találnak ; a várost elpusztította az ellenség, de a régi helyére új város épült. Most már egy-egy ilyen város maradványaiból több réteget is találnak, tehát akár azt is mondhatnánk, hogy több várost találtak egymás felett. A mi «Jeruzsálemünk» is három, vagy talán négy ilyen réteget mutat : Legelőször ott látjuk a zsidóországbeli Jeruzsálemet, azt a tiszteletreméltó helyet, ahol az Úr Jézus megváltói működését megkezdte, ahol szenvedett és meghalt. Erre a *zsidó Jeruzsálemre* mi keresztények ma is tisztelettel gondolunk. És aki oly szerencsés, hogy egy zarándoklattal a Szentföldre utazhat, az szent borzongással fog e városba lépni. Azonban ez a Jeruzsálem a mi számunkra el van temetve. Föléje épült egy másik Jeruzsálem, a *keresztények Jeruzsáleme*, vagyis az Isten földi országa, az Anyaszentegyház. És ez a Jeruzsálem áll még s ebben kell eljönnie Karácsonykor az Isteni Királynak. Igy értjük meg, hogy miért hallunk e négy hét alatt annyiszor Jeruzsálemről ! Most már foglalkoznunk kell e magas királyi látogatásra való *előkészületekkel.* A mi feladatunk, hogy ezt a Jeruzsálemet feldíszítsük és

az ünnepre előkészítsük. Ki kell javítanunk az utakat és utcákat, hogy a Király jönni tudjon. Most már megértjük az előhírnöknek, Keresztelő Szent Jánosnak szavát is: «*Készítsétek elő az Úr útjait, tegyétek egyenessé ösvényeit, minden völgy betöltessék és minden halom lehordassék*». Milyen híradást hoz tehát ma nekünk az Anyaszentegyház? Jön az Üdvözítő a keresztények Jeruzsálemébe, az Anyaszentegyházba!

Azonban a városnak van egy *harmadik* rétege is. A második Jeruzsálem fölött a beteljesedés felé emelkedik még egy harmadik is: *Az égi Jeruzsálem.* Erről is énekel az Egyház. Hiszen az adventben azt az Üdvözítőt várjuk, akinek el kell majd jönnie az utolsó napon, hogy mindannyiunkat felvigyen *a mennyei Jeruzsálembe.*

Végül rámutathatok még egy *negyedik Jeruzsálemre,* amely a mi lelkünkben van, ebbe a Jeruzsálembe is el akar jönni a Király, és éppen ezt kell most feldíszítenünk és előkészítenünk; ez is adventi feladat.

A karácsonyi ünnep tetőpontján, Epifániakor az Egyház örvendetes hírt közöl velünk: «*Világosodj meg, Jeruzsálem, mert feltámadt feletted az Úr dicsősége!*» Ez a cél. Ma Jeruzsálem városában előkészületeket kell tenni a Király meglátogatására. Ez a feladata a hétnek. A mise könyörgése azt mondja: «*Lelkesítsd, Uram, szívünket Egyszülötted utainak előkészítésére, hogy tiszta szívvel szolgálhassunk neked*». Fel kell tehát díszítenünk és elő kell készítenünk ezt a Jeruzsálemet, utcákat kell építenünk, hogy a Vőlegény jönni tudjon! A római császárságban szívesen mentek az uralkodók egyik helyről a másikra, hogy városaikat látogatásukkal felkeressék; az ilyen látogatás neve «epifánia» vagy «parusia» volt. Az illető város számára a legnagyobb eseményt jelentette, amelyre hónapokon át előkészültek, *utakat építettek* ... stb. Tegyünk mi is így lelkünk Jeruzsálemében! Az Áldozási Énekben már egy magas hegyre állunk és nézzük, hogyan közeledik messziről az Úr! Az Evangéliumban megjelent már az Úr elő-

hírnöke, Keresztelő Szent János, az ő feladata, hogy Jeruzsálem városába előresiessen és bejelentse a Király látogatását.

E mellett a liturgia még más képekben is elénk állítja az Isten Országát.

2. *Az új Paradicsom:* Izaiás próféta szemünk elé vázolja az Isten Országát, mint a béke országát és új Paradicsomot. (11. 1, 16.) «*Vessző kél majd Jesse törzséből és virág nő ki gyökeréből. És rajta leszen majd az Úr lelke: A bölcsesség és az értelem lelke, a tanács és az erősség lelke, a tudás és a jámborság lelke. És eltölti őt az Úr félelmének lelke. Nem aszerint ítél majd, amit a szem lát és nem aszerint ítélkezik, amit a fül hall. Hanem igazságosan ítél majd a szegények fölött és méltányosan ítélkezik a Föld szelídeinek. Megveri a Földet szája vesszejével és ajkának lehelletével megöli a gonoszt. Az igazságosság lesz derekának öve és a hűség csípőjének kötője.*»

Miről beszél a próféta? Gyökérből növénykét lát kisarjadni, amely szép virágot hajt. Mit jelent ez? E gyökér Dávid király, aki Jesse fia. Dávidtól származik le Mária, ő a vessző, a virág pedig Jézus Krisztus. A továbbiakban látja a próféta a Megváltót, aki a Szentlélek hét ajándékával teljes. Itt a Szentlélek hét ajándékáról van szó, amelyet mi is elnyerünk, ha a bérmálás szentségét felvesszük. A próféta szemei előtt azonnal hatalmas királlyá növekszik a kis ág-hajtásból a Megváltó, aki a szegények atyja és oltalmazója, de egyben a gonoszok bírájává is lesz. A próféta ezután a Megváltó országáról, az Egyházról is el akar valamit mondani: «*Együtt lakik majd akkor a farkas a báránnyal, s a párduc együtt tanyázik a gödölyével; együtt él majd a borjú, oroszlán és juh, és parányi gyermek terelgeti őket. Borjú és medve együtt legelnek, együtt pihennek kölykeik, és szalmát eszik majd az oroszlán, akárcsak az ökör. A csecsemő vígan játszik majd a vipera lyukában, s az áspiskígyó üregébe dugja kezét az anyatejtől elválasztott kisded. Nem ártanak és nem ölnek sehol szent hegyemen, mert*

eltölti a földet az Úr ismerete, mint ahogy a vizek betöltik a tengert. Azon a napon Jesse gyökere leszen a népek zászlója: ő utána kérdezősködnek a (pogány) nemzetek és dicsőséges leszen nyugvóhelye». Ez ismét egy szép jövendölés. A paradicsomban minden állat szelíd volt. Igy kell, hogy legyen ismét az Isten országának új paradicsomában is. Persze ezt helyes értelemben kell felfognunk. Külsőleg a föld siralom völgye marad a világ végéig és a vadállatok nem lesznek szelídek; a próféta e képekben azt akarja mondani, hogy paradicsom lesz a szívekben, az Isten gyermekeinek lelkében. A próféta Krisztus békéjét érti ezalatt, «*amelyet a világ meg nem adhat*», a békét, «*amely mindent felülmúl*», azt a békét, amelyről majd a betlehemi mezők fölött Krisztus születésekor az angyalok fognak énekelni.

3. *Megértés és szeretet.* Szent Pál is akar jó hírt mondani az Isten országáról. Már a szentmise Bevonulási Énekében azt énekelte az Egyház: «*Sion népe, íme az Úr jön a népek (pogányok) szabadítására*». Ez a pogányok apostolának híradása, aki a szentleckében mutat rá, hogy Krisztus az akkori emberiség mindkét, eddig egymástól elválasztott részéért jött: *a zsidókért és a pogányokért egyaránt.* Isten hűsége miatt volt, hogy Krisztus a zsidó nép között nőtt fel, «*hogy megvalósítsa az atyáknak tett ígéretet*». A pogányok ellenben, akik nem kaptak Istentől ilyen ígéretet, «*irgalmasságáért dicsőítik az Istent*». Épp ennél az utolsó gondolatnál áll meg Szent Pál, és több szentírási idézetet sorol fel, amelyek megmutatják, hogy Isten mennyire kimutatta irgalmasságát a pogányok iránt. Mi is a pogányok leszármazói vagyunk, számunkra is jelentőséggel bírnak e szavak; meg akarjuk becsülni hivatásunk szerencséjét. Szent Pál egyben valamennyiünknek *egyetértést és szeretet* prédikál, az új Jeruzsálemben mindannyian Isten egyazon népévé egyesülünk.

4. *Az Üdvözítő.* Először az Egyház szólt Jeruzsálemről, azután a *próféta* az eljövendő Isten országáról, majd *Szent Pál* a népek testvériségéről. *Most Krisztus maga*

beszéi az evangéliumban, Ő is az Isten országáról tanít: «*Elmenvén, jelentsétek Jánosnak, amiket hallottatok és láttatok: A vakok látnak, a sánták járnak, a poklosok tisztulnak, a siketek hallanak, a halottak feltámadnak és a szegényeknek az evangélium hirdettetik. Boldog az, aki énbennem meg nem botránkozik*». Értsük csak jól meg, mit is mond az Úr. Az Isten országában mindezek a csodák naponta, sőt óránként megtörténnek. Igen, itt állandóan az Úr az a nagy Orvos, aki a vakokat (akik az égi dolgokat nem veszik észre) meggyógyítja, aki a sántákat képessé teszi, hogy sietve járjanak az örökkévalóság útján, aki megtisztít a bűnök poklosságából; itt Jézus él, a nagy halottfeltámasztó! Ebben a néhány szóban az Úr találóan rajzolta meg az Isten országát. De még valami mást is akar ma az evangéliumban: adventi törekvésünkben mintaképül állítja elénk hűséges előhírnökét, Keresztelő Szent Jánost, mint az Isten-keresők örök példaképét; egyben mint a mi útkészítőnket az adventben.

Nagy dolgokat hallottunk ma Isten országáról. *Ezt az Istenországot hozza számunkra a közelgő Úr.*

II.

(Egészen azonos gondolatokat építhet bele az ember a «négy prédikátorról» szóló témába is, talán a következő befejezéssel.)

A négy prédikátor tehát ma csaknem ugyanarról beszél; mind a négy a földreszálló Istenország szerencséjéről szól. Az *Egyház* mint Jeruzsálemről énekel róla, amelyet nekünk kell feldíszítenünk a nagy látogatásra. A *próféta* mint paradicsomot, mint Isten országát festi. *Szent Pál* arra mutat rá, hogy Isten mily hűséges ígéretei teljesítésében és mily irgalmas, továbbá, hogy mi országának polgárai lehetünk és hogy békében kell élnünk egymással. Végül *Krisztus*, az Úr, mint a nagy orvos áll elénk, aki üdvözítője, gyógyítója a lelkeknek. Ily szépen készít elő minket a Karácsonyra az Egyház!

A HARMADIK ADVENTI VASÁRNAPRA.

Hogy ezt a vasárnapot liturgikus értelemben helyesen fogjuk fel, szükséges, hogy a hitszónok és a lelkipásztor e nap sajátosságát és kitüntetett jellegét a közönségnek különösképpen is tudomására hozza. Ma szemléltető eszközök által is prédikálnunk kell. A templom ma rózsaszínű köntöst ölt. (Rózsaszín a komoly viola enyhítése, tehát a bűnbánat és az öröm színe között áll; bizonyos mérsékelt, illetve előlegezett örömet jelent.) Rózsaszínű lehet a miseruha, az oltár díszítése, a ministránsok szoknyácskája. Virágokat is szabad ma az oltárra tennünk, az orgona is játszhatik. Ez megkülönböztetés kell, hogy legyen a többi adventi vasárnaptól, mert azokon nincs helye az orgonajátéknak, virágdísznek és a diakon és szubdiakon sem hordhatja ünnepi köntösét. Ha ezt betartják, akkor könnyű lesz a szónoknak kiemelni a bevezetésben ezt a különbséget, és rátérni az *adventi öröm* témájára. Igen, a mai nap szentbeszédének helyes tárgya az adventi öröm. Legvilágosabban mutatja ezt az Introitus, amely e szavakkal kezdődik: «Gaudete in Domino semper: iterum dico, gaudete». Nincs még sok olyan vasárnapunk, amelynek ilyen tisztán kifejezett érzelmi tartalma volna. A témát: az *adventi örömöt* különbözőképpen lehetne aztán kezelni. Felvázolok két szentbeszédet, amelyek jóllehet az elrendezésben különböznek, mégis többékevésbbé hasonló gondolatokat tartalmaznak.

Miért örvendezünk a mai napon?

Bevezetés. Mindenekelőtt kifejtjük, hogy ez a vasárnap már a Karácsony ünnepének előlegezett öröme. Amint a gyermekek sem győzik már kivárni a Jézuska ajándékait s előre örvendeznek neki, úgy tesz az Egyház is. Aztán megmagyarázzuk az Isten házának mai külső örömjeleit: a rózsaszínt, a virágokat, stb.

Tárgyalás. A mise két *okot* nyujt az örömre, ez a szent-

mise két főgondolata: örvendezzetek, mert 1. *közeleg az Úr* (lecke) és 2. *közöttetek áll már az Úr* (evang.). Ez tulajdonképpen ellentmondásnak látszik: hogyan lehet közel valaki és mégis közöttünk is? Csak a liturgia tudja megoldani a kérdést: a *kegyelemben* közöttünk van, *dicsőségére* nézve pedig közeledik.

A liturgia a híd a kegyelemtől a dicsőségig, az Isten szempontjából nézve a liturgia az út az örök dicsőséghez. Így él Krisztus *közöttünk és bennünk*, mivel misztikus testének tagjai vagyunk; azonban *közeledik is felénk*, hiszen az Úr megdicsőülése és kinyilvánulása (Karácsony és Vízkereszt) felé haladunk. Közöttünk van a szent ünnepen, és egyre közeledik felénk a napok múlásában, hiszen keresztényi életünk az Ő látásának szakadatlan megközelítése és az Ő visszajövetelének várása. (Ez a paradoxon feltárja előttünk a liturgia mély értelmét. Két szóban fejezhetnénk ki: *Memoria és mysterium.* A liturgia *emlékezés.* Gondolatban együtt átéljük Krisztus és a szentek földi életét, mintha előttünk játszódnék le. Az egyházi év legnagyobb része ezzel foglalkozik. De ez az emlékezés csak lepel, szimbolum, amely mögött ott rejtőzik a *kegyelmi valóság* és *kegyelmi jelenlét*, a mysterium. Így mondhatjuk tehát az ádventben: Közeledik az Úr a «memoria»-ban, de azt is: Körünkben áll az Úr a «mysterium»-ban.) Most vizsgáljuk örömünk e kettős indokát.

1. **Hogyan közeledik hozzánk az Ur?** Különbséget teszünk Krisztus háromféle eljövetele között: Az első testben történt (Karácsony), a második dicsőségben lesz (Parusia = világvégi eljövetel). A kettő között áll a harmadik, a kegyelemben való Úrjövet. Ki kellene most már fejezni, hogyan közeledik hozzánk az Úr e hármas eljövetelével?

a) Az első eljövetelben természetes, hogy nincs közel hozzánk, ez már régen történt. Krisztus ezerkilencszáz évvel ezelőtt született. Azonban a liturgia szent ünnepségében, e szent színjátékban odahelyezzük magunkat az Úr

első eljövetele előtti időbe; és az ószövetség atyáival együtt mi is vágyódunk a Megváltó eljövetele után. E vágyódás most már örömbe megy át, amint a mai vasárnap mutatja. Már közeledik az «idők teljessége»; ebben a hétben az évnegyedes («kántor»)-böjti misékben az Egyház a lelkek előtt mintegy lejátszatja az Úr születése előtt történteket: az angyali üdvözletet, Szűz Mária látogatását Erzsébetnél. Már megfogant a szent talajban az a vessző, amely a szent éjszakán virágba fog borulni, — ez az egyik okunk az örömre.

b) A második eljövetelt tekintve, egész közel van hozzánk az Úr. A Krisztus újbóli eljövetele ugyanis minden ember számára valósággá válik a halál pillanatában; de hát lehet ez is ok az örömre? A legtöbb keresztény fél a haláltól, az ítélettől. Itt megint a liturgikus jámborság szerepe lesz az, hogy a halállal szemben való belső magatartásunkat teljesen átformálja. *Neveljünk magunkban örvendező vágyakozást a halál után, az Úr visszajövetele után!* Így tartották ezt az első keresztények is. A mai szentlecke a tanuság erről. Amikor Szent Pál e szavakat leírta, csakis a Krisztusnak a halálban küszöbön álló visszatérésére gondolhatott.

c) Közelünkben van az Úr a *kegyelmi eljövetelt* tekintve is. Naponta eljön az Eucharisztia szent ünneplésében, eljön az imádságokban, eljön felebarátunkban és eljön a szenvedésekben is. Itt is érvényes tehát: *Készülődjünk az Úr jövetelére.* Ezért figyelmeztet az apostol az Introitusban és Leckében: «*Ismerje meg mindenki a szelídségteket*». Ő fogja a lelkünk sötétségeit megvilágítani látogatásának kegyelmével (Oratio). Az Úr állandóan ott áll szíved ajtaja előtt. Állandóan készen kell lenned, hogy örvendezve tárd fel előtte az ajtót. Mennyire örvendezve kellene reggelenként mondanunk: közel van hozzám az Úr. Nem akarom megvárakoztatni a nagy Vendéget! Minden kegyelem az Istennek közelsége.

2. **Hogyan áll közöttünk az Ur?** a) *Kegyelme által.*

Kezdve Izaiás jövendölésétől: *Krisztus az Immánuel*, vagyis az «Isten velünk». (7, 15.) Mutassuk meg, hogy az Istengyermekség kegyelme által egyrészt Krisztus testének tagja, másrészt a háromszemélyű egy Istennek temploma vagyunk. Ez megvilágítandó:

aa) A keresztségben Krisztus testének tagjai közé soroltattunk. A kezem részt vesz az életemben, a keresztény ember részt vesz a Krisztus isteni életében. Szent Ágoston mondja: «*Örüljünk annak, hogy nemcsak keresztények, hanem Krisztus vagyunk*». Micsoda hatalmas motívumot jelenthetne hitünknek ez az öntudata, hogy mi Krisztus tagjai vagyunk! Szent Pál ebből vezeti le az egész keresztény életet. A felebaráti szeretetet, a tisztaságot, az igazságosságot... mindig erre hivatkozik: Mi a Krisztus testének tagjai vagyunk.

bb) Épp ily erős a második gondolat is, hogy mi Isten *templomai* vagyunk. «*Ha valaki szeret engem, hozzá jövök és az én Atyám is hozzá jön és lakást veszünk nála.*» Az Isten háza, a templom iránti tisztelet példája a testünk iránt tartozó tiszteletnek.

cc) Végül kifejthető lenne az *Isten-anyaság* képe. Lelkileg mi is Isten anyjává leszünk: egész életünkön keresztül Krisztust hordozzuk lelkünkben, így egész életünk egy nagy advent, és világra fogjuk hozni Őt, az örök Karácsonyba való belépésünkkor.

b) Krisztus itt áll körünkben *a liturgia ünneplésében* (mysterium). Ő maga ígéri: «*Ha ketten vagy hárman az én nevemben összejönnek, én közöttük vagyok*». Ez az ígéret érvényes minden keresztény közösségről, társulásról (házasság, barátság), de tökéletesen beteljesedik a liturgiáját gyakorló Egyházban. Itt valósul meg az Ő szava: «*Én veletek vagyok minden nap*»... Ki kellene fejteni, hogyan van Krisztus jelen a szent ünneplésben. Már az oltár is Krisztus, az evangélium Krisztus; az evangéliumban Ő áll közénk és Ő beszél velünk (gyertyák,

tömjénfüst ezért vannak). Valóságosan azután a szent Áldozatban jelenik meg az oltáron, és az áldozati lakomában, a szentáldozásban kegyesen egyesül velünk. Többnyire épp ezt fejti ki a liturgia, ahol az előmise szövegei, főleg az evangélium a mise e belső értelmének elénk állítása.

Befejezés. Igy szép *fokozást* találunk a szentmisében. Bevonulási Ének és Lecke azt mondják, hogy az Úr *közeledik.* Az Evangélium már azt mondja: «*Körötökben áll már az Úr*», az áldozatban (átváltozás) az áldozati lakomában (a szentáldozásban) azután *valóságosan* is megjelenik és «*megvilágítja látogatásának kegyelmével lelkünk sötétségét*».

A mai nap jó hiradása.

Az öröm vasárnapja adventben! Amint a gyermekek újjongó érzelmekkel várják a «Jézuskát», úgy nem tudunk mi sem uralkodni tovább az Úr jövetele feletti örömünkön. Átjár ez az érzés és mintha itt volna már a Karácsony, úgy örülünk az Úr jövetelének. Ez a vasárnap előlegezett karácsonyi örömnap. Az egyházi szín a viola helyett — rózsaszín, szemben a többi adventi nappal. Ma szabad az oltárt is virágokkal díszíteni, szabad az orgonának zengeni, a nagymisénél pedig a segédkező papság dalmatikát és tunicellát visel.

Sok függ attól, hogy e napot gyökerében megértsük. Mit is akar az Egyház ma mondani? Miben rejlik a fejlődés az eddigi vasárnapokkal szemben? Az első vasárnapon a megváltás még messzi távolban áll: «*Látni fogjátok eljönni az Emberfiát... Azért emeljétek fel fejeteket, mert közel van a ti megváltástok*». A második vasárnap az Orvost mutatja meg nekünk az Egyház, aki önmagára hivatkozva azt mondja: «*A vakok látnak, a halottak feltámadnak*»... (Ez az Ő megváltási programmja.) Ma a Keresztelő kiáltja felénk: «*Ti közöttetek áll már az Úr*».

Természetesen «*még nem ismerjük Őt*» úgy, ahogy egykor ismerni és látni fogjuk, most még csak hitben és szent ünneplésben lehet megismernünk. Mégis ez a jó hír annyira hasonlít a karácsonyi örömhirdetéshez, hogy az egész napot mélyen bensőséges, ha talán le is tompított *örömmel és tiszteletteljes meghatottsággal* tölti el. Hallgassuk csak meg a mai nap három követének boldog híradását:

1. *Izaiás próféta* ma örvendező adventi és megváltási dalt énekel: (26. 1, 14.) «*Ama napon majd ezt az éneket éneklik Júda földjén: Sion városunk erős sánca az Üdvözítő, aki kőfallá és bástyává lett az Övéinek. Nyissátok meg a kapukat, hadd vonuljon be az a nemzet, mely igaz és hűséges maradt. Elmúlt a régi tévedés, Te megőrzöd a békét, mert Benned hiszünk. Bízzatok az Úrban örökkön örökké, az Úrban, az örökké erős Istenben, mert megtörte a magasban lakókat s a gőgös várost megalázta. Síma az igaznak útja, könnyen járható az igaz ösvénye. Ítéleteid ösvényén vártunk rád, Uram, neved dícséretére vágyódott a lelkünk. Utánad vágyakozott éjszaka a lelkem és már reggel kereső szívvel fordultam Te feléd*».

Ennek az éneknek hangulata valóban jól illik az adventbe!

2. *Szent Pál* ma az igazi örömhirdető. Levele uralkodik az egész mise liturgiáján, sőt az egész napon át: «*Testvérek, örüljetek az Úrban mindig, újra mondom: örüljetek. Ismerje meg mindenki a szelídségteket: Az Úr közel vagyon. Ne legyetek semmiben sem aggodalmaskodók, hanem mindenben terjesszétek a kéréseiteket az Isten elé imádságban és könyörgésben hálaadással. S az Istennek az a békéje, amely meghalad minden értelmet, megőrzi szíveteket és elméteket Krisztus Jézusban, a mi Urunkban*».

Mit mond itt Szent Pál? Akkor, amikor e levelet írta, a Krisztusnak a földi élet után küszöbön álló visszatérésére gondolt: Ma azonban az Egyház Szent Pál szavaival az Úr háromszoros visszatéréséről beszél. Közel van a *karácsonyi* ünnep, amelyben az Úr első eljövetelét ünne-

peljük. Közel van *kegyelmi* eljövetele a mai szentmisében, minden szentmisében, különösen a Karácsony misztériumában ; és közel van a *földi élet utáni* visszatérésében.

3. A jó hírt hozók csoportjában a *harmadik hírnök* a mise evangéliumában *Keresztelő Szent János*. Előtte a főtanács küldöttsége áll. A Keresztelő biztosítja őket és *minket* is, hogy a Messiás nemcsak közel van : «*Közöttetek áll az, kit ti nem ismertek. Ő az, ki utánam jövendő, ki megelőzött engem, kinek nem vagyok méltó saruszíját megoldani*». Ez az igazi Krisztus-híradás : mi várjuk az Urat s Ő máris a miénk, ideadta magát. A Keresztelő azonban prédikátorunk is: «*Én vagyok a pusztába kiáltónak szava: Egyenesítsétek az Úr útját, amint Izaiás próféta mondotta*». Ez Keresztelő Szent János hivatása, és pedig nem csupán zsidóországban, hanem ez marad a szerepe, amíg csak az Egyház zarándokként a földön jár. Minden évben Advent négy hetén keresztül Ő kiáltja oda a kereszténységnek : «*Készítsétek az Úr útjait, egyenesítsétek ösvényeit*». Figyeljük meg a három híradás szép fokozatát. Az első tele van örvendező *vágyakozással* (Izaiás), a második az Úr közeledése miatti *ujjongással* (Szent Pál), harmadik pedig már a mi körünkben látja az Urat (Keresztelő Szent János). Most már *megjelenhet valóságban* az Úr a szentmise ünneplésében.

A KÁNTORBÖJT.

Kántorböjti ájtatosságainkon szerepel egy népies oktatás a kántorböjtről, amelyet itt közlünk.

Mi a kántorböjt?

E héten kántorböjtöt ülünk. A római Egyháznak régi tiszteletreméltó, szent szokását jelenti ez. Az ünnep eredete visszanyúlik a kereszténység hajnalára. Amikor még nem ünnepelték Adventet, nem volt Úrnap és sok más ünnep is hiányzott, a kántorböjtöt már ősi idők óta megülték. Nagy Szent Leó Pápa († 464) egész sor szebbnélszebb szentbeszédet hagyott hátra, amelyeket e kántorböjti istentiszteletek keretében tartott. Mit jelentett a kántorböjt a régi keresztények számára? Mindenekelőtt az *aratásért való hálaünnep* volt; akkoriban csak három kántorböjt volt a három fő aratási idő után: a *pünkösdi* gabonaaratás után, az *őszi* szőlőszüretelés után és a *téli* olajszüret után. Ilyenkor a keresztények terményeik tizedét az aratásért való köszönetük jeléül elhozták a szentmisére. Az összegyüjtött javakat az Isten házának karbantartására, a papság eltartására és a szegények ellátására fordították. Ennek megfelelően a kántorböjt hetén *mondjunk mi is köszönetet az elmúlt esztendő javaiért* és kérjük Isten áldását új munkáink aratására. — Az Egyház azonban nem áll meg a mindennapi kenyér gondjainál. A kántorböjt sokkal inkább a lelki megújulás alkalma. Arra figyelmeztet, hogy évnegyedenként komolyan forduljunk Istenhez és pillantsunk be lelkünkbe is, hiszen földi, hivatási gondjaink között nagyon könnyen megfeledkezünk örök ügyeinkről. Ilyenkor különösen *két* jámborsági gya-

korlatot köt szívünkre az Egyház ; *a böjtölést és az alamizsnálkodást.* Böjtölésünk a bűnbánat kifejezője, amelylyel az utolsó negyedév bűneit bánjuk, egyben azonban örömmel meghozott *áldozat* is, Istennek adott «tized», amellyel *megköszönjük* a tőle kapott testi és lelki javakat. Amit pedig szájunktól megtakarítottunk, *alamizsnaként a szegényeknek* kell adnunk. Nagy Szent Leó pápa gyakran beszél e kölcsönös kapcsolatról a böjt és az alamizsnálkodás között. Azt mondja : «*az irgalmas szívű szeretet áldozatát úgy hozzuk meg, hogy összekötjük a böjtölés áldozatával*». A régi Egyház még azáltal is kitüntette a kántorböjti heteket, hogy kántorböjt szombatján végezte *papjainak felszentelését.* Ezért kell e napon különösen imádkozni a híveknek *jó papokért.* Végül pedig annak az egyházi *időszaknak* szolgálatába is beállította az Egyház a kántorböjtöt, amelybe esnek ; így az *adventi* kántorböjt egyúttal szép *előkészület* Karácsonyra, a *nagyböjti* kántorböjt húsvéti előkészület, a *pünkösdi* kántorböjt a pünkösdi lelkiaratásért kér és köszön, végül az *őszi* egyházi kántorböjt az egyházi aratási *hálaünnep.* — A hívő katolikus számára tehát szép programot jelent, ha a kántorböjt hetét a *lelki megújulás alkalmává* teszi, amelyben bánatot felindítva bűnei felett *visszapillant* és háláját kifejezve az élvezett földi javakért, egyúttal *előre is néz,* és áldást kér ; *feltekint* Istenhez a földi zűrzavarból, betekint saját lelkébe, hogy egyre jobban megszentelődjék és *körülnéz* embertestvérei között, hogy szeretetet gyakoroljon a szegényekkel szemben és imádkozzék jó papokért. Életünk útján úgy állnak elénk a kántorböjti hetek, mint mérföldkövek ; a mérföldkő azt mondja a vándornak, hogy ismét *háta mögött hagyott* útjából egy darabot és közelebb jutott *céljához.* Számunkra, akik az élet vándorai vagyunk és eközben oly könnyen elfeledkezünk örök célunkról, nagyon szükséges ez az évenként négyszer visszatérő komoly figyelmeztetés. Akarunk tehát a kántorböjtök mindegyik mérföldkövénél kissé magunkbaszállani, vissza-

tekinteni ; mindenekelőtt bűneinket megbánni és engesztelni akarunk ; meg akarjuk köszönni a testben és lélekben élvezett jókat ; köszönetül el akarunk vonni valamit étkezésünktől és oda akarjuk adni a szegényeknek. Végül erőteljesen bele akarunk világítani tekintetünkkel a legközelebbi negyedévbe, néhány jó feltételt fogalmazunk a legközelebbi kántorböjtig tartó életszakaszra és elhatározzuk, hogy a legközelebbi mérföldkőnél sem fogunk üres kézzel megjelenni. Igy a kántorböjt nagyon hasznos lesz lelkünk számára. Adja Isten a mostani kántorböjtre is áldását !

ADVENT NEGYEDIK VASÁRNAPJÁRA.

Az évnegyedes böjtök utáni vasárnapok (legalább is két izben) a «kántorböjtök» összefoglalásai. Ez a hitszónokot is ösztönözheti, hogy a vasárnapot mintegy az évnegyedes böjt ünnepévé alakítsa (sok egyházmegyében elő is van írva a kántorböjti imaóra erre a napra), annál is inkább, mivel a hívek nagy tömege hétköznap úgy sem jöhetett el a templomba. Azonkívül ez a vasárnap volna tulajdonképpen a legalkalmasabb a karácsonyi előkészületre. A következőkben két témát közlünk: Egy népszerű karácsonyi előkészületet, és egy szorosan vett liturgikus szentbeszédet a vasárnapi miséről.

Karácsonyi előkészület.

Valamennyi katolikus ünnep között a Karácsony a legkedvesebb, az az ünnep, amely szívünkhöz leginkább közel áll, a drága családi ünnep, gyermekkorunk legszebb emlékeinek ünnepe. Most is, amikor szegény nép lettünk, talán külsőleg szegénységben fogjuk megülni, de ez a körülmény nem veheti el ez ünnep szentségét. Amikor a külső fény és a földi örömök megkisebbednek, az égi világosság annál jobban fellángol ezen az ünnepen! Az első szent éjszaka is szegénységben és nyomorúságban szállott alá a betlehemi istállóban a Szent Család fölé! Nem a büszke, jóllakott Jeruzsálemnek, hanem a szegény pásztoroknak hirdette az angyal az örvendetes hírt a Megváltó születéséről. Keresztényekként ünnepeljük a Karácsonyt és minél vigasztalanabb a világnak s a mi földi hazánknak képe, annál hálásabbak vagyunk az angyali híradásért: az Üdvözítő e világra született és *nekünk* született, neked, nekem és mindenkinek, aki jóakaratú. Ez az Üdvözítő a Megváltó minden szenvedés-

ből, ő mutatja az utat egy másik életre, Ő irányít a kegyelem, a testvéri szeretet és az igazság országába, igen, Ő vezet bennünket az égi hazába ! Csak aki a hit határozottságában, biztos reménnyel és bensőséges szeretettel öleli magához ezt az igazságot, csak az tud keresztény módon Karácsonyt ünnepelni, s az ilyen ember igazi karácsonyi ünnepet fog érezni akkor is, ha talán hidegben és éhségben fogja tölteni az ünnepeket.

Keresztényi módon lehet tehát ez évben is Karácsonyt ünnepelni, és ebben kell, hogy az Egyházat válasszuk vezetőnknek, szépséges, bensőséges liturgiájával.

1. *A Szenteste.* Az Egyház legnagyobb ünnepeit különös előkészülettel ; ú. n. *vigiliával* és egy utóünnepléssel, az ú. n. «*oktávával*» tünteti ki. A *vigilia* bűnbánati nap : ahogyan az ünnepek előtt a lakásunkat kitakarítjuk, úgy kell az Egyház szelleme szerint a szív lakását is kitisztogatnunk bűnbánattal és böjtöléssel. A karácsonyi ünnep *vigiliája* a *Szent Este,* ezen a napon szigorú böjtöt kell tartanunk (egyszeri jóllakás és tilos a húsevés), de egyúttal olyan megszentelt nap is, amelyhez sok gyermekkori emlékünk kapcsolódik. Minden családnak megvannak e napra a saját különleges szokásai, amelyet a szülőktől és nagyszülőktől vett át, s ezeket *megszentelve* most is meg lehet tartanunk. Ma a Szent Párt kísérjük Betlehembe, látjuk őket az ajtók előtt hiába állni, — nincs hely számukra és nincs hely a Kis Jézuska számára ! — Az alkonyati órában összegyülekeznek a családtagok a karácsonyfa körül, ez az az óra, amelyre a család őrzőangyala egész éven át várt, amelyben a szívben elrejtett szeretet előtör ajándékokon és örömszerzésen keresztül. A szeretet, amelyet a mindennapi élet elfedett a hétköznapok ruhája alatt, most megújul ; s amit az emberek maguk kimondani nem tudnak, az ajándékok ezt is kifejezik. Mennyire jól esik minden embernek ez ! Ó, éppen ezekben az esztendőkben kell, hogy a karácsonyfa alatt az egyszerű ajándékok is sok-sok szeretetről beszéljenek, sok szeretetet hozzanak,

sok örömet készítsenek, erre ma nagyobb szükségünk van, mint valaha! Valóban, ez a karácsonyi ajándékozásnak *keresztényi gondolata:* A *szeretet* jeléül örömet hozó ajándékokat adni.

Most pedig halljunk egy keveset abból is, amit Egyház Anyánk a misekönyvben és imakönyvében (amelyet «breviáriumnak» neveznek) a Szent Estére beírt. Az Evangéliumban az Úr születése előtti utolsó eseményeket halljuk. Mindennél jobban megragadó helye ez a Szentírásnak. Mária rokonának, Erzsébetnek látogatásáról visszatér Názáretbe. Jegyese, József észreveszi, hogy Mária anyaság előtt áll. Ekkor kezdődnek József életének legkeserűbb órái. Mit kell gondolnia menyasszonyáról?! A legkülönbözőbb gondolatok járnak fejében menyasszonyáról. Végül elhatározza magát: Máriát csendben, titokban el fogja bocsátani, hogy az emberek megszóló beszédjét elkerülje, Mária pedig egy szót sem szól, hagyja a leggonoszabb gyanút is magán száradni és rábízza magára az Istenre a félreértés megoldását. Isten elküldi angyalát Józsefhez és felvilágosítja, hogy a gyermek a Szentlélektől származik. Figyeljétek, Keresztények, mily jól megállta a próbát ez a két szent személy! József is nagy volt a mérsékletben, Mária is a tartózkodásban (tegyünk így mi is, ha közöttünk félreértések támadnak.) De a próbát meg kellett állniok *miattunk* is: József minden időkre megtámadhatatlan tanuja lett a Krisztus szűztől való születésének.

A Szent Estén az Egyház imakönyvében is találunk néhány gyönyörű éneket. Ismét és ismét halljuk: «*Holnap meglátjátok az Isten dicsőségét:*» «*Holnap eltöröltetik az ősbűn és uralkodni fog fölöttünk a világ üdvözítője. Ma megtapasztaljátok, hogy az Úr jő, és holnap meglátjátok az Ő dicsőségét*». Ezt a napot az örvendező várakozás finom, diszkrét fátyla takarja.

2. *A karácsonyi zsolozsma.* Most már ragyogni kezdenek a szent karácsonyi-éj csillagai. Az Egyház a Karán-

csonyt minden más ünnep között főleg az éjféli misével tünteti ki és azzal, hogy ekkor minden pap három szentmisét mondhat. (Ez azonban nem kötelező; a hívek is csupán *egy* szentmisén való részvételre vannak kötelezve). Az éjszakát, amelyben az Istenfia a világra jött, imádsággal és énekkel kell megszentelnünk («Szent Éj»), az órát, amelyben Jézus született, szentmiseáldozattal szenteljük meg.

Azt kérdezhetné valaki, miért éppen három szentmisét ünnepelünk Karácsonykor? Ez a jeruzsálemi keresztények ősrégi szokásából származik. Ott a Szent Éjszakán a betlehemi születési barlangban gyűltek össze a hívek (kb. egy órányira Jeruzsálem városától) és az Úr születésének óráját szentmise ünneplésével szentelték meg. A mise befejezésével Jeruzsálem felé vonult vissza az ünneplő sokaság, hová a kora reggeli órákban érkeztek. Ezt az időpontot a Megváltó feltámadása szentelte meg (a kora reggelt az Egyház mindig a feltámadás időpontjának szenteli). Mi sem volt természetesebb, minthogy e hajnali órát a Feltámadás Templomában töltsék, és e közben a pásztorokkal a Karácsonyt ünnepeljék, ez volt a második szentmise. Az ünnepen magán azután összegyűltek a jeruzsálemi főtemplomban, ahol ünnepi istentiszteletet mutattak be. Később Rómában is utánozták ezt az ünneplési módot, éjszaka volt az első szentmise Mária Jászoltemplomában, a második kora reggel Szent Anasztázia templomában (Anastasis görögül annyit jelent mint «feltámadás») és a harmadik mise reggel volt a Szent Péter-Bazilikában.

Az éjszakai istentisztelet a keresztény kedélyre különös benyomást tesz. Vidéken mindenfelöl lámpásokkal bandukolnak a hívek a templomba s ma már a városokban is csaknem mindenütt él az éjféli szentmisén (ahogyan a nép elnevezte) való résztvétel jámbor szokása.

Az Egyház éjszakai istentisztelete mindig *zsolozsmával* kezdődik. És itt azonnal panaszt kell emelnünk: mily

nagyon sajnálatos az, hogy a mi keresztény népünk úgyszólván semmit sem tud az Egyház imakönyvéről, a zsolozsmáról s annak itt szereplő főrészéről, az úgynevezett «matutinumról»! Pedig a zsolozsmában minden idők legszebb imádságai vannak összegyüjtve! Miből is áll egy ilyen «matutinum»? A matutinum az Egyház éjszakai imádsága. Naponta imádkozik az Egyház az éjszakán keresztül papjai és szerzetesei által valamennyi hívőért. És ez az *éjszakai zsolozsma* egy szépen elrendezett, változatosságban gazdag imádság; szinte azt mondhatnám róla, hogy egy szent imajáték, imadráma. Van szép bevezetése, azután három része, amelyet «*őrségváltásnak*», «*nocturnusnak*» nevezünk (a régi keresztények valóban az éjszaka három különböző időpontjában imádkozták), végül egy szép befejezés csatlakozik hozzá. *A bevezetés* egy «*hivogató*» («invitatorium»), amely rövid szavakban az ünnep lényeges tartalmát fejezi ki. Képzeljük el, hogy két herold, hírnök lép elő a templom közepére és hangos szóval kihirdetik, hogy milyen ünnepet fognak ma ünnepelni és hívják rá a híveket. A karácsonyi zsolozsmában ez a «hivogató» így hangzik: «*Krisztus született nekünk, jöjjetek imádni Őt!* (Latinul: «Cristus natus est nobis, venite adoremus!») Most az őrségváltások, «nocturnusok» következnek; mindegyik két részre oszlik, egy imádságos és egy «tanító»-részre. Az elsőben zsoltárokat imádkozunk, illetve éneklünk. A zsoltárokról később még sok mindent el kell mondanom, szent énekek ezek, szent költemények, amelyeket a Szentlélek Isten maga diktált s amelyeket az Üdvözítő, az apostolok és a sok-sok szent és vértanu mindig oly szívesen énekeltek. A zsoltárok után rövid *felolvasásokat* tartanak (ez a zsolozsma «tanító» része), ezekben ma Izaiás próféta legszebb jövendöléseit halljuk a Megváltóról. Az éjszakai zsolozsma *Te Deummal* fejeződik be, a szentambrusi dicsőítő énekkel, a «Téged Isten dícsérünkkel». Itt az égi Atya irgalmasságát magasztaljuk hogy nekünk a Megváltót a földre küldötte.

3. *Az éjféli mise.* Kb. 12 óra tájban éjszaka kezdődik az első szentmise, amelyet előszeretettel neveznek «angyalok miséjének». Nem szabad, hogy előkészület nélkül kapcsolódjunk be imáinkkal ebbe a szentmisébe; sokkal szentebbek ezek az imák és énekek, hogysem kellő előkészület nélkül eléggé megérthetnénk őket. Azért azt tanácsolom, hogy a *mai délutánt* fordítsa ki-ki erre az előkészületre. Azt is megmondom, hogyan kell ezt csinálni? Legelőször elolvassa az ember a *bevezetést*, amelyet, a misekönyvben, vagy misefüzetben az éjféli mise előtt találunk. Azután rögtön a szentmise főolvasmányát az *evangéliumot* olvassák el, mert ebben fejezi ki az Egyház legfontosabb gondolatait. Ezután térjünk át a *szentleckére;* ezt lassan, mondatonként meg-megállva olvassák, miután ezt sokszor nehezebb megérteni. Majd a *könyörgést* (orátio) nézzük meg, ez adja meg mindég a nap fő kérését. Végül olvassák el a szentmise úgynevezett *változó énekeit*, vagyis a bevonulási éneket (Introitus), a lépcsőéneket (Graduale), felajánlási és áldozási körmenetek énekeit (Offertorium és Communio). Igy jól készülnek elő a szentmisére. E közben csakhamar rá fognak jönni arra, hogy a szentmise jókora része mindig változatlanul ugyanaz marad és minden szentmisében csak az említett néhány rész változik. Természetesen az is elő fog néha fordulni, hogy egyik vagy másik részt nem fogják azonnal megérteni, ez ne kedvetlenítse el Önöket, hanem menjenek nyugodtan tovább azon a néhány soron és használják fel lelkük épülésére azt, amit megértettek. Azonban arról is biztosítom önöket, hogy ha egy év mulva, jövő ilyenkor ugyanezt a miseszöveget újból a kezükbe fogják venni, már sokkal többet fognak megérteni belőle. Talán eleinte nem fognak oly sok *tetszést* találni az Egyház imáiban, amelyeknek bizony sokszor egyszerű, kemény a burokja, de annál édesebb a belső tartalma, amelyet magukba zárnak.

4. *A szent éj jó híradása.* Most pedig vigyük végre

kissé érzelmi világunkhoz is közelebb az Üdvözítő születésének történetét ; s ebben az evangélium legyen vezetőnk. Eddig az egész eseményről talán csak homályos képet állítottunk be magunknak, most azonban, mint jó keresztények, többet is akarunk tudni róla. Először nagy tisztelettel olvassák el ezt a szép evangéliumot, amelyet Lukács második fejezetében találunk (felolvassuk).

Rajzoljuk most meg magunknak részletesebben az eseményeket. Mária és József Názáretben voltak, már jó ideje házastársak, és már közeledtek Mária lebetegedésének napjai. De a próféták azt jövendölték, hogy a Messiásnak Betlehemben kell megszületnie. Jól tudta ezt az Isten Anyja is, azonban hozzászoktatta már magát, hogy az Úr bölcs intézkedéseire bíz mindent : «*Én az Úr szolgáló leánya vagyok, legyen nekem a Te igéd szerint*». És íme, Isten valóban mindent úgy rendez el, ahogyan akarja. Az Isten adja Augustus római császár szívébe a tervet, hogy az egész nagy birodalom minden lakósát összeírja és megszámlálja. Így jut el Zsidóországba is a népszámlálásra vonatkozó parancs. Nálunk a népszámláláskor ma mindenkit ott írnak össze, ahol ép lakik, de a zsidóknál más volt a szokás : mindenkinek a *származása* szerinti helyen kellett jelentkezni és a népszámlálás a családi és törzsi kötelék szerint történt. József és Mária is Dávid királyi nemzetségéből származtak, amelynek nemzetségi székvárosa Betlehem volt. Így történt, hogy mindkettőjüknek el kellett indulniok a hosszú útra, amely Názáretből a távoli Betlehembe vezet. Talán négy napig is tarthatott az útjuk ; hiszen vasút és autóbusz akkor még nem volt. Így bizony — főleg Máriának — nagyon hosszú és keserves lehetett ez az út. Nagyon lehetséges, hogy József csacsit vagy öszvért szerzett hitvese számára az útra ; és így vonulhattak csöndben a hosszú úton Betlehem felé. Az országban bizonyára mindenütt nagy élénkség uralkodott, az utakon a nemesi és előkelő családok fogatokkal igyekeztek városaik felé, de ezzel a két

szegény kézműves-népséggel ugyan ki törődött volna? Ők mindenkinek kitértek, itt-ott megpihennek az út szélén és elfogyasztják szerény eledelüket. Pedig hát kik ezek és kit hordoznak magukkal? Igy érkeznek a kis Betlehem városkába. Bizony ott is több most az idegen, mint máskor szokott lenni. Talán volt néhány távoli rokona is Betlehemben a fáradt utaspárnak, akiket fel akartak keresni és a szállás ügyében beszélni velük. Épp most olvastuk, hogy Mária és József minden ajtót végigkopogtattak, de seholsem fogadták be őket, mert szegények voltak s ezért kimentek a városka elé az erdőbe, és egy barlangban húzódtak meg, amely egyúttal istállónak is szolgált s ahol az éjszaka folyamán az Üdvözítő megszületett. Keresztények, meg kell mondanom, hogy az evangélium erről semmi többet sem mond el. Én magamban azután elgondolhatom, hogy a szent Pár előbb egyik vagy másik rokonnál éjszakai szállást kért; de talán más rokonok már ellepték ezeket a házakat, hiszen Dávid nemzetsége igen számos volt. Talán József szegénysége és Mária állapota is szerepet játszott a visszautasításban, nem tudom, erről semmit sem olvasunk az Evangéliumban. De azt megtudjuk belőle, hogy az ú. n. «*szállás-helyen*» mindketten jártak. Ez egy fajtája a vendégfogadóknak. A Szentföldön minden nagyobb helységben volt és van ma is ilyen «szálláshely», amely nagyon egyszerű, az egész egy nagy pajtaszerű épület és e körül bekerített udvar az utasok állatai számára. Ágyak nincsenek a házban, e helyett minden utas hoz magával egynéhány takarót és ezekbe burkolva a földre fekszenek. Eledelt is mindenki magával hoz. Nos, egy ilyen «szálláshelyre», «fogadóba» jött József is áldott állapotban levő Asszonyával. Azonban minden hely tele volt már, az emberek sűrűn feküdtek egymás mellett, — mit tegyenek most? Mivel a fogadóban nem éjszakázhattak, letelepedtek a szállásház előtt, kint az állatok számára fenntartott nagy térségen, talán ott volt az az istálló s az istállóban jászolok is álltak,

amelyek az állatok etetésére szolgáltak. A szabadban való éjszakázás keleten nem valami szokatlan dolog, ott nincs oly hideg, mint nálunk, amint tehát besötétedett, lepihentek ott kint az istállótetők alatt, az igásállatok mellett. Éjfél tájban elérkezett Mária órája és a világra szülte az Üdvözítőt. Az evangélium elmondja: Mária pólyába takarta a kisdedet és az ott álló jászolok egyikébe fektette.

Keresztények, talán illuziókat romboltam szét ezzel a felvilágosítással? Olvassátok csak lassan keresztül az evangéliumban e sorokat, azonnal látni fogjátok, hogy mindez úgy történt, ahogy elbeszéltem: «*És szülé az ő elsőszülött fiát és bepólyázá Őt és jászolba fekteté, mert nem kaptak helyet a szálláson*». Igen, az Isten Fia, akinek mint egy gonosztevőnek, két gyilkos között kereszten kell majd meghalnia, nem találja méltóságán alulinak, hogy egy betlehemi kocsma-fogadó előtt, állatok között jöjjön világra!

Most pedig lássunk egy másik színteret: Nem messze e helytől, talán a sík legelőn, az éjszakában néhány pásztort látunk, akik a nyájak mellett őrséget állanak, ebből is látszik, hogy valóban nem lehetett akkor túlságos hideg. Most hirtelen fényözöntől körülvéve az Isten egyik fényes angyala jelenik meg a jó és egyszerű emberek előtt. Elképzelhetjük, mennyire megijedtek. Az angyal meghirdeti nekik a boldog, ujjongó örömhírt a Krisztus megszületéséről: *ma megszületett a Megváltó Dávid városában.* Tehát a városban, nem a városon kívül. Az angyal nyomban ismertető-jelet is közöl velük, amelyről a gyermeket felismerhetik: jászolban fekszik pólyákba takarva. Ez bizonyára jól felismerhető jel. Mert ugyan mely más gyermek fog jászolban pihenni, nemcsak Betlehemben, hanem egész Zsidóországban? De hol találják meg a jászolt? Csakis a «szálláshelyen», felelhetünk rá, a betlehemi «községi vendégfogadóban».

Az angyal mellett most azután egész sereg angyal

tűnik fel és eléneklik első ízben azt az éneket, amely az Egyházban azóta soha el nem némult: «*Dicsőség a magasságban Istennek*». Jegyezzük meg magunknak, valahányszor a szentmisében ezt énekeljük és imádkozzuk: az édes Üdvözítőnk bölcsődala ez, amelyet szegénysége közepett az angyalok énekeltek neki. Végre is minden mise Jézus megújuló születése és az oltár Betlehem, ami magyarul annyit jelent: «a kenyér háza». Benne van azonkívül ebben az énekben az Úr egész Megváltói programmja: azért jött a földre, hogy a bűn által elrabolt dicsőséget visszaadja Istennek, és az embereknek békét hozzon, vagyis megbocsátást és boldogságot. A pásztorok most megértették, hogy az angyal az újszülött Megváltó látogatására hívja őket. Ezért sietve mennek a szálláshelyhez. Azt persze nem tudjuk, hogy milyen messze kellett menniök és hogy pontosan melyik órában történt az angyal megjelenése. Én úgy képzelem, hogy a hajnalpír már rárágyogta első sugarát Júda hegyeire, amikor a pásztorok a szálláshelyhez értek. S ott valóban úgy találták, amint az angyal mondotta: A gyermek a jászolban feküdt és mellette voltak Mária és József. Ezek is nem kevéssé meg lehettek lepve, amint a pásztorok oda jöttek és a Gyermek után kérdezősködtek. «De hát ki mondotta meg ezt nektek» — kiálthatott fel József. Ekkor elbeszélték a pásztorok az angyal megjelenését, és elmondották az angyalok énekét is. — Ilyenkor, reggelfelé a szálláshelyen minden mozogni kezd. Az emberek kijönnek az udvarra, hogy az állatokat megetessék. Itt látják a jászolban feküdni a Kisdedet, és a pásztorokat amint körülötte állnak. A pásztorok azután elmondják az odajövőknek az éjszaka eseményeit, az egyik ember hívja a másikat, csakhamar az egész fogadó a Kisded körül csoportosul, és a pásztorok lesznek az Üdvözítő születésének első hírnökei. Egy idő mulva az emberek ismét szétszóródnak és lassan elfelejtik az ujságot. Csak egy valaki nem felejtett el *egyetlen* szócskát sem mindabból, amit a pásztorok

elbeszéltek: az édes Isten-Anya. Az Evangélium oly szépen mondja: «*Mária pedig megjegyzi vala mindeme dolgokat, szívében forgatván*». Örvendezve és hittel szívükben mentek el onnét a pásztorok. Ők sem feledték el többé soha az életben, amit ezen az éjszakán átéltek.

Mi is, kedves Keresztények, nemcsak halljuk ezt a jó hírt az evangéliumból; olyan szerencsések vagyunk, hogy ezt az újszülött Istenfiút meg is láthatjuk a Karácsonykor, és szívünkben szállást készíthetünk Neki. Az éjféli szentmisén ezt akarjuk megtenni az édes Szűzanya boldogságával egyesülve, a második szentmisében pedig a jó pásztorok örömével és együgyű hitének erejével.

5. *A Király kíséretéről.* Még az is, aki nem él királyok vagy császárok uralma alatt, elképzelheti, hogy egy király nem szokott egyedül utazni, hanem körülveszi magasrangú tisztviselőkből és katonatisztekből álló kísérete.

A mi égi Királyunk, az Úr Jézus Krisztus is nem egyedül jön hozzánk Karácsonykor, hanem az Egyház körülveszi Őt kísérettel legbátrabb és leghűségesebb alattvalóiból. Mit gondoltok, kik ezek? Ezek a kísérők: Szent István vértanu, Szent János apostol és evangélista és az ártatlan gyermekek, az Aprószentek. Ezeknek három ünnepét üljük meg közvetlenül Karácsony után. *István* az első, aki Krisztusért vérét ontotta. Ő az első vértanu. Értitek már, miért ünnepeljük őt azonnal Krisztus születése után? Az Üdvözítő azért jött a földre, hogy a keresztre szegeztesse magát. Jézus a vértanuk királya. István az összes vértanuk képviselője a Kis Jézus jászolánál, de egyúttal minden emberé is, akiknek Krisztusért bármit is el kell szenvedniök. — Keresztények, talán magunkat is ezek közé számíthatjuk?... A második helyen *János* áll, az Úr kedvence, az a szűzies tanítvány, aki az utolsó vacsorán az Üdvözítő mellére hajtotta fejét és aki Krisztus halála után Szűz Anyjának szállásáról és élelmezéséről gondoskodott. Jánosban a második napon Jézus minden kedvence odaáll a jászol köré, főleg azok a

szűzies lelkek, akik neki szentelték magukat és a világtól elfordultak. És az *Aprószenteknek* is különös jogcímük van, hogy odaállhassanak az újszülött Király kíséretébe, hiszen már a bölcsőben miatta ontották vérüket és szenvedték el a halálos csapást, amelyet a gonosz Heródes tulajdonképpen a Krisztusnak szánt. Ezekkel az Aprószentekkel együtt az isteni Gyermek és Gyermekbarát jászolánál ott áll a világnak valamennyi gyermeke, akik mind oly drágák és kedvesek az Ő szent Szívének!

A három adventi tanító.

Bevezetés: Vége felé közeledik az advent. Vágyakozás és öröm váltakoztak bennünk, amíg az advent csodálatos fokozásait szemléltük és megértettük. Egyik jó hír a másikat követte: a *Királyunk* jön, majd: Jeruzsálemében fog eljönni; azután: örvendjetek, már *közel* van az Úr, végül: mint *ember* fog eljönni a Megváltó. Itt az Egyház végére jutott jóhíreinek, új hírt most már nem tud hozni. De ma mégegyszer összefoglalja az egész adventet. A mai miseszöveg nem külön eredeti alkotás. Az évnegyedes («kántor»)-böjti szombat után a mai vasárnap eredetileg liturgianélküli nap volt, épp a kántorböjti szentmise miatt, amelynek ünneplése a szombatról vasárnapra virradó éjszaka kora reggelig elhúzódott. Amikor később a szombat éjszakai istentisztelet megülését — az éjszakai liturgiák megszüntével — szombat reggelre tették át, gondoskodni kellett a vasárnap liturgiájáról s ezt legnagyobbrészt a három (szerda, péntek, szombati) kántorböjti mise részeiből állították össze (a változó énekek szerdáról, az evangélium szombatról valók), csak a *lecke* új, ez a papszenteléssel van vonatkozásban, amelyet az ősegyházban kántorböjt szombatjának éjszakáján tartottak. Ez volt a fő szentelési alkalom az egész évben. A mise liturgiája tehát nem hoz ma az adventbe új elmélkedési fokot, azonban mai összeállításában is sok szépet tartalmaz ez a

miseszöveg. Még egyszer látjuk a három adventi főszereplőt a szentmise drámájában fellépni (I.), — mégegyszer halljuk ajkaikról a tipikus adventi szavakat elhangzani (II.). — És ez a három adventi főszereplő ott áll a *szentmisében is azon a helyen, amelyet* az isteni Gondviselés személyüknek *az üdvösség művében* kijelölt. (III.)

I. (Az első részben adjuk a három adventi főszereplő eleven ábrázolását.)

Izaiás a Messiást prófétai szemmel látja és meghirdeti! Soroljuk fel legfontosabb jövendöléseit: «*Gyermek született nekünk*» (9. 6.), «*Vessző kél Jessze törzsökéből*»... (11. 1.), «*A Szűz Fiat fogan*»... (7. 10.). De nemcsak a Gyermekről, hanem Isten-voltáról és királyságáról is beszél. Szól az emberről is, a szelíd Üdvözítőről, «*aki a megtört nádszálat nem zúzza össze*». (42. 3.) Említi az Isten szolgáját is, a fájdalmak emberét, aki «*megsebesítetett a mi bűneinkért*» (53.). Izaiás rajzolta meg előre a legtisztább vonalakban Krisztus alakját, Ő a próféták királya. Az Egyház most naponta olvas Izaiás könyvéből a zsolozsmában.

János, a násznagy (Krisztus a vőlegény, az Egyház a menyasszony), ő az Útkészítő, az Előhírnök, a pusztába Kiáltó, az Úr megkeresztelője, a nagy bűnbánat-Hirdető. Az Adventben három vasárnapon át állott elénk és bűnbánatra hívott.

Mária, az Isten anyja. Kérdezzük, hogyan készült Mária a Karácsonyra? Az ő teste és lelke méltó lakás volt az Úr számára. Látjuk élete legszentebb órájában a Názáreti kis szobácskában, hallottuk ajkáról a Magnificatot. Mária járt velünk naponta a roratemisékben egész adventen keresztül.

Mind a hárman vágyódással, örömmel, tisztasággal és bensőséggel várták a Megváltót.

II. E három adventi főszereplő legjellegzetesebb adventi szavait megtaláljuk a mai misében.

Izaiás mondja: «*Harmatozzátok egek az Igazat, felhők,*

csöpögjétek Őt onnan felül: nyíljék meg a föld és teremje meg az Üdvözítőt», (naponként a vesperásban). E kiáltásba belehelyezi az Egyház egész bensőséges adventi vágyakozását. (Itt meg lehetne magyarázni ezeket a szavakat az ismert adventi ének «*Harmatozzatok égi magasok*» exegetizálásával.) A próféta tehát *vágyódásra* és arra tanít minket, hogy legyen *igényünk* a megváltásra.

János azt mondja: «*Készítsétek elő az Úr útját, egyenesítsétek ki ösvényeit. Minden völgy kitöltessék*»... E szavakat a 2. 3. és 4. vasárnapon is halljuk (és naponként a breviáriumban). Ma legbővebben az evangéliumban találjuk meg. *Ez a mi reformprogrammunk: miben állnak az én «völgyeim» (mulasztásaim), hol vannak «hegyeim» (rossz cselekedeteim)?* János tehát *érzelmi megújulást* hirdet nekünk. — *Gyónás!*

Mária: az angyal szólítja meg: «*Ave Maria!*» Ez a «végtelen, szakadatlan üdvözlet» (Stolz Albán szavai) valóságos, igazi adventi imádság. Angyal szava ez az emberhez, égi szózat Máriához. A «Rorate» az ember kiáltása volt az ég felé, a «Parate» a figyelmeztetés az emberek számára, az «Ave» az ég üdvözlete a földnek.

III. Figyeljük még meg a három főszereplő elhelyezkedését a szentmise drámájában: Izaiás az ajtóban áll (Intr.), János az előmisében (Ev.), Mária az áldozati cselekménynél (Off.).

Izaiás a mise küszöbén szól hozzánk, ott van az Ő helye, hiszen Ő még az Ószövetségben élt, a *vágyódás* úgyis legalkalmasabb a szentmise megkezdésére (a Kyrie is a vágyódás kifejezője).

János az «Ambo»-nál, a szószéknél áll, ő az átmenet az ó- és újszövetség között. Az előmise lényege szerint tanító istentisztelet; János itt a mi tanítónk.

Mária vezet minket az oltárhoz (a felajánlási körmenet énekében); itt van ismét az Ő igazi helye, ő már benne áll a misztériumban. Izaiás vágyódást ébresztett, János megtérést prédikált, mindezek emberi cselekedetek.

Mária azonban Krisztust hozza: ez isteni! Minden szentmisében kopogtat az angyal a szív kamrácskáján és elmondja nekünk is az Avet, az Isten ajánlatát, hogy fogadjuk be az Urat, és nekünk csak a «fiat»-ot, az «úgy legyen»-t kell elmondanunk.

SZEPLŐTELEN FOGANTATÁS.

Egyáltalán nem könnyű erről az ünnepi titokról szentbeszédet tartani. Egy vázlatot közlünk, amely egyenesen a liturgiából igyekszik meríteni.

Mária időkfölötti élete.

Ma az egyházi év egyik nagy és fényes ünnepét üljük: a Szeplőtelen Fogantatás ünnepét! Már maga a név a *tiszta*, a *Szent* fogalmát állítja elénk. Szemünk előtt az a kép áll, amelyet János a Titkos Jelenésekben leírt: Egy Asszony, aki a napba öltözött, a hold a lábai alatt és feje körül koszorú 12 csillagból. — Azt a szent pillanatot ünnepeljük ma, amelyben a legszentebb Szűz élete elkezdődött; egyben a kegyelmi kitüntetés előtt is hódolunk, amelyben Mária egyetlen más emberrel sem osztozott, hogy t. i. már fogantatásának első pillanatától ment volt az eredeti bűntől. Ezzel Isten olyan templomot épített egyszülött Fia számára, amely szépségére felülmul minden földi templomot. Ez a templom a Szent Szűz teste és lelke.

Az Egyház a szentmise imádságaiban és énekeiben ma ennek a templomnak történetéről szól, szemeink előtt mintegy kiteregeti az Isten Anyjának életét és kiszélesíti azt a multba és jövőbe is. Négy fejezetet, négy szakaszt tudunk megkülönböztetni ebben a páratlan életben.

1. *A világ teremtése előtti élet.* Kérdés: Élt Mária a világ teremtése előtt? Halljátok csak, mit mond a szentlecke? «*Az Úr bírt engem utai kezdetén, mielőtt teremtett kezdettől... Még nem voltak a mélységek és én már f o g a n t a t t a m vala, még a hegyek nagy tömegben meg nem állapodtak; a halmok előtt születtem én...*» Hogyan kell

ezt érteni? Mária mégis csak *teremtmény* és ő is az «idő»-ben teremtetett? Könnyű a felelet! Valóban, Mária csak később született és később kezdte meg Isten rendeléséből földi életét, de az isteni Gondviselés terveiben már öröktől fogva ott szerepelt mint Istennek anyja, mint a Szeplőtelen, mint Isten bölcsességének és szentségének legtökéletesebb képmása. És így beszélhetünk Máriának a világ teremtése előtti életéről: a Mária-képről a Szentháromság ölén.

Alkalmazás: Keresztény lélek, rólad is öröktől fogva tudott az Úr, az Istenszeretet terveiben te is ott álltál, mint Istennek kiválasztott gyermeke; reád is «a mindenek teremtése előtt» gondolt már a Mindenható!

2. *A történelem előtti élet.* Mária még nem is született meg, amikor már az ószövetség előképeiben és jövendöléseiben végigvonult az egész üdvtörténeten. Már az emberiség történetének kezdetén találunk egy képet róla, amelyet Isten maga festett ősszüleink szeme elé. Az elveszített Paradicsom kapujában történt ez, Ádám és Éva már készülnek elhagyni a Boldogság Kertjét és kilépni a tövises földre, azonban Isten nem akarta *vigasztalás nélkül* elküldeni őket a Paradicsomból. Ezért egy képet ad nekik: az Asszonyt, aki eltiporja a kígyó fejét. Mily gyakran tekinthettek későbbi életükben az első emberek erre a képre és hogyan vágyódhattak a nagy Asszony után, aki kell, hogy majd véget vessen az ő nyomorúságuknak is! — Isten a történelem alakulásában nagy női alakokat is támaszt, mint *Évát*, minden élők anyját, *Sárát*, Ábrahám feleségét, *Rebekát*, Izsák feleségét, *Ruth*-ot, Dávidnak és a Messiásnak ősanyját, *Juditot*, a hősnőt, ki Holofernesznek a fejét levágta; ők mind *előképei* voltak a Legnagyobb Asszonynak, aki «*Áldott minden asszonyok között*». Ezért kiáltunk fel a mai misében (Graduale) azokkal a szavakkal Máriához, amelyekkel az Ószövetségben Juditot ünnepelték: «*Te Jeruzsálem dicsősége, Te Izrael öröme, Te népünk tisztessége vagy!*» De a próféták is fel-

nyitották ajkukat a Máriáról való jövendölésre, pl. olvassuk Izaiás híres jövendölését: «*Egy szűz fiat fogan*»... Tehát így beszélhetünk Szűz Mária ószövetségi életéről is.

Alkalmazás: Mily értékes is az ószövetségi szentírás! Benne a Szentlélek-Isten egyre növekvő világossággal mutatta meg, amit azután az idők teljességében javakban és kincsekben adni akart. Mi, kiknek részünk van az Isten országa nagy szerencséjében, tanuljuk meg az ószövetségből ezeket a kincseket újból és újból igazán értékelni.

3. *A történelemben lejátszódott élet.* Belépünk a harmadik periódusba, Mária valóságos földi életébe, amely fogantatásától haláláig tart. A jámbor hagyomány szerint Mária szüleinek sokat kellett várni és szenvedni, amíg gyermeket adott nekik az Úr. Joachimnak és Annának életük legöregebb napjaiban ajándékozta Máriát a Gondviselés, ettől eltekintve, külső látszatra az ő világrajövetele is úgy történt, mint más emberfiáé. Lelkében azonban Isten olyan ajándékkal tüntette ki, amely nagyobb jelentőségű a királyi koronánál és birodalmak uralmánál: *A fogantatás szeplőtelenségét adta neki*, vagyis az emberi létnek az eredeti bűn átka alól való kivételét. A mai mise Mária életének első pillanatához vezet. Az Introitusban mintegy a Szűz hálaénekét halljuk a nagy kitüntetésért: «*Örülve örülök az Úrban, és örvendez lelkem az én Istenemben, mert az üdvösség ruhájába öltöztetett és az igazság öltözetével díszített fel engem, mint ékszereivel fölékesített menyasszonyt*». Ez volt az *első* nagy óra Mária életében. *Az evangéliumban a második* nagy óra tanui lehetünk: Látjuk, amint Gábor főangyal belép a leányzó szobácskájába és hozza számára a fenséges híradást, hogy neki kell az Isten anyjává lenni. Igen, e másik nagy óra miatt, ennek érdekében díszítette őt fel az Isten annyi kegyelemmel, oly szépen és oly menyasszonyiasan. Ma halljuk *a legelső Ave Mariát!*

Keresztény lélek, te ugyan nem az eredeti bűntől mentesen, nem szeplőtelenül fogantattál, azonban a keresztség téged is megtisztított az eredeti bűntől. Őrizd

meg Istennek ezt az értékes ajándékát életedben. Az Istengyermekség kegyelmével te is egyre jobban hasonlóvá tudsz lenni a Szeplőtelen Szűzhöz!

4. *A menyországi élet.* Eljött a nap, amidőn Mária befejezte a földi hajlékban történt tartózkodását és átvonult a menyországi Atyai Házba. Ekkor ütött a harmadik nagy óra, amely többé már soha véget nem ér. Úgy vonult be az égi menyasszony-házba, mint Királynő és az Úr Menyasszonya és mintegy másodszor is halljuk ajkáról a nagy hálaéneket: «*Magnificat... Magasztalja az én lelkem az Urat!*»... Azóta királynőnk és tanítónőnk. A mai lecke rámutat erre: «*Boldog ember, aki engem hallgat és aki ajtómnál vigyáz naponként*»...

5. *A mi életünk.* A Szeplőtelen a mi életünkben; erről is lehetne beszélni: Mária átvonul az életemen. Még meg sem születtem, édesanyám énérettem már Máriához imádkozott; édesanyám kezén imádkoztam az első Mária-imát és tiszteltem az Égi Anyát. Talán Mária gyermeke is lettem és éppen december 8. volt mindig fontos jelzőkő az életemben. Ma ugyanaz a Mária-szobor néz le rám, mint esztendőkkel ezelőtt és szól: «Vajjon a királynőd vagyok e még? Vajjon várakozol e még az ajtóm küszöbénél? Hű vagy e még a te régi Úrnődhöz, Sugalmazódhoz — vagy csak terhes figyelmeztető már a te számodra a Szeplőtelen?» Az ünnep két táborra osztja az embereket; az egyik irtózik tőle, mert úgy hat rá, mint a figyelmeztető, vádoló lelkiismeret, a másik csoport szereti, mert tagjai tisztaszívűek és tiszták is akarnak maradni.

Befejezés: Keresztények, a Szeplőtelen fönséges képe időn és örökkévalóságon világít át, mint vigasz és buzdítás a jóakaratúak felé: ami Mária létének első pillanatától fogva volt, azzá kell nekem az életem végére lennem: *szeplőtelenné!* Mária a lélek diadalát hirdeti a test fölött, az erény győzelmét a bűn fölött. A nagy kígyótletipró Asszony reményt és hitet ad, hogy én is el tudom taposni a kígyó fejét a saját lelkemben!

KARÁCSONY ÜNNEPE.

Már Nagy Szent Gergely megmondotta, hogy az ünnepen magán csak röviden kell prédikálni. A liturgikus beállítottságú lelkipásztor a népet már az előző napokban össze fogja hívni ünnepi előkészületre. Ezt meg kellene tenni mindannyiszor, amikor az ünnepnapra a népnek már a helyes ünnepi fogalmakkal és lelki előkészülettel kell a templomba jönni, de *ehhez szükséges az is, hogy a megfelelő miseszövegek elő legyenek a nép számára készítve.* (Sőt, ha a megfelelő szövegek már megjelentek és magát a Matutinumot, vagy legalább a Vesperást is előkészületként együtt tudja megülni a néppel, annál jobb !) Magán az ünnepen ilyenkor csak igen rövid ünnepi beszédet tartsunk. Különösen ajánlatosnak látszik ezt az éjféli misére vonatkozólag kihangsúlyozni. Ezen olvassuk fel az evangéliumot a nép nyelvén, és tartsunk *rövid, öt vagy legfeljebb tíz percig tartó* lelkes beszédet. A következőkben két ilyen beszédet közlök, amelyeket éjféli misén tartottam. Ritkábban fog előfordulni, hogy valakinek alkalma nyílik a *második* misében is (in aurora) beszélni. Ez leginkább kiválasztott közösségek ünnepe lehetne, ha egy ilyen közösség kora hajnalban, mint a pásztorok a jászolnál, összegyűlne. Erre az esetre is adok egy vázlatot. A harmadik, a főmisére, sajnos csak keveset nyujthatok prédikációs anyagtáramból, mivel csak ritkán jutottam hozzá, hogy ilyenkor prédikálhassak.

1. Az éjféli szentmisére.

Ki az Üdvözítője ennek az éjszakának?

Ki az, akit az egész mai nagy ünnep illet? Ki az, aki uralkodik ez éjszaka az emberi szív minden legbensőbb, legszentebb érzésén? Jézus Krisztus ő, Neki ajándékozzuk ma újraéledt hitünket, de ezt a hitet azután a legmélyebb értelemben, mint egész életünk odaadását ! Szeretetet ajándékozunk Neki, azt a gyengéd szeretetet és azt a nagy, erős szeretetet, amely minden megismerést

meghalad. Övé ma minden vágyódásunk, övé szívünk reménysége és minden kívánsága! És tovább kérdezem: Mily alakban jelent meg ennek az éjszakának Megváltó Istene? Háromféle alakban áll elénk: Először, mint népünk érzelmeinek karácsonyi Kis Jézusa, az a kicsiny, reszkető Kisded a betlehemi istállóban. Ő róla beszél nekünk a szent Éjszaka evangéliuma, rövid, de mélyen megragadó híradásban. Az evangélium annak az istállónak magányosságába vezet, ahol az ifjú Anya virraszt Gyermeke mellett, aki egy jászolban fekszik és állatok melegítik lehelletükkel a Kisded megmerevedett tagocskáit. Már a próféták is évszázadokkal ezelőtt erről énekeltek: «*Kisded született nekünk, Fiú adatott nekünk!*» Az egyébként egész másmilyen beállítottságú liturgia is ma szívével és érzelmével vonul a jászol e szeretetreméltó képe elé; kíváncsian teszi fel a kérdést: «*Mit láttatok, ó pásztorok?*» S a felelet: «*Jászolban fekvő Gyermeket*». A liturgia elbámul ezen csodálatos titok felett: «*Állatok látták az Egyszülöttet jászolban feküdni!*» És nézi tovább, amint az angyalok megbűvölve tekintenek alá az égből és amint a föld sötétbe burkolva, várakozásteljesen vágyódik, hogy az édes, szelíd Gyermeknek szemeibe nézhessen. És látja, hogy a fák örvendezve zúgnak és egymásnak súgják: «Megjött, itt van már!» Ez a *mi népünk* karácsonyi Kis Jézusa. Ennek a betlehemi Kisdednek mi is odaajándékozzuk emberi érzelmeinket, szívünket, minden emberi jóságával és szeretetével.

Azonban a mai éjszaka karácsonyi Üdvözítőjének van egy másik alakja is: A *liturgia* Üdvözítője. A próféták éjszakai látomásban hirdették nekünk: «*Gyermek született nekünk, Fiú adatott nekünk*», de alig beszélnek valamit a Gyermekről, máris óriássá alakul ez a Gyermek látomásaikban: «*Vállán világuralom nyugszik, neve csodálatos tanácsadó, erős Isten, a jövendőség Atyja, békefejedelem!*» A betlehemi Kisdednél nem szabad megállva maradnunk, a liturgia mint a Béke Fejedelmét mutatja

Őt és legszívesebben annál a gondolatnál időzik, hogy az Újszülött az Isten Fia, aki lényegében az Atya öléből lépett elő. Ennek a Béke-királynak lábaihoz, aki azért jött, hogy békét és igazságot hozzon az embereknek, az Isten-Királynak színe elé hívő lélekkel tesszük le mi is hódolatunkat.

A Karácsony Üdvözítője azonban még harmadik alakban is mutatkozik : a Kisded és a Király beburkolódzik az *Oltáriszentség* misztériumába, a Gyermek és a Világ Fejedelme elrejtőzik a kenyér és a bor kicsiny színei mögé és ezáltal az *emlékezésből* és csupán tiszteletreméltó ünneplésből *Valóság és Jelenlét lesz.* És ez most már a mai szent éjszaka boldogságos híradása és csakis az érti meg a kereszténységet egészen, aki ezt a valóságot átéli : a Béke Fejedelme, a Betlehemi Gyermek néhány perc mulva a mi körünkben fog megjelenni ! Ez nem csupán gondolat, ez így igazság : most, a szent misztériumban maga vonul be az oltárra az Úr ! Most teljesedik majd be, amit négy héten át egyre növő vágyakozással vártunk ; a következő pillanatokban valósul meg, amit kántorböjt péntekjén énekeltünk : «*Ime, jön az Úr és minden szentje ővele és azon a napon* (t. i. ma) *nagy világosság lángol majd fel!*» Most lesz eleven valósággá, amiről kántorböjt szombatján énekeltünk : «*Örvendj, Sion leánya: ujjongj Jeruzsálem leánya: nézd, Királyod jön hozzád, a Szent, az Üdvözítő!*» Testvéreim, az Isten és az Ember, a Király és a Gyermek jön most a szentmise csodájában hozzánk ! Felajánláskor vigyük oda karácsonyi adományainkat az oltárhoz, az átváltozásban megjelenik majd ugyanő, aki az utolsó ítéletkor hatalomban és fényességben fog jönni. Igy azután az áldozásban a lelketek Isten Anyjává és a jászollá válik egyszerre. Készítsetek méltó otthont az Úrnak !

A háromféle születés éjszakája.

A világ- és az emberiség történelmének nagy eseményei többnyire nappal történnek ; és a világ fényes nappal ünnepli is legszívesebben ünnepeit. Az Egyház azonban ősi időktől fogva előnyben részesítette ünneplésre az éjszaka ünnepélyes csendjét és a régi időben valamennyi ünnepét éjszaka tartotta meg. Visszaemlékezett eközben Mesterének éjszakákon át tartó szent imádságára ; az éjszaka egyúttal a világtól való idegenkedésnek és parusiavárásnak szimboluma is volt. Leghosszabb imáját az Egyház — amint az elmúlt órákban is láttuk : éjszakai imává tette — ez a Matutinum. De azt is tudja az Egyház, hogy a megváltás nagy eseményei szintén az éjszaka sötétjében, a világ szemeitől elvonva történtek. Már a megváltás előképe is, az Egyiptomból való szabadulás, az elsőszülöttek halála, a húsvéti bárány leölése és elfogyasztása egy igazi megszentelt éjszakán történt. Az Úr Jézus is este szerezte szeretetének titkát az Eucharisztiát, vagyis inkább már az éjszakában. Nappal volt ugyan, amikor a Golgotán meghalt, de a Nap elsötétedett és éjszaka lett a nappalból. Húsvét reggelének pirkadásában pedig még az éjszaka sötétjében támadt fel. És amikor a világra jött, nem fényes napot, hanem az éjszakát választotta. Oly szépen mondja a liturgia : «*Mi alatt mély hallgatás ölelt át mindent és az éjszaka futásának közepén tartott, akkor szállt alá mindenható Igéd, ó Urunk, az égből, királyi trónjáról*». Amikor azonban a keresztények lanyhábbak lettek, a római Egyház az éjszakai istentisztelet helyett, amely a vigiliából állt, a nappali istentiszteletre tért át. Még a legnagyobb vigiliát, a húsvéti föltámadás éjszakáját sem ünnepli többé a maga idején. *Egyetlen* szent éjszaka maradt meg számunkra egész varázsával, az az éj, amelyet *karácsony-éjnek* nevezünk : Az Úr születésének éjszakája. És ha ez az éjszaka olyan embereket is annyira meghat, akik a kereszténységet csak külsőleg fogják fel,

mit kell, hogy mondjon nekünk, hívő kereszténynek, akik az Egyház gondolatait és érzelmeit a liturgiából vizsgáljuk! A Matutinumban az éjszakát szent énekek töltötték be. Hallottuk a próféták hangját, és láttuk beteljesedésüket; figyeltük a négy nagy egyházatya szavait, akik ez éjszaka nagyságáról tanítottak és most arra készülünk, hogy szent valóságban átéljük mindazt, amiről a tanító-istentisztelet beszélt.

A mai éjszakai mise háromszoros éjszakáról tanít, de egyben háromféle születésről is, azt mondhatnánk, hogy *háromféle éjszakai születésről van benne szó.*

1. *Az első éjszaka:* itt az Egyház az örökkévalóságba vezet, abba az éjszakába, amelyben még nem ragyogott a «Hajnali Csillag». Az örökkévalóság nagy éjszakájában az Atya öléből született lényege szerint a második isteni Személy, «*aki Isten az Istentől, Világosság a Világosságtól, igaz Isten az igaz Istentől*». A kicsiny emberi ész sejtésekkel áll csak meg e kifürkészhetetlen titok előtt: Az Isten Fia az Atyától minden idők előtt született, és mégis ez az Örökkévalóság most titokzatosan közénk száll le! Az Oltáriszentségben ez az örök Fiú közelünkbe jön, ezzel az örökkévalóság a mi emberi időnkbe kapcsolódik! Valóban, a mai éjszakán az Isten Fia örök születési éjszakájának szent borzalmát érezzük.

2. *Az örök éjszaka* azonban csak előjáték a másik születési éjszakához, amely már időben történt és amelyet ma ünnepelünk. Egyház Anyánk most kézenfog minket és a betlehemi istállóba vezet. Megmutatja az éjszakában az újszülött Kisdedet és egyben a Béke Királyt, megmutatja a Szűz Anyát anyai boldogságában. A mai misében nem is egy kép és emlék fűződik ahhoz az éjszakai születéshez. Az az éjféli szentmise titka, hogy ez a Király, az Istennek öröktől fogva született Fia, úgy jelenik meg előttünk, mint egy újszülött kisded, sőt a mi szívünket választja jászolának és így nekünk is részt ád Szűz Mária anyai örömeiből.

3. Miben áll *a harmadik születési éjszaka?* Az első születés az örökkévalóság éjszakáján történt. A második az időbeni születés volt Betlehemben. Mind a kettőt a mai éjszaka jeleníti meg. A harmadik születés a mi emberi újjászületésünk. Keresztények, oly megindító igazság ez: Krisztus emberré lett azért, hogy minket fivéreivé és hugaivá tegyen, hogy vele együtt mi is Isten gyermekeivé legyünk, újra megszülessünk. Ma van ennek az újjászületésünknek éjszakája. Keresztelésünk éjszakája Húsvétkor van, azonban az Egyház a Karácsonyban is évről-évre lelki születésünk éjszakáját látja újból felvillanni. Tehát ismét Isten gyermekei lettünk, miután az Advent négy hetén keresztül mintegy meg nem váltott lelkekként azt kiáltottuk az ég felé: «*Egek, harmatozzátok az Igazat!*»

Amikor most a szentáldozásban szívedet jászollá teszed, az Egyház nemcsak Krisztusról énekli a zsoltárverset: «*Szentséges tényességemben a hajnalcsillag előtt szültelek*»; hanem terólad is ezt mondja: Az örökkévalóság éjszakájában már kiválasztott téged a mennyei Atya, Krisztus szentséges születési éjszakáján már ott álltál Isten újszülött Fia szívének gondolataiban és fivérévé és hugává tett téged az Úr Jézus. Az Atya Isten pedig most ismét visszaszorít szívére: Fiammal, aki istállóban született, te is az én kedves gyermekem lettél! *Krisztussal te is születési éjszakát ünnepelsz, igazi karácsonyi szent éjt!*

2. Hajnali misére.

A pásztorok a jászolnál.

Végre beteljesedett! Amit a négy adventi héten át Izaiással vártunk, amire az utat az Úr Hírnökével együtt szorgalmasan készítettük, amit Máriával a szívünkben szeretettel ápoltunk, gondoztunk, tápláltunk, az ma éjszaka valóságosan megjelent: *Az Úr eljött hozzánk,*

megtörtént az Adventus Domini! A megváltás kegyelme ugyan naponként ömlik a földre, az Egyházba, a lelkekbe, azonban amint a természetben a hegyi patakokat sokszor eltorlaszolják, hogy azután a zsilipek megnyitása után annál nagyobb erővel mint vízesés hassanak, úgy torlasztotta fel az Egyház is liturgiájában az Adventtel az üdvösség vizét, hogy azután a mai éjszakában egész teljességében lelkünkre árassza. Ma van a nagy *Adventus Domini*, az Úr Eljövetele ; töltekezzünk csak meg egészen ennek a «jó hírnek» nagyságával és valóságával ; a nagy Isten a kis Gyermek, a világ Királya, az ősbűn Legyőzője, a Megváltó jön ma az Ő városába, úgy jön, mint ahogyan először is jött, szelíden, de úgy is jön, mint második eljövetelénél, Királyságának díszében. Az Egyház pedig kifejti, szétteregeti ezt az Eljövetelt mindig nagyobb messzeségben. Ma háromszoros Eucharisztikus Karácsonyünnepet ülünk : éjszaka Máriával — a hajnalpir felragyogásakor a pásztorokkal — a sugárzó napfény szétáradásakor az egész világgal. Az első misében Mária volt az egyetlen tanuja ennek a karácsonyi ünnepnek, mi is mintha Máriává lettünk volna, mi is a szívünk Karácsonyát ünnepeltük : Csendesen elrejtőzve a karácsonyi barlangban, lelkünk, e menyasszony, Isteni Vőlegényével ünnepelte újjászületését, eljegyzését s ez volt a lélek nászéjszakája. Tehát a lélek ünnepelt Karácsonyt. A második misében már nem egyedül, hanem a pásztorokkal ünnepeljük a Karácsonyt. Ilyenkor a kevés kiválasztottak imádhatják az Isteni Gyermeket, ez az egyházközségek és más keresztény közösségek Karácsonya ; itt az egyszerű, szegény pásztorok sereglettek össze a karácsonyi titok körül, ez a *hívek* Karácsonya. Nappal azután az egész *Világ* ünnepli a Karácsonyt, «minden földek» köszöntik a világ Megváltóját (ez a fokozás mindenek felett világos, és egyesek lelkileg nagyon szépen át tudják élni).

Milyen szent történést mutat az Egyház a második misében? Három szó jellemzi e jelenetet: *Gyermek, Jászol,*

Pásztorok. Az evangélium ezt cselekményben állította elénk: Most, a hajnali órában a pásztorok jönnek sietve a jászolhoz...

1. Az ünnep középpontja a *Gyermek*, azonban e Gyermekről nem sokat hallunk; sokkal inkább a *Világosság* az, ami nekünk fényeskedik; és azonnal emliteni halljuk az Újszülöttről, hogy Ő a Csodálatos Isten, a Béke Fejedelme. S ha a lecke beszél is a jóságos Üdvözítőről, a mise változó énekei a Királyról énekelnek, aki a teremtés díszköntösében, az ősbűn legyőzőjeként jelenik meg. Tehát a betlehemi Gyermek a Nagy Király! És Ő fog megjelenni a mai szentmise-áldozatban.

2. *A Jászol* itt áll: nem gerendákból... az oltár az. A liturgia azonban nem jászolnak nevezi az oltárt, hanem az isteni Király trónusának. E misében háromszor közeledünk a pásztorokkal együtt mi is e jászolhoz, e trónhoz: a Bevonulási Énekben, a Felajánlási és az Áldozási Énekben, és mindannyiszor megcsodáljuk e trón szilárdságát. A Bevonuláskor messziről látjuk már a jászolt, az isteni Király trónját. Mégis csak, mennyire tiszteletreméltó kellene hogy legyen ismét szemünkben az oltár! Minden szentmisében jászol lesz és trónus: A corporale pólyájára fektetik Azt, ki magát most ismét oly kicsinnyé teszi, amilyen kicsi akkor a nyöszörgő Gyermek volt; és mégis ugyanő ez, aki nem hagyja el az Égi Atya trónját, aki uralkodik és ellenségeit lábának zsámolyául alázza. *Az oltár jászol és trón*, ez ennek a misének legfontosabb tanítása. De szabad közelebb is lépnünk ehhez a jászolhoz és trónhoz, szabad odavinni adományainkat a *Felajánlási Körmenetben.* Ezek az adományok odaadásunkat, szeretetünket és hűségünket fejezik ki. Azt fejezik ki ezek az adományok, hogy az isteni Király számára mi is trónust készítünk a szívünkben. A felajánlásban «készül el a trón», most már jöhet a Király és Gyermek, az Átváltozásban alászállhat az oltárra. Jön a harmadik fokozás: Áldozáskor a mi szívünk lesz jászollá és trónná, azért énekli az

Egyház a szentáldozás pillanatában : «*Vigadj Sion leánya, örvendezz Jeruzsálem leánya! Ime a te Királyod jő, a Szent és a világ üdvözítője!*»

3. Hol vannak a *pásztorok?* Mi vagyunk azok : Mi, a kevés kiválasztott, kiket «*irgalmassága folytán és a megújítás fürdője által*» megszabadított az Isten, akik a szent titokban hiszünk, akik most itt csodálkozunk s akiknek e szent titkot most élveznünk szabad, mi vagyunk a pásztorok ! Öltözzünk csak bele abba a *lelki egyszerűségbe*, amely a pásztorokat díszítette és amely méltóvá tette őket, hogy ők lehettek a Jézus első imádói ; igyekezzünk magunkévá tenni pásztorok alázatát és lelki szegénységét. Most pedig tegyük valósággá ezt a szent pásztorjátékot ! Sietséggel (festinantes) gyűltünk össze a szentmisére (ez maga is áldozat volt !), naiv, nagy gyermeki szemekkel nézzük az Evangéliumban az Üdvözítőt, pásztori őszinteséggel hozzuk ki ide a felajánlásban adományainkat (az otthonunk és szívünk adományait !), a pásztorok hitével imádjuk a Gyermeket, a Kenyér színében megjelenő Királyunkat és ágyazzuk, vigyük be szívünk jászolába a Gyermeket, a Királyt, a pásztorok szeretetével, egyszerűségével és hűségével. Akkor mi is úgy fogunk távozni innét, mint a pásztorok : Istent dicsőítve, köszönetül a nagy élményért. S akkor a Karácsony a mi lelkünk nászéjszakája volt !

3. Harmadik misére (reggelre).

Admirabile commercium. (1928.)

A régi egyházat Karácsonykor erősen megkapta egy gondolat, amelyet megtalálni az Atyáknál és a liturgikus szövegekben ; e gondolat egy szójáték : *Isten emberré lett, hogy az ember Isten legyen.* Isten felvette az emberi természetet, hogy ezzel mi részeseivé legyünk az isteni természetnek ; az Isten emberfiává lett, hogy mi Isten gyermekei

lehessünk. Igy tehát Krisztus születésének ünnepe egyúttal a mi isteni születésünk kezdete, Krisztussal együtt ma mi is Isten gyermekeivé születünk.

1. *Isten emberré lett.* Egészen megfoghatatlan gondolat ; az örök Isten, akit az ég és föld nem tudnak befogadni, aki a világot mint egy dióhéjat a kezében tartja, aki előtt ezer év olyan, mint egy nap — ez a végtelen és örök Isten : ember lett ! Nem lett volna már az is leereszkedés tőle, ha az emberiség megmentésére egy *angyalt* küldött volna? Nem lett volna irgalmasságának már az is nagy műve, ha egy pillanatra megjelent volna a világ szemei előtt fölségének fényében, mennydörgésben és villámok között, mint a Sinai hegyen? Nem, az Ő számára ez kevés szeretet és kevés jóság lett volna. Az Isten ember fiává akart lenni, mint mi, még hozzá egy szegény emberpár gyermekévé, szegény iparos család fiává. Meg akart születni, istállóban, idegenben, vendéglátói födél nélkül. Az emberiség csak, hideg, szeles istállót, kemény szalmát, oktalan állatokat kellett, hogy fogadására elébe küldjön. Ha mindezt meggondoljuk, csak bámulni tudunk és hallgatni és a jászol előtt imádva térdrehullani !

Krisztus üdvösségi cselekedetinek mély értelmét igazán csak az égben fogjuk megérteni ; e megértés az örök boldogságban a legnagyobb örömökhöz fog tartozni. Sokat azonban már most is megsejtet velünk az Egyház, akit a Szentlélek világosít fel. Az Egyház olyan, mint a biblia tünődő asszonya, aki «*Isten minden igéje felett gondolkozik és megőrzi őket szívében*». Azt monja most : Isten emberré lett, hogy mi az isteni természet részesévé legyünk. Ez az emberiség legrégebbtől vágyódott álma : «*Olyanok lesztek, mint az Isten, ismerni fogjátok a jót és rosszat*». Ezt súgta a sátán a paradicsomban az emberek szívébe, és szavai visszhangra találtak. Az embert szégyenletesen becsapták ! Megismerte ugyan a jót és rosszat, de istenné nem lett. Évezredek hosszú és kietlen Isten-távolsága kellett, hogy megtanítsa, hogy Isten-keresése téves

úton jár. Nem nagyravágyással lehet Istenné, hanem alázattal és az Istennek való szolgálás akarásával. A mai éjszaka nyilatkoztatta ezt ki számunkra. Igy vette fel Isten a koldusruhát és lett kicsiny, nyöszörgő gyermekké, hogy megmutassa számunkra az utat, hogy hogyan lehetünk emberből Istenné.

Egykor a paradicsomban az elbukott angyal azt mondotta az embernek: Egyél ebből a gyümölcsből és olyan leszel, mint az Isten. Evett és a pokol fiává lett. Ma, ezen az éjszakán ismét egy angyal áll az ember elé, az Egyház, eledelt kínál neki és azt mondja: Egyél ebből és Istenné leszel! Valóban az isteni eledel, az önmagát megalázott Isten Fiának Teste tesz csak minket az isteni természet «részesévé»!

Mért kívánunk egymásnak kegyelemteljes karácsonyt?

Mért kívánunk éppen Karácsonykor boldog ünnepeket? Mért ajándékozzuk meg egymást és miért készítünk másoknak örömet és meglepetést? Mért ajándékozzuk meg a gyermeket? Mért meséljük azt nekik, hogy a Jézuska hozza mind e szép ajándékokat? Mindez egy társasági forma legyen csupán, ami mögött semmi lényeges nincs? Keresztények, ez nem üres beszéd, hanem e kívánságok és ajándékok mögött mély értelem rejlik, melyet azonban csak az igazi keresztények tudnak megérteni.

1. A Karácsony *megváltási ünnep*, úgy is mondhatnánk, hogy *a* megváltási ünnep. Krisztus azért jött a földre, hogy minket megváltson. Azonban a megváltást nem egyetlen cselekménnyel akarta végrehajtani, hanem azt akarta, hogy egész élete megváltási vételár legyen, amelyet az emberré levéstől a mennybemenetelig a világ üdvéért adott. Tehát életének minden szakasza : a körülmetélés, a keresztelés, a mennybemenetel egy-egy megváltási cselekedet. Az Egyház azonban különösen két eseményt emel ki, amelyekben a megváltást koncentrálja s ezek az Úr születése és halála. A születésben kezdődött a megváltási mű, a halálban befejeződött és megkoronáztatott. A születés a rügy, a halál a megváltás levelektől megfosztott rózsája. Igy az Egyház két nagy megváltási ünnepet tart : Karácsonyt és Húsvétot. Mindkettő egy vonalon halad. Karácsony igazi értelemben vett megváltási ünnep, mert azáltal, hogy Isten felvette az emberi természetet, eljegyezte önmagát az emberiséggel és csirájában már megvalósult a megváltás. Ne csodálkozzunk tehát azon, ha a liturgikus szövegekben azt imádkozzuk és énekeljük : «*Ma meghozatott számunkra az új megváltás napja, a tökéletes jóvátételé! az örök boldogságé !*»

Joggal énekeltük ma az angyalokkal együtt: «*Dicsőség legyen Istennek a magasságban és béke az embernek az isteni tetszés földjén!*» Vagyis más szóval: A megváltás kezd csirájában megvalósulni. Megértjük most már, hogy mihez kívánunk szerencsét?!

2. Az Egyház ünnepei azonban nem egyszerű emlékezések az Üdvösség mult eseményeiről. Az ünnep nem mult és emlékezés, hanem jel és kegyelem! Az egyház ünnepei igazi Istennel való találkozások. Kérdezzük magunktól, hogyan leszünk személyileg megváltottak? Amint Krisztus a megváltást nem egy cselekedettel végezte el, így mi sem fogunk egy cselekménnyel megváltódni. Tehát nem leszünk csupán csak a keresztség által sem még Isten gyermekeivé! Érnünk kell. De hogyan érik a növény? Azzal, hogy gyökeréből a nedvek felszívódnak, hogy a nap reáveti sugarait és szél, eső és az egész természet csodálatos rendszerével segít össze, hogy a növényt érleléshez juttassa. Gondoljunk arra is, hogy a növénynél sem egyforma jelentőségű minden idő, vagy bármelyik nap. Mennyi függ a virágzási időtől, vagy a gyümölcsérés idejétől! Meg aztán kérdezzük, hogyan érik a léleknövény? Itt is a természetfeletti erők egész rendszere kerül működésbe. Ezeket úgy nevezzük, hogy ezek az Egyház kegyelmi eszközei és szent misztériumai. Ott van főleg az az életnedv, amely az Eucharisztia által a lélekbe ömlik. És itt van minden esztendőben két nagy időszak, az egyiket virágzási időnek és a másikat a gyümölcsérés idejének nevezhetjük. Ezek a Karácsony és a Húsvét. A Karácsony tehát a lélek virágzásának és megérésének is nagy napja. Ez az értelme a belsőséges adventi készülődésnek, amelyek közben úgy látszott, mintha még megváltatlan emberek lennénk; hogyan lüktette felfelé a lélek a nedveket izzó szent szeretettel és hogyan vágyódott a megváltás gyümölcse után! Ma azután, a hideg tél közepén a karácsonyi kegyelem jégvirágai kinyíltak és megérett a gyümölcs is. Keresztények, nem üres kívánság az csupán, ha ma

teljes szívünkből a karácsonyi ünnep megváltásának nagy kegyelmeit kívánjuk! Nyissuk ki a szív kapuit a lélek gyümölcsét érlelő Napunk elé!

3. Még egy másik oldalról is megismerhetjük a mai ünnep fölségét. Eddig csak magunkra gondoltunk, már pedig, jóllehet a Karácsony megváltási ünnep és a lélekérlelés napja, de egyúttal igen nagy ünnepe az *Üdvözítőnek is.* Ma Királyunknak és Vőlegényünknek születésnapja van! Négy héten át készültünk erre a napra. Ma aztán ünnepelünk, gratulálunk neki, ma letesszük szegényes adományainkat is lábaihoz. De nem ez a fő, hiszen a Király gazdag és nagylelkű. Mai születésnapján Ő oszt kegyelmeket és ajándékokat nekünk. Szép képe ennek az a sok karácsonyi ajándék, amelyet kicsinyek és nagyok a karácsonyfa alatt találnak. Minden ilyen ajándék annak a nagy megváltási kegyelemnek a jelképe, amelyben Krisztus által részesültünk. És az Oltáriszentségben néhány pillanat mulva Ő maga lép majd ide soraink közé, meg akarja tölteni lelkünket és testünket valóságos jelenlétével és ez lesz az Istennel való örök egybekötöttségünk előíze. Tehát nem hiába kívánunk kegyelemmelteli karácsonyi ünnepeket, nem értelem nélkül adunk egymásnak ajándékokat! Önmagát adta nekünk ajándékul születésnapján az égi Király!

A HÁROM KISÉRŐ ÜNNEP.

(«Jahr des Heiles.»)

Hogyan került közvetlenül a Karácsony után ez a három ünnep a liturgiába? A liturgiatörténet nem ad kielégítő feleletet: Ezek az ünnepek részben öregebbek, mint a Karácsony megülése, és eredetileg semmi vonatkozásban sem állottak vele. Azonban számunkra a jelenlegi ünnepi sorrend jöhet mégis csak számításba és *ma már*

ez a három ünnep bensőséges összeköttetésben áll a Karácsonnyal. Szent Bernát azt tanítja, hogy ezek mindegyike, mint a szentség három fajtájának képviselője hódol az Újszülött Királynak: Egy vértanu, aki akaratában és ténylegesen is mártír volt (Szent István), egy másik vértanu, aki csak akarata szerint volt az (Szent János), és azok a vértanuk, akik csak a tények szerint voltak mártírok (Aprószentek). Azonban ez a középkori magyarázat nagyon keresett számunkra. Kérdezzük: a liturgia klasszikus időszaka hogyan gondolkozhatott erről? *A szentek ünnepeiben az Egyház mindig önmagát állította oda.* A tökéletesség ideálját, amelyet ő maga a legnagyobb fokban megtestesít, elérik a szentek egyes csoportjai. Vizsgáljuk most már, mi volt az őskeresztények szentségi ideálja? Az egyház a *vértanuság* pálmájával és a *szűzesség* hófehér ruhájában akart a világ végén visszatérő Úr elé menni. *Ez az értelme a három kísérő ünnepnek is.* Az Egyház önmagát és minket is abba a ruhába akar öltöztetni, amely előtte a legpompásabbnak látszott a nagy Király fogadására. Az a ruha ez, melyet a Titkos Jelenések említenek: «*Felöltözve hófehér ruhákba és pálmákkal kezükben*». Így vonulunk tehát az Úr elé első napon mint vértanuk, a másodikon, mint szűzek: és a harmadikon, mint szűzi lelkületű vértanuk. Karácsonykor megjelent a Bárány a misztikus Sion hegyen és az Egyház a három következő napon a legbensőbb fénykörbe zárja a Bárány körül azokat, akik «*új dalt énekelnek a trón előtt*». A karácsonyi szentmise misztériuma így mind a négy napra kiterjeszkedik.

Most megértjük a három ünnepet és gyümölcsözően tudunk az Egyházzal együtt ünnepelni. És ha szegény, bűnös emberek vagyunk is, az Egyházzal egyesülve, mint Szent István, mint Szent János vagy, mint az Ártatlan Gyermekek üdvözölhetjük a Királyt. Igen, mi is be tudunk lépni a «*144 ezerek*» ragyogó seregébe, «*akik követik a Bárányt, bárhová is megyen*».

SZENT ISTVÁN.

A hitszónok némileg nehéz helyzetben van e napon: A nép hangulatát még egészen a karácsonyi titok uralja; a mai nap miséje azonban egy szót sem mond Karácsonyról; Szent István szenvedés-története, ha még oly megkapó is, nem látszik egészen beleillőnek e karácsonyi napok általános hangulatába. Ezért a szónok ne feledje el erőteljesen kiemelni a mai ünnep Karácsonynyal való vonatkozásait.

A mai ünnepet *két szempontból* vizsgálhatjuk: Önmagában és a Karácsonnyal való vonatkozásaiban. A szentmise liturgiájában egészen önállóan áll ez a mai ünnep anélkül, hogy csak említené is Karácsonyt. Természetesen az Egyház tudatában mindig megteremti ezt az összefüggést.

1. *István és Karácsony:* Már a Matutinum hivogatójában (invitatorium) így hív az egyház: «*Az Újszülött Krisztust, aki ma Szent Istvánnak a dicsőség koszorúját adta, jöjjetek, imádjuk!*» A legszebben az áthidalást *Szent Fulgentius püspök* († 533) ünnepi beszéde építi fel, amelyet a mai breviáriumban olvasunk:

«*Teghap örök Királyunk e világra születése ünnepét ültük, ma egyik harcosa dicsőséges szenvedéseinek emlékét ünnepeljük. Regnap Királyunk burkolódzott be az emberi test bíborszövésű öltözékébe, amikor kilépett a Szűz ölének palotájából és felkereste kegyelemben e világot, ma az ő egyik harcosa hagyja el a test sátorát és vonul be győzelmesen az Égbe. Az Úr felöltötte magára a szolga övét anélkül, hogy feladta volna az Istenség örök Fönségét és így lépett ki ütközetre a világ csatamezejére, István pedig levetette a test romlandó hüvelyét és felhágott az égi Csarnokba örök uralkodásra. Az Úr testbe burkolva száll alá, István vértől koronázva emelkedik fel. A zsidók kövezése közben István*

azért megy fel az Égbe, mert Krisztus alászállott onnét az angyalok ujjongásától kísérve: «Dicsőség az Istennek a Magasságban»... Az angyalok tegnap ujjongva énekeltek, ma pedig Szent Istvánt vették fel örvendezve maguk közé. Tegnap kilépett az Úr a Szűz öléből, ma elmegy az Ő katonája a test börtönéből; tegnap Krisztust értünk pólyákba takarták, ma a halhatatlanság palástjával Ő díszítette fel Istvánt. Tegnap a jászol szűk helyecskéje zárta magába az Üdvözítőt, ma pedig a Mennyország végtelensége fogadja be a diadalmas Istvánt. Egyedül szállott alá az Úr, hogy sokakat felemelhessen, lealacsonyította magát a Királyunk, hogy felmagasztalhassa harcosait. Mindebben, Testvéreim, fel kell ismernünk, milyen fegyverrel győzte le István a zsidók dühét, hogy ily fényes győzelemre lett méltóvá. Hogy nevének koronájáért küzdjön («Stefanus»=koronázott) a szeretet fegyverével harcolt és győzött mindenki felett. Isten iránti szeretete erejénél fogva a gyűlölködő zsidók nem tudtak győzni fölötte, a felebaráti szeretet erejéből pedig még Ő imádkozott kövezőiért. Szeretetével figyelmeztette a tévelygőket a megtérésre, szeretetével imádkozott kövezőiért, hogy elkerülhessék a büntetést. A szeretet hatalmára támaszkodva győzte le az oly nagyon haragvó Sault, és íme, aki üldözője volt a földön, társa lett a Mennyországban».

2. *Az ünnep önmagában nézve.*

a) A Szentírás megragadóan ecseteli hősünk vértanuságát: «*Amikor a zsidók István védőbeszédét hallották, megdühödtek szívükben és fogukat csikorgatták vala rája. Ő azonban tele Szentlélekkel, föltekintvén az Égre, látá az Isten dicsőségét és Jézust Istennek jobbja felől állani. S megszólalt: Íme nyitva látom az egeket és az Emberfiát állani az Isten jobbja felől. Erre ők fennhangon kiáltván, befogták fülüket és egy akarattal reá rohantak. Azután kihurcolván őt a városon kívülre, megkövezék: a tanuk pedig lerakták ruháikat egy ifjú lábához, kit Saulnak hívnak vala. És kövezék Istvánt, ki könyörögve mondá: Úr Jézus, vedd magadhoz lelkemet! Mikor pedig térdre esett, fennhangon kiáltá,*

mondván: Uram, ne tulajdonitsd ezt nekik bűnül! S ezt mondván, elaludt az Úrban».

b) A Szentmise. Megcsodáljuk a drámai mozgalmasságot, amellyel az Egyház Szent Istvánt közénk állítja. Valósággal látjuk mártírhalála közben; mi több: az Egyház minket is összeköt vele és mi is részt veszünk szenvedésében és megdicsőülésében. Ebben három fázist különböztetünk meg: A *szenvedést* — az *odaadást* — s a Krisztussal való *egyesülést.* Az előmisében osztozunk István szorongattatásaiban. Vele együtt állunk a főtanács előtt; igen, mi is a világból jövünk, tele kísértéssel és küzdelemmel. Igy az Introitusban és a Gradualeban mi is szívünkből imádkozhatjuk: «*A gonoszok üldöznek engem, segíts rajtam, Istenem, szolgád meg akarja tartani parancsaidat!*» A felajánlási menetben Istvánnal együtt oda tesszük az élet szenvedését az oltárra és vele imádkozzuk: «*Úr Jézus, vedd magadhoz lelkemet!*» István megtanít minket áldozatot hozni. Ime most méltó Áldozatunk van: Krisztus, István és én, fönnséges teljes áldozat! A szentáldozásban lépünk a harmadik lépcsőfokra: Mi volt István célja? *Koronát* nyert, amint a neve (Stefanus) is mondja. Ez az örök megdicsőülés. Ez a szentmise célja is: Communio = Egyesülés! A szentáldozás lakomája Krisztussal köt össze és megdicsőülésünk útját egyengeti. Minden szent ünnepe az Istennel való találkozásunkat és érintkezésünket könnyíti. A szent: híd közöttünk és Isten között. Igy ez a szentmise mintapéldája lesz annak, hogyan valósíthatjuk meg a szent áldozatban lelki felemelkedésünket.

VASÁRNAP KARÁCSONY NYOLCADA ALATT.

Ez a vasárnap a Karácsony utószürete. A mise nagyon hangulatos és tele van érzelmekkel. Jellegzetes három motívuma homiletikusan könnyen értékesíthető : 1. A karácsonyi-, 2. a szenvedési- és 3. a húsvéti motívum. A témát így is formulázhatnánk : *Jászol-kereszt-feltámadás.*

1. *Jászol:* Vegyük a csodálatos introitust : Dum medium . . . (L. a következő beszédvázlatot.) Krisztus a Gyermek, a Király, az örök Isten. A Graduale is a «*fürtös hajú nyájas Gyermeket*» állítja elénk. A Communio azonban már búcsúvételt jelent az Úr Gyermekségétől.

2. *Kereszt:* Meglepő az evangélium. Az agg Simeon a vezetőnk, s ő a Gyermeknek és Anyjának keresztet és szenvedést ígér. Itt be lehetne mutatni a szenvedés motívumának növekedését a vasárnapi liturgiában. Az újabb kor jámborsága Karácsonykor csak a szelíd Gyermeket látja a jászolban és nagyon kevéssé vallja a megváltási gondolatot : hogy t. i. a *jászol és a kereszt ugyanazon a vonalon állanak.* A liturgia azonban a Karácsony fényességes ünneplésében is megdicsőíti a szenvedés motívumát : Egész halkan halljuk ezt már magán az ünnepnapon is a matutinumban felhangzani (2. zsolt. : «*Miért agyarkodnak a pogányok*» . . .) : és a szentmisében (Az evangéliumban : «*A sötétség azt föl nem fogta*» . . .). Ez a szenvedési motívum már a következő napokban, Szent István vértanu és az aprószentek ünnepén, valamint az oktáva alatti vasárnapon valósággal megárad ! Figyeljük meg, hogyan tárgyalja e három ünnep a szenvedés és üldözés gondolatát. Már Aprószentek ünnepén a halált szánják «a zsidók újszülött Királyának», azonban a rárányított csapást akkor felfogják helyette az ártatlan betlehemi gyermekek. Ma Simeon jövendöl halált a Gyermeknek. A névadás («circumcisio») ünnepén pedig a Megváltó vérének első csöppje folyik majd érettünk. Ettől kezdve már nem némul el többé a szenvedés motívuma, mígnem nagypénteken, a fájdalmak tengerébe torkollik. Ezzel meg is épül az átmenet a következő ünnepkörbe : A világosság Fejedelme mindig élesebb ellentétbe kerül a Világgal. Előre felkészül a harcra : a Kereszt előre veti harci árnyékát a karácsonyi éjsza-

kába. A betlehemi Gyermek jön, hogy felhágjon a Keresztre — és hogy minket is oda fektessen.

3. *Feltámadás:* Ezek mellett a húsvéti motívum sem hiányzik ebből a miséből. Hiszen : «Vasárnap» van. «*Ez sokak romlására és feltámadására tétetett Izraelben.*» Mily szépen köti össze a lecke Karácsonyt és Húsvétot : «*Elküldé Isten az Ő Fiát, aki asszonytól született . . . hogy minket megváltson és hogy a fogadott fiúságot visszanyerjük*». Ez klasszikus szöveg. Karácsony nem pásztorjáték akar lenni. Karácsony a legmélyebb értelemben a megváltás ünnepe.

Mialatt mély csend...

(1929.)

Karácsony nyolcada alatt vagyunk. Az ünnep oktávájának az a célja, hogy az ünnepi gondolatokat és érzelmeket mélyebben vésse a lélekbe. Mennyire kívánatos is az, hogy a szent Éjszaka kedves, megfoghatatlan titka mélyen átjárjon bennünket. Eddig azonban alig jutott erre időnk. A Karácsony nagy ünnepe után rögtön három mellék -ünnep következett, amelyek gondolatainkat más tárgyakra vitték. Ma van az oktáva első olyan napja, amelyben igazán szent bensőséggel elidőzhetünk a jászolnál. Az Egyház azonban gazdagon kárpótol ma, mert a szentmise oly gazdag érzelmekben és hangulatokban, mint kevés az egész esztendőn át. Figyeljük csak a megható Introitust :

«*Mialatt a csendes hallgatás mindent elfoglalt,*
és az éj járásában félúton volt,
a te mindenható Igéd, Uram,
a mennyből a királyi székből leszökkent.»

Ez a pompás liturgikus ének egy pillanatig a jászol mellett szent szemlélődésben időzni késztet. Az igazi Introitusnak a nap hangulatát kell lehelni ; olyan kell, hogy legyen, mint egy harmatcsepp, mely már a felébredésnél a lelken ragyog ; az legyen első reggeli hangulatunk és az egész nap alaptónusa. A mai Introitusról ez elmond-

ható. Ott állunk a szent éjszakán a jászol előtt. A világ zaja elnémult, olyan ez, mintha az emberiség visszatartaná lélekzetét s eközben látjuk az Isten Fiát, amint leszáll a földre, de nem mint kis gyermeket látjuk, hanem a «mindenható Istenséget», amely a mennyország királyi trónjáról száll alá, hogy felcserélje a trónt a jászollal.

«*Mialatt a csendes hallgatás mindent elfoglalt...*» Isten közelsége van a fölséges csendben. A zúgó Jeruzsálemben, Heródes hangos palotájában az aranyos bölcső üres maradt! A békés Betlehem csendjében, a hallgató szent Pár körében, itt jön az Isten. A hallgatás lelkünk klauzurája. Ha Istennek szívünkbe kell jönnie, akkor bennünket is kell, hogy mély hallgatás töltsön el. Hallgatnia kell a lázadó észnek, alázatos hallgatásban ragaszkodni kell az akaratnak, hallgatni kell a szenvedélyeknek. — «*És az éjszaka futásának közepén volt . . .*» éjfél volt tehát, amikor az Isten Fia a földre szállott. Isten semmit sem tesz hiába s az Isten szívesen jön az éjszaka csendjében. Az üdvösség nagy eseményei sötétben történtek. Már a zsidók megváltása az egyiptomi fogságból, a Krisztus megváltásának ez az előképe is éjszaka játszódott le; az Eucharisztia alapítása az éjszaka sötétjében történt. Krisztus ugyan nappal halt meg a kereszten, de a nap akkor elsötétedett. Az első keresztények az éjszakát imára és a szent misztériumok ünneplésére szentelték. A hallgatás és az éjszaka tehát az a sötét köpeny, amelybe Isten szívesen burkolódzott, hogy a kegyelemben hozzánk jöjjön. Egy sötét éjszaka hallgatásában jött el az Atya «Igéje» is, a második isteni személy, aki alászállt királyi, csillagkoszorúzta trónjáról a földre: Krisztus más trónokat akart elfoglalni. Hat trónt sorolhatunk fel: Az *első* trónról az Introitus beszél; ezen ült a második isteni Személy öröktől fogva; erről vett részt a világ kormányzásában, a teremtésben, itt határoztatott el, a megváltás műve is. A *második* trón a szegényes jászol. A kemény szalma, a szegényes pólyák, a goromba szél csak az első követek, akiket az em-

beriség az Úr fogadására kiküldött. Ő pedig ezt a trónt fel akarja cserélni egy másik, még keményebb trónnal: a *kereszttel.* A mise evangéliumában az ősz Simeon egy fénysugárt vetít erre: «*Ez jelül tétetett, amelynek ellene mondatik*». Egész életén át erre a trónra vágyott, mert erről akar minket magához vonzani. A negyedik trón a mennyországi trónus, amelyen az Úr most szent embersége szerint is ül, jutalmául a megváltás nehéz munkájának. Ezeken kívül van e földön is értékes trónja, a templom *oltára.* Minden szentmisében erre száll alá és gyönyörűsége itt «az emberek fiaival lenni». Erről a trónról énekel a mai Offertórium is, erről a trónról osztogatja kegyelmeit. A *hatodik* trón a mi szívünk: mire volna a jászol- és a kereszttrón, ha nem lehetne uralkodnia a mi szívünkben?! Ezért rejtőzik el az Eucharisztia titkába, ezért akar táplálékunk lenni. Lássuk, hogy ezt a trónt állandóan készen találja! Legyen állandóan alkalmazható reánk a felajánlási ima éneke: «*Uram, a trónod készen áll*».

Évfordulóra.

Mi, keresztények egyszerre az *idő* és az *örökkévalóság* gyermekei vagyunk; *időben* élünk és egyúttal idő *felett* is élünk. Mióta Krisztus az örök életet nekünk adta, igéretünk van rá, hogy nem fogunk halált látni. Mi keresztények nem csüngünk az időn, számunkra az idő csupán út a célhoz, csupán csak eszköz. Ha az Úr ma hazavisz, bizonyára csak nyereség lesz számunkra! Az utóbbi hetekben éppen nagy volt a vágyakozásunk a visszatérő Úr után; ennek valósággá kell lennie! A liturgikus érzékű keresztény kell, hogy a régi Egyház paruzia-vágyából hordjon valamit szívében. *A mi otthonunk a mennyországi Sion városa,* a földi Jeruzsálem, az Egyház csak gyarmata ennek, polgárai a polgárjogot ott fenn gyakorolják. Ezért van az ünnepekben és az Egyház ünnepléseiben is mindig

valami az *örökkévalóságból.* A szent misztériumok az isteni Élet megjelenítései, ezért örökkévalóak. A liturgia is az örökkévalóság képe állandóságával, mértékével, szakadatlan Isten-dícséretével. Oly szívesen használja szövegeiben ezt a szócskát «Hodie-ma», ez az a ma, amely tegnap volt és holnap tovább lesz. Testvéreim, ha liturgikusan akartok élni és gondolkozni, bennetek is kell, hogy legyen valami az örökkévalóságból ! Vonuljatok tudatosan ellentétbe a világgal, amely ezt az időleges, kérész-életet oly túlságosan hangsúlyozottan állítja szemünk elé. Ez a személyiséget mindenek fölé helyező élet, ez a mindenben szubjektiv, ez a túlságosan «én» élet, a mindenekfelett indivíduális felfogás, ez mind az «*idő!*» Hadd továbbmenni ezt az időt és rejtőzz el az Egyház örökkévalóságába ! Január elsejének nonájában a kapitulumban egy liturgikus Szilveszter-prédikációt találunk : «*Minden (földi) elmúlik, te pedig megmaradsz: mind elavulnak mint a ruha, és mint az öltözetet elváltoztatod azokat; te pedig ugyanaz vagy mindig és esztendeid nem fogynak el sohasem!*» Éljük tehát már a földön az örökkévalóság életét.

Mindazonáltal nem szabad elhanyagolnunk az időleges kötelességeinket sem. Ha az idő az örökkévalóság eszköze, akkor élnünk kell vele : «*eljön az éjszaka, midőn senki sem dolgozhatik*»; ha út a cél felé, akkor járnunk kell rajta. Hasznosítsátok az időt vagy amint Szent Pál mondja : vásároljátok össze az időt (mint ahogy az árut a piacon összevásárolják). Hogyan értsük ezt? Tartsátok magatokat az Egyházhoz, *mártsátok bele az időt az örökkévalóságba a szent liturgia által.* Az Egyház három időegységet ismer : egyházi év, a hét, és a nap. Az egyházi év a Krisztus földi életét elénk állító esztendő, részesedés a Krisztus isteni és ezért örök életéből ; és mindennap felkel a mi isteni Napunk, és fogadhatjuk naponként az isteni Király ünnepi látogatását.

JÉZUS NÉVADÁSÁNAK ÜNNEPE.

«Circumcisio Domini.»

Az ünnep alapgondolatával a «Circumcisio Domini»-vel mindig nehéz volt a prédikációban megbirkózni. Legkönnyebbnek találtam a nap négy ünnepi motívumához való kapcsolódást.

A mai ünnep négy gondolata.

A mai ünnepnek egész sor ünnepi motívuma van. Az első világi motívum : A polgári újév, a második : Karácsony nyolcadának napja ; a harmadik : a főgondolat, az Úr névadása. Végül Mária-ünnep is egyben a mai nap.

1. *Ma van a polgári újév.* Az Egyház tekintettel van erre, amit abból is látunk, hogy ma parancsolt ünnep van, egyébként semmiféle más nyolcadnap nem parancsolt ünnep. Az Egyház tehát azt akarja, hogy a polgári év küszöbénél adjuk meg Istennek hódolatunk adóját. Isten az «Idők Ura». Bárcsak használnánk ki a következő esztendő értékes idejét teljesen az isteni gondviselés gondolatai szerint, mint utat az Örökkévalóság felé . . .

2. Ma *Karácsony ünnepének nyolcadnapját (oktávát)* is ünnepeljük. Az Egyház szellemében a nagy ünnepeket nemcsak egy napig, hanem nyolc napon keresztül kell ünnepelni. Az Egyház nagy pszihológus : Ismeri az ember természetét : Az első napon a lélek mintegy csak bámészkodik, ekkor még nincs abban a helyzetben, hogy mélyebben behatoljon az ünnep értelmébe ; a következő napokban azután minden oldaláról megvizsgálja az ünnep titkát : eszével, szívével és kedélyével ; a nyolcadik napon végül egy *összképbe* foglalja mégegyszer az egyes gondolatokat. A Karácsony ünnepénél ugyan nem egészen így tör-

tént: a lélek ugyanis nem tudott nyugodtan és kizárólag a Karácsony gondolatával foglalkozni, mert az oktáva alatt más ünnepeket is ültünk. Emiatt a mai nyolcadnapnak még nagyobb a jelentősége. Az Egyház ma utoljára vezet az Isteni Gyermekhez ; ez a gyermek szemünk előtt növekedik Királlyá. Tehát Király és Gyermek, Isten és ember — ez az ellentét hatalmasan megragadja ma a liturgiát.

3. De ezen általános karácsonyi gondolatok mellett a liturgia tesz előre is egy lépést : ünnepli az Úr «*Circumcisioját*». A körülmetéltetés szertartása a nap tulajdonképpeni gondolata. Mózes törvénye szerint nyolc nappal a születés után a kisgyermeket circumcisionak vetették alá és a Jézus nevet adták neki, amelyet már fogantatása előtt megjövendölt az angyal szava. Az ünnepnek e titkát két oldaláról tekinthetjük : Az *Úrra* vonatkozólag és *reánk* való vonatkozásában. Mindkét gondolat kiépítéséhez alapot nyujt a liturgia.

Krisztus azért jött a földre, hogy minket megváltson. Megvalósíthatta volna a megváltást *egyetlen* szavával vagy *egyetlen* cselekedetével is. Ő azonban a megváltás művét cselekmények egész sorozatával akarta felépíteni, és végül megkoronázni életét egy nagy tettel : Halálával és feltámadásával. Ez a sokféle esemény miérettünk történt, hogy belőlük a megváltás értelmét és működését megismerjük. A megváltás művének ezen eseményeihez tartozik a körülmetélés is. Ma csordul ki a megváltói vér első csöppje; ez a legelső áldozat, a reggeli áldozat, amelyet egykor a kereszten az esti áldozat (sacrificium vespertinum) fog követni. Ma egy csöpp, harminchárom év mulva az egész vér az utolsó cseppig ! A mai ünnep tehát összekötő kapocs Karácsony és Húsvét között, a jászol és a kereszt között ; még pólyában fekszik a gyermek és már vérét ontja az emberekért.

A körülmetélésnek következményei vannak reánk nézve is. Ahogyan Karácsonykor mondhattuk : Krisztus megszületett, mi lelkileg vele együtt születtünk (a post-

communioban imádkoztuk: «Ő isteni születésünk szerzője»), úgy lehetne ma is mondanunk: Krisztus körülmetéltetett, mi is részt veszünk az Ő körülmetéltetésében. Valóban, ez a megváltás feladata: Lenyesni, visszavágni vad ösztöneinket. Jóllehet a keresztségben megszentelődtünk, mégis elromlott természetet hordozunk magunkban, amelynek szükséges az állandó nyirás, nyesés, nemesítés. Belsőnkben ez a szent misztériumokban való részvétellel valósul meg, külsőleg az ember szakadatlan önnevelésében.

4. A mai nap egyúttal *Mária-ünnep* is, talán a legrégibb Mária-ünnep. Az Egyház hálás Máriának azért a nagy szerepért, amelyet az Úr emberré levésében vállalt. Hogyan látja a mai liturgia Máriát? Mint Isten Anyját és mint Szűzet. A liturgia nem ad érzelgős fejtegetést arról, mintha Mária e szertartás alatt szenvedett és sírt volna; nem, úgy látjuk Őt, mint papnőt, aki örömmel és szent komolysággal közvetíti az Úr zsenge áldozatát. Mária egyben magának az Egyháznak is képe és megmutatja az Ő szerepét és a mi szerepünket a megváltásban. Így áll elénk ma és minden időkben a földi szűzanyánk az *Egyház is* és csurgatja a megváltói Vért papi kezeiből gyermekeinek szívébe. Azonban a te lelkednek is szabad ma Mária helyébe odaállani; szabad kiontatnunk a megváltói Vért a szentmisében önmagunkért és embertestvéreinkért.

JÉZUS SZENT NEVÉNEK ÜNNEPE.

Az Ur nevéről.

(1928.)

Jézus legszentebb nevének ünnepe arra buzdít, hogy elmélkedjünk a «név» jelentéséről általában, valamint különösen Jézus nevével kapcsolatban. Bizonyára korunk egyik hibája, hogy a név többé nem jelent oly sokat, mint azelőtt. A szó mindenek fölött árucikké változott; gondoljunk csak az ujságok és könyvek áradatára. Ha ma egy újszülött gyermeknek nevet akarnak adni, akkor többnyire csak szép, modern hangzású nevet keresnek, vagy pedig kegyeletből egy rokonnak nevét választják. Azt azonban, hogy a névnek valamit jelentenie kell, hogy a név program kell, hogy legyen a gyermek egész életére, arra nem gondolnak többé. Egész másként értékelik a nevet a Bibliában: A név hordozójának *lényegét* jelenti. Ha tehát Gábor angyal azt mondja Máriának: «*Ő (Jézus) nagy lesz és a Fölséges Fiának fog hivatni*», akkor ezzel azt kívánja mondani: Ő a Fölséges Isten fia *lesz:* «hivatni fog» és «lesz» a Bibliában ugyanaz! Nomen est omen. A névnek az ember lényegét, jellegét, hivatását, sorsát kell kifejezni. Ezért nyertek az üdvösség történetében szereplő személyek közül sokan magától Istentől nevet, amely minden esetben jelentőségteljes volt az illető életére, pl. Ádám, Éva, Ábrahám, Péter... Joggal várhatjuk, hogy ez a legnagyobb mértékig így történt Jézus nevénél; a Szentírás három helyen is biztosít erről (Lukács 1, 31; Máté 1, 21; Lukács 2, 21), legvilágosabban az angyal szavaiban, amelyeket Józsefhez intéz: «*Jézusnak kell Őt nevezned, mert Ő szabadítja meg népét bűneitől*».

Jézus neve tehát annyi, mint Megváltó, Üdvözítő. Neve kifejezi hivatását.

Menjünk még tovább egy kissé; az Úrnak többféle neve van, hogyan különböznek ezek egymástól? Izaiás próféta «*Emmánuelnek*» nevezi: Azonban ez nem tulajdonképpeni értelemben vett neve az Úrnak, sohasem fogják Őt így nevezni; a próféta ezzel csak azt kívánta mondani, hogy Jézus mint Isten, közöttünk fog lakni. Mégis, van az Úrnak egy másik neve is Jézuson kívül, hiszen *Krisztusnak* is hívják. Krisztus annyit tesz: Fölkent, Messiás, Szabadító, tehát eredetileg nem a neve, hanem a *címe* vagy a *hivatala* az Úrnak. Ezért Szent Pálnál a Krisztus szó mindig a másik elé van téve: *Krisztus Jézus*, annyi mint Messiás Jézus. Mégis lassanként az Úr második nevévé lett és mi legszívesebben így használjuk: *Jézus Krisztus*. Azonban használjuk a két nevet egymástól elválasztva is; finom különbség van közöttük, amely különösen jelentőségteljes. Jézus az Úr személyi neve, a mystica neve, és az inkább személyi, szubjektív jámborságé. Amikor ezek szerint a Tabernákulum előtt az Úrral bizalmas párbeszédben vagyunk, akkor a Jézus név tódul ajkunkra. Az utolsó három évszázad a szubjektív jámborság időszaka volt és éppen ezért, a Jézus név nagy kedveltségnek örvendett; mai ünnepünk tanuságot tesz erről. *Krisztus azonban Üdvözítőnk hivatali neve, s így ez a liturgia neve is*, az objektív vallásosságé. Ezért használták a régi liturgikus szövegek a Krisztus nevet sokkal gyakrabban, mint a Jézus nevet. Pl. a mise kánonjában öt imazáradékot találunk: «*Krisztus a mi Urunk által*». A Jézus név a liturgiában a lehető legritkábban áll egyedül, csaknem mindig a Krisztussal van összekötve. Most megértjük mindkét szent név tartalmát. Amikor «*Krisztust*» mondunk, akkor lelkünk előtt az isteni Főpap áll, aki áldozatát megújítja az oltárnál vagy az isteni Király, aki az Isten trónján ül és visszatér majd az utolsó ítéletkor, egyszóval az emberré lett Istent látjuk. Ha azonban «*Jézust*» mon-

dunk, akkor az embert látjuk, aki Zsidóországban járt-kelt, akinek jó szívét, gyengédségét és szeretetét vagy szenvedéseit szemléljük ; előttünk áll egész élete, az isteni-ember Jézus. Ezért írja elő a liturgia, hogy Jézus nevének kimondásánál hajtsuk meg fejünket, nem pedig a Krisztus-névnél. (Egyetlen egyszer tesz a pap a «Krisztus»-név kimondásánál főhajtást a kánonban.) Mi, a liturgia barátai, előszeretettel a Krisztus-nevet használjuk.

És végül kis alkalmazás a magunk számára. Nekünk is két nevünk van : családi és keresztnevünk. Talán még sohasem csináltunk számadást magunknak, hogy ez a két név keresztény és liturgikus szempontból mit jelent? Némileg hasonló ez is az Úr két nevéhez, a családnév a földi nevünk, a keresztnév a mennyországra szóló nevünk. Ezért használja a liturgia csak a keresztnevünket, valahányszor néven szólít és ezért ünnepeljük meg mi, keresztények a névnapunkat. Mivel azonban a szentek ünnepnapjait többnyire haláluk napján tartjuk, azért mi is a névnapunkon egyúttal már mintegy a mennyországi születésnapunkat is előre ünnepeljük. Ezzel az Egyház arra akar emlékeztetni, hogy «*nevünk be van írva az élet könyvébe*».

EPIFÁNIA: URUNK ISTENSÉGE KINYILVÁNULÁSÁNAK ÜNNEPE.

(Háromkirályok; Vízkereszt.)

Sajnos, Urunk istensége kinyilvánításának ünnepe a mai keresztények tudatában nagyon elhalványodott. Ma már városokban sokan nem is ülik meg e napot s ahol meg is ünneplik, ott sem ismerik belső tartalmát, amit az ünnep leggyakoribb neve: «Háromkirályok ünnepe» is elárul. A nagy, mindenekfölötti Istenuralom és Istenkirályság ünnepét ledegradálták «a három szent» ünnepévé. A liturgiát szerető szónoknak és lelkipásztornak annál is inkább feladata, hogy e nagy ünnepet ismét teljes méltóságában állítsa a hívek elé. Gazdag anyagbőség és gyakorlatias gondolatok kínálkoznak erre. A zsolozsma és a misekönyv kimeríthetetlen anyagforrásul szolgálhatnak. Milyen témákat tárgyaljunk ma ezekből?

1. Az első az ünnep titkának felvázolása. Ma nem Krisztus Gyermekségének egy eseményét ünnepeljük (mint Karácsonykor), hanem a *«kinyilvánulást»*, vagyis: az Isten Fiának önmagakinyilatkoztatását a világ színe előtt. Ezt három képben mutatja be az Egyház. E három kép azután egy összképben olvad össze, a Benediktus antifonájában, amely egyúttal az ünnep mély értelmét is kimondja: *Krisztus eljegyzése az Egyházzal.*

2. A bölcsek történetének *homiletikus* előadása sok újat nyujthatna a híveknek és buzdításul szolgálhatna az evangéliumok olvasására.

3. *Szimbolikusan* is kihasználhatjuk a három király történetét, t. i. a királyi ajándékok, a csillag, a bölcsek útjának szimbolikus kifejtésével.

4. Végül maga a *miseszöveg* csaknem minden változó részében bő anyagot kínál a szónoknak. (Ez a mise különben egyenesen paradigmája a klasszikus miseformának.)

Mit ünnepelünk Epifániakor?

Epifánia = Urunk megjelenése, istenségének kinyilvánulása ! Már maga a név is idegen a nyugati ember fülének, nehezen igazodunk el rajta. Karácsony a nyugati és európai ember érzelmeinek megfelelő ünnep. Karácsony varázsa alól különben még a hitetlen világ sem tudja kivonni magát, zsidók és pogányok is megünneplik. Mintegy húsunkból, vérünkből való ünnep. Azonban Epifánia? A nyugati szellem segített magán s ezt a napot a három szent király ünnepévé tette s ezek a szent királyok népszerűek lettek, talán azt mondhatnánk hogy kedvencei lettek a nyugaterurópai néphitnek. De az Epifánia igazi fogalma és tartalma távol maradt a lelkektől. Keressük, mi a különbség Karácsony és Epifánia (Vízkereszt) között? Nagy Szent Leó pápa klasszikus rövidséggel felel erre a mai zsolozsmában : «*Aki Karácsonykor a Szűztől született, azt megismerte ma a világ*». Karácsonykor történeti eseményt ünnepeltünk, Krisztus születését, de ezen esemény mögött ott rejtőzött természetesen egy eszme, a megváltás gondolata. Ezt azonban csak a mélyebben vizsgálók vették észre, a nép örvendett magán a tényen, hogy Krisztus megszületett s örömmel álltuk körül jászolát. Ma nem egy eseményt ünneplünk elsősorban, hanem egy elvont eszmét, amely konkrét formát csak az Úr életében bekövetkezett események által öltött. Azt a gondolatot ünnepeljük, hogy a világ felismerte, hogy Jézus Isten s hogy Ő Istenként nyilatkoztatta ki magát a világ előtt. A két ünnepet tehát ebben a rövid alakban jellemezhetnénk : *Karácsonykor az Isten, mint ember jelent meg közöttünk, Epifániakor ez a megjelent ember ismét Istenségét ragyogtatja fel a világ előtt.* Karácsony az emberrélevés ünnepe, az emberi alakban történt megjelenésé, míg Vízkereszt a Krisztus istenségének megnyilatkozási ünnepe. Hogy Krisztus emberré lett, az nem szorul külön bizonyításra ; egyszerűen csak meg kellett születnie, hogy

emberként közöttünk élhessen. Ezért Karácsonykor születésének történeti tényét ünnepeljük csupán. Hogy azonban ez az ember, ez a tehetetlen kis gyermek valóban Isten is, ezt már külön be kell bizonyítani. És semmit sem vált volna hasznunkra az Ő születése, ha nem lennénk meggyőződve, hogy ez az ember egyúttal Isten is. Ezért kellett az emberként való megjelenés ünnepe után az Istenség kinyilvánulási ünnepének következni.

Tehát Epifánia nyujtja a bizonyosságot, hogy az ember Jézus valóban Istennek fia. Kérdezzük, hogyan igazolhatta az Üdvözítő Istenségét? Csakis *jelek és csodák* által! Tulajdonképpen Krisztusnak földi életében minden csodája azt az egyetlen célt szolgálta, hogy bebizonyítsa az emberek előtt, hogy ő Istennek Fia. Egyes csodákat kifejezetten ezen célból tett. (Pl. az inaszakadtnál: «*Hogy lássátok, hogy az Emberfiának hatalma van a bűnök bocsátására*» . . .) Igy tehát az Úr egész élete Epifánia, a világ előtt a Krisztus Istenségének bemutatása volt. Akárhány csodát tudnánk e szent ünnepen Istenségének bizonyítására felsorakoztatni. Az Egyház csupán három olyan csodálatos cselekedetet emel ki, amelyekben megmutatja, hogy Isten jelent meg közöttünk, emberek között. Röviden és oly szépen fejezi ki ezt a mai liturgiában a Magnificat második Antifonája:

«*Három csoda fűződik e szent naphoz, melyet ma örvendezve ünneplünk: Ma vezette a betlehemi Jászolhoz a Bölcseket a csillag: Ma a víz borrá változtattatott át a kánai menyegzőn, És ma akarta Krisztus, hogy megkeresztelje Őt János a Jordánban, hogy megváltson minket. Alleluja*».

Természetesen, ezek a bizonyítékok nem kényszerítik rá magukat az emberre. Elfogadásukhoz Istentől a kegyelem s az ember oldaláról a hit kell, hogy hozzájáruljon. A bölcseknek a csillag tűnt fel először. Azután kezdett a kegyelem működni bensőjükben és elvezette őket a hithez s a Krisztus Istenségének megismeréséhez. Igy tehát az Epifánia *egyszerre a hitnek és a kegyelemnek ünnepe.*

Most már megértjük azt is, hogy miért éppen a bölcsek misztériuma volt az, amelyet a nyugati népek gondolkozása úgy kiemelt és a többi felett előnybe részesített. A bölcsek, mint az első pogányok képviselői, hitvallásra járulnak az Isten Fia elé, ők tehát minket képviselnek, kik szintén a pogányságból lettünk kereszténnyekké. Epifánia (Vízkereszt) tehát a pogány világ hitvallási ünnepe. Ma azt ünnepeljük, hogy minket is meghívott a hitre az Isten.

Most csak még egy alkalmazás a magunk számára: Krisztus halála óta az Ő Istensége megnyilvánulásának bizonyságát az *Egyház* mutatja fel, nem annyira csodákkal, hanem az Isten Igéje által a szentírásban és a prédikációkban. Ez a bizonyítás önmagában természetesen szintén nem elegendő, kell a hitnek és a kegyelemnek is hozzájárulniok. Azoknak azután, akik hitben és kegyelemben élnek a hitetlen világban is, az Egyház két tényt tár szemük elé: Azt, hogy az Isten emberré lett (Karácsony) és hogy *megmutatta Istenvoltát* is az embereknek. (Epifánia, Vízkereszt.)

De hogyan történik a Krisztus megnyilatkozása a lelkünkben? Azt mondhatnánk: Rajtunk is a bölcs királyok titka teljesedik be. Előttünk is felragyogott a kegyelem *csillaga:* a *hit* Krisztus Istenségében. E csillag világít felettünk. Semmiféle Heródes sem tudja kioltani ragyogását. Ez vezet a *Krisztus megnyilvánulásához* és pedig, amig élünk, a szentmise misztériumában, halálunkkor pedig a visszatérő Krisztus fénylő arcának megpillantásában. Itt a földön minden szentmisében a napkeleti bölcsek titka valósul meg: A hit csillaga az előmisén át vezet Krisztusnak a szent Áldozatban való kinyilvánításához. Életünk végén pedig majd teljesen beteljesedik rajtunk a napkeleti bölcsek misztériuma. (Oratio.) Akkor vagyunk boldogok, ha egykor életünk végzett munkáját «királyi ajándékként» fel tudjuk majd ajánlani az Istennek.

A napkeleti bölcsek története.

Jézus névadását követő heteket valószínűleg Zakariás pap házánál töltötte a szent család. Közeledett a születés utáni negyvenedik nap ; ekkor Józsefnek Máriával és a gyermek Jézussal fel kellett menni Jeruzsálembe, a templomba. Néhány órajárásnyi utat jelentett ez. Azt hiszem, nem hibázom, ha hozzáteszem, hogy Zakariás pap kísérte és vezette őket a templomba. Ez egész érthető, hiszen ha egy pap jön az emberrel, akkor minden könnyebben megy ; az majd segít nekik, hogy minden simán menjen. A jeruzsálemi templomban kétféle dolguk volt. Máriának be kellett mutatni a tisztulási áldozatot, Jézust pedig, mint elsőszülöttet meg kellett váltani Istentől. Hogy ez tulajdonképpen mit jelent, február 2-án, Gyertyaszentelő Boldogasszony napján fogom megmagyarázni ; ma csak azért említem, hogy pontos képünk legyen az eseményekről.

Miután a szent család a templomban mindent elintézett amit a törvény parancsolt, visszatértek rendes lakóhelyükre, Názáretbe. Hiszen itt kis házacskájuk volt és ők tulajdonképpen csak a népszámlálás miatt utaztak Betlehembe. Sokáig azonban nem időztek Názáretben. József és Mária tudták, hogy a kis Gyermek, a Megváltó. «aki atyjának, Dávidnak trónját» fogja elfoglalni. Ezért átköltöztek Dávid családjának városába, Betlehembe. Itt József kis házat épített vagy vásárolt, és ott telepedett le. Eközben a kis Jézuska egyre nagyobb lett. Mintegy két esztendő telhetett már el születése óta, amikor ismét rendkívüli esemény történt : Hosszas bolyongás és kérdezősködés után Jeruzsálembe jöttek a napkeleti bölcsek, a «három királyok» és Heródes királynál a zsidók újszülött Királya felől kérdezősködvén, Betlehembe érkeztek.

Keresztények, csodálkoztok bizonyára afölött, amit most mondottam. Bizonyára mindig úgy gondoltátok,

hogy a bölcsek (akiket három királynak neveztek) a betlehemi jászolhoz és istállóhoz jöttek, most pedig én azt mondom, hogy csak két év mulva a betlehemi házacskában hódoltak a kis Jézus előtt. Azért a bölcsek imádásáról szeretnék még bővebben egyet s mást elmondani.

Lássuk csak közelebbről az evangéliumot. Zsidóország keleti részébe vezet mindenekelőtt minket. Nem tudjuk pontosan, melyik földről van szó, talán Mezopotámiáról, arról a vidékről, ahol korábban a babilonok éltek és ahol a zsidók számkivetésük alatt tartózkodtak. Ott éltek mágusok: olyan emberek, akik csillagvizsgálással és csillagjóslással foglalkoznak. Talán pogány papok is voltak, akik csillagokat imádtak és a csillagokból igyekeztek a jövőt kiolvasni. Mindenesetre azonban *nem voltak királyok.* A Szentírásban arról sem találunk semmit, hogy hárman voltak, lehettek esetleg többen is, csupán abból lehet következtetni hármas számukra, hogy három ajándékot hoztak. Ezek a mágusok egyszer éjszaka csodálatos csillagot láttak az égen, amely feltűnt nekik, akár fénye miatt, akár másként. Soká figyelték ezt a csillagot. És minél tovább nézték, annál inkább arra a meggyőződésre jutottak, hogy ez a csillag valami különöset kell hogy jelentsen. Keresztények, nyomban kimondom, hogy *nem közönséges csillag volt* ez, hanem egy Istentől küldött *jel,* amelynek ezeket a csillagvizsgáló bölcseket a gyermek Jézushoz kellett vezetni és így azután *külsőleg* e csodálatos csillag, Isten kegyelme pedig *belsőleg* vonzotta és ösztökélte e derék mágusokat. Utána néztek könyvekben a dolognak. Az is lehet, hogy talán éppen a Szentírásból hallották Balaám pogány papnak a Megváltóról való jövendölését, ahol az áll: «*Csillag kel fel Jákobból, királyi vessző emelkedik Izraelből*», — egyszóval egyre jobban arra a meggyőződésre jutottak, hogy a csillag egy nagy zsidó király születését jelzi és pedig egy rendkívüli valakiét és így elhatározták, hogy a távoli Zsidóországba vándorolnak és a csillagtól hagyják vezetni

magukat. Amint elhatározták, úgy is tettek. Felkantározták tevéiket; eleségen kívül ajándékot is vittek. Keleten ajándék nélkül soha senki sem lép egy király színe elé. Az ajándékok pedig szülőföldjük legértékesebb terményei voltak: Arany, illatos gyökerek és kenet, vagyis tömjén és mirha. Igy indult neki a kis karaván. Útjuk hosszú és veszélyes volt. Pusztaságon és hegységeken vezetett át. Talán honfitársaik közül sokan ki is nevették őket, ők azonban tovább vonultak és nem törődtek az emberekkel. És íme, amiért vándoroltak, a csodálatos csillag előttük járt és úgy vezette őket, hogy a legrövidebb úton Zsidóországba, Jeruzsálembe érkeztek. Itt eltűnt a csillag! Mit tegyenek most? A zsidók újszülött királyát keresték. Hol kereshetnék tehát másutt, mint a királyi palotában? Bátran bekopogtatnak tehát a palota kapuin. Most aztán a Heródes király személyét is közelebbről kell látnunk. Már régóta nem volt a zsidóknak bennszülött királyuk, Dávid házának utolsó uralkodó sarja hatszáz évvel ezelőtt a babilóniai fogságba vándorolt s az onnét való visszatérés után a zsidók idegen uralom alá jutottak. Csak egész rövid időre lettek önállókká a makabeusok idején, aztán a rómaiak uralma alá jutottak. Ezek Zsidóországot egy rettenetes embernek, név szerint Heródesnek adták, aki már ekkortájt öreg volt és rendkívül gyanakvó. Hogy fogalmunk legyen borzalmas jelleméről, megemlítem, hogy rövidddel a mágusok érkezése előtt saját fiai közül kettőt kivégeztetett, mert azt hitte, hogy életére törnek. De ebből azután arra is következtethetünk, hogyan fogadta Heródes a gyanútlan mágusokat! Az Evangélium azt mondja: «*A király megijedt és vele egész Jeruzsálem*». Jeruzsálem ugyancsak ismerte a király haragját! Heródes bizonyára így gondolkozott: «Mit, a zsidók királyát keresik? Ez egy trónkövetelő lesz». Azonnal tervet kovácsolt: «Meg kell halnia és a mágusok segíteni fognak ebben nekem». Azonban okosan akar hozzáfogni. Két dolgot kell kinyomoznia:

Hol és *mikor* született az a bizonyos «újszülött király?» Egyiket meg tudják mondani a főpapok, másikat a mágusok. Összehívatja tehát a főtanácsot, amely a zsidók legfőbb hatósága és amelynek élén a főpap áll. A király felteszi a kérdést a főtanácsnak: «*Hol kell születnie a Messiásnak, vagyis a Megváltónak?*» — Amint látjátok, Heródes rögtön eltalálta az igazat. A zsidók ugyanis a Megváltót mint egy *nagy zsidó királyt* várták. A főtanács könnyen felelni tudott a kérdésre, mert a Szentírásban a prófétánál világosan meg van mondva: *Betlehemben kell Krisztusnak születni.* — Az egyiket tudja tehát, a másikat a mágusoknak kell megmondani. Mégegyszer barátságosan magához hivatja őket, nehogy sok szóbeszéd legyen, és pontosan kikérdezi, mikor jelent meg a csillag szülőföldjükön? A mágusok utána gondolnak és mondják: «körülbelül két esztendeje annak, hogy a csillagot elsőízben láttuk». — Álljunk meg, — mondhatná valaki — honnét tudod te ezt, ez nincs megírva az evangéliumban! És mégis, kedves barátaim, benne áll, csakhogy egy másik helyen; figyeljünk csak: «*Heródes megölete minden fiúgyermeket, amely Betlehemben és annak egész környékén vala a két esztendősöktől lefelé, amint a bölcsektől megtudakolta az időt*». — Mikor így Heródes most már mindent tud, felölti jámbor képmutató álarcát és elküldi a mágusokat Betlehembe, hogy keressék az újszülött királyt. Aztán vissza kell jönniök és hírt hozni neki, mert ő is hódolni akar a király előtt. A mágusok megígérik ezt és tovább mennek. Mégis, én azt hiszem, ezek a becsületes emberek megérezték azt, hogy ebben az országban valami nincs rendjén. Ők, akik pogányok, messziről jönnek ide, hogy lássák a «királyt», a zsidók pedig nem tudnak róla és nem is törődnek nagyon vele! Bizonyára fellélegzettek, amint elhagyták a várost. Este volt, amikor tovább mentek. Egyszerre felpillantanak az égre s ott látják ismét a csodálatos csillagot és az előttük megy. Keresztények, meg fogjátok érteni, hogy az örömtől

ujjongtak a mágusok! A csillag pedig elvezette őket Betlehembe és egyszer csak állva maradt egy ház felett. Ők pedig bementek a házba (olvassátok csak: az evangéliumban ház van, nem istálló) és ott találták a Gyermeket és Anyját. A kis Jézus körülbelül kétéves fiúcska volt, aki már beszélni is tudott valamit. Bizonyára kezét nyujtotta a mágusok felé és üdvözölte őket. Ezek pedig nem botránkoztak meg a kézműves család szegénységén és a Gyermek fiatalságán. A jó Isten mélységes hitet öntött szívükbe, a Gyermekben ők már az Isten Fiát látják, azért letérdelnek és imádják Őt; aztán átnyujtják drága ajándékukat neki.

Sokáig azonban nem tartott örömük. Alig hogy elhatározták, hogy a szállásra mennek és ott éjszakáznak, még ezen az éjszakán látomásban parancsot kaptak, hogy tovább menjenek és más úton térjenek vissza hazájukba. Azért kora reggel nehéz szívvel mentek tovább, de bizonyára egész életükben elkísérte őket ez a kedves kép: az isteni Gyermeknek és Anyjának képe!

Testvéreim, azt hiszem ismét csodálkoztok kissé elbeszélésemen. Eddig minden képen úgy láttátok, hogy a három király jászol előtt térdel, most pedig egészen mást hallottatok. Mindenekelőtt azt kérdezhetitek, hogyan léphettek elő a mágusok királyokká? Meg tudom adni a magyarázatát. Az Egyház imáiban és a szentmisében egy jövendölésről beszél, amelyet egyik zsoltárban, az ú. n. Háromkirály Zsoltárban (71.) találunk s amely így hangzik: «*Tarsis és a távoli szigetek királyai ajándékokat mutatnak be, Arábia és Sába királyai ajándékokat hoznak: és imádni fogja Őt a föld minden királya*». E szavakat az Egyház a mi mágusainkra vonatkoztatta és így lettek a köztudatban a mágusok királyokká. Különösen a németek nagyon szeretik ezt így tartani, főleg mióta az ereklyéiket Kölnben, a Rajna mellett a nagy Dómban őrzik. A hagyomány nevüket is tudja, Gáspár, Menyhért, Boldizsár. Sőt, a három faj és a három életkor képvise-

lőivé lettek. Az egyik európai, a másik ázsiai (semita), a harmadik fekete, szerecsen ; az egyik aggastyán, a másik férfikorban van, a harmadik ifjú.

Napkelet és napnyugat építik Vizkereszt ünnepét.

(1927).

A liturgia építményén két világrész dolgozott: kelet és nyugat. Vállvetve dolgozott mindkettő és így alkották meg a római liturgia csodálatos épületét. Különösen a karácsonyi ünnepkörben figyelhetjük meg ezt a bensőséges együttműködést: kelettől kaptuk az idők feletti fenséges Epifánia ünnepet, nyugattól pedig a bensőséges, érzelmes Karácsony ünnepét. A két ünnephez a két világrész szelleme is hozzá tapadt. Vízkereszt ünnepében azonban ma már nyugati és keleti alkotás emlékeit egyaránt megtaláljuk, mert nyugat örömmel vette át ezt a keleti ünnepet és saját szellemében tovább alakította. Próbáljuk most kiemelni ünnepünk liturgiájából a keleti és nyugati alkotó elemeket, miáltal mélyebb betekintést nyerünk az ünnep lényegébe.

a) Kelet alkotta meg ünnepünket, az isteni Királynak városában, Jeruzsálemben való megjelenéséről. Az idők feletti fenséges ideát kelet adja az Egyháznak, amely menyasszonyként feldíszíti magát, hogy méltóan fogadhassa a Királyt. E királyi megjelenés («epifánia») menyegzővé magasztosul, ahol Jeruzsálem lesz a menyasszony. Ez ünnepünk főtartalma. Négy ádventi héten keresztül erre készültünk elő (ugyanis mi magunk vagyunk a város és a menyasszony) ; közben állhatatosan kerestük, vártuk az Urat és vágyódtunk utána. A vasárnapok csúcsairól kutatva néztünk a távolba, hogy nem jön-e még a Király? Ő pedig elküldte előre követét, aki arra figyelmeztet minket, hogy az utat készítsük elő számára, az

ösvényeket egyenesítsük ki és hordjuk le a halmokat. Aztán Karácsonykor és Epifániakor megjelent az Úr, kinyilvánította istenségét, pompás fényességben jött kíséretével, városunkba jött el, — a szentmise misztériumában. A városnak nagy kiváltságokat adott, az Istengyermekséget és a mennyország polgárjogát! A Király meghív minket is ünnepi menyegzős asztalához és leültet szent Teste és Vére terítéke elé! — Vizsgáljuk azt is, hogyan fogadja a *város* a Királyt? A karácsonyi zsolozsmában az Egyház a szép harmadik olvasmányban felszólítja Jeruzsálemet, hogy most már vesse le özvegyi ruháját és öltse magára a menyegzői köntöst. Ezzel a második hasonlat lép előtérbe: *a város menyasszonnyá lesz*, a Király menyegzőt tart. *Ma Krisztusnak és az Egyháznak menyegzőjét üljük!* Megértjük a zsolozsma harmadik olvasmányát: «*Örvendeztem az Úrban és ujjong szívem megváltó Istenemben: mert felöltöztetett engem az üdvösség ruhájába... mint menyasszonyt, aki sugárzik királya ékszereivel*»... A Benediktus-antifona a «menyasszony» gondolatot klasszikusan fejezi ki. — Ez a mai ünnep keletről származó kincse.

b) Nyugat az Epifániát a saját módján és szellemében alakította ki. Nyugat sokkal reálisabb beállítottságú, ő tehát az idők feletti képet történelmileg közelebb hozta hozzánk; nyugat építette be ünnepünkbe a mágusok misztériumát és ezzel Jézus gyermekségének történetéből egy fejezetet. A mágusok aztán csakhamar kedvencévé váltak nyugatnak. A mágusok csakhamar «királyokká» lettek, akik a három életkor (ifjú, férfi, aggastyán) és a három népfaj jelképei (Szem, Kám és Jáfet). «*A három királyokban*» tehát a pogányokból alakult Egyház hódolt az isteni Király előtt. A mágusok történetét szimbolikusan értékelték: A csillag meghivatás a pogányságból a hitre. Az adományok királyi ajándékokká lettek; a régi római liturgia felajánlási körmenetét vonatkozásba hozták ezekkel a királyi adományokkal: a hívők a nap-

keleti bölcsekkel mennek az oltárhoz, hogy a Király lábai elé tehessék ajándékaikat (lásd a ravennai mozaik-képet). Ünnepünkben a napnyugati szellem a keleti jámborsággal házasodott össze, nyugattól származik az ünnep megkapó nagysága és bensősége, magasztos szárnyalása és egyben gyakorlati alkalmazhatósága. Vigyünk Epifániából két emléket magunkkal egész éven át: Napkelet arra tanít, hogy a szentmisét naponkénti királyi látogatásnak tekintsük, az Úr Epifániájának vagy paruziájának (kinyilvánulás — visszatérés). Nyugat pedig, hogy a szentmisében a bölcsekkel együtt áldozatot hozzunk, felajánlásunkat hódolattal és imádással adjuk oda az isteni Királynak.

A Három Királyok adományainak szimbolikája.

I. Már az Egyház első századaiban szimbolikusan magyarázták a bölcsek ajándékait. A Breviárium néhány példát mutat erre;

«*Három értékes ajándékot hoztak ma a bölcsek az Úrnak, titokzatos jelentőségű ajándékokat*»:

Az aranyban mutatkozzék meg a király hatalma:
A tömjénnél gondolj a főpapra.
A mirrhánál pedig az Úr temetésére.» (Resp.)

«*A bölcsek aranyat, tömjént és mirrhát vittek: arany a királynak jár, a tömjént Istennek áldozzuk, mirrhát pedig a holttest bebalzsamozásánál használunk. A bölcsek e titokzatos ajándékokkal is Azt hirdetik, akit imádnak: az arannyal Királyukat, a tömjénnel Istenüket, a mirrhával pedig mint halálra szentelt Áldozatot köszöntik az Urat... Aranyat akarunk áldozni az újszülött Úrnak és elismerni ezzel, hogy mindenekfelett bízunk benne, mint Királyban: tömjént nyujtunk át neki annak beismeréséül, hogy aki ez időben megjelent, maga az örökkévaló Isten: és mirrhát akarunk áldozni*

hitünk megvallásaként, hogy Ő, aki Istensége szerint nem szenvedhet, a mi természetünk szerint, amelyet felvett, halandóvá lett. Az aranynak, tömjénnek és mirrhának, a bölcsek ajándékainak még más értelmet is adhatunk: arannyal gyakran a bölcsességet jelképezik Salamon tanulsága szerint, aki azt mondja: Csodálatra méltó kincs fekszik a bölcsek szájában. A tömjén, amit Isten tiszteletére szoktak meggyujtani, a jámborság erényét fejezheti ki. Ugyanis azt mondja a zsoltáros: Mint a tömjén, úgy száll imádságom fel Tehozzád. Mirrhával testünk megfegyelmezését jelképezhetjük. Ezért mondja az Egyház azokról a munkásairól, akik mindhalálig küzdöttek Istenért: «Mirrha csepeg kezeimből». (Nagy Szent Gergely pápa beszéde a breviáriumban.)

Ezen ajándékok titokzatos jelentőségét egy Juventus nevű pap (330 körül) a következő versbe foglalta : «*Thus, aurum, myrrham, Regiqe, hominiqe, Deoque dona ferunt*». («Királynak, embernek és Istennek — aranyat, tömjént és mirrhát hoztak ők.» Hyeronymus-a Breviáriumban.)

Legszebb értelmezését pedig a szentmise Csendes Áldozati Könyörgése adja, amely az adományokat a szentmise három részéhez hasonlítja.

II. *Az arany:* Éljük bele magunkat a három bölcs szerepébe és gondoljunk arra, hogyan tudnánk mi is *aranyat* vinni a megjelent Királynak. Mi a mi aranyunk? Életünk aranya mindenekelőtt a *szeretet*, piros, mint az arany, csengő és tiszta, mint az arany. Az a *nagy, erős Istenszeretet*, amelyről maga Krisztus mondja : «*Szeresd Uradat Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és minden erődből*»: ez az a szeretet, amelyről Szent Pál mondja : «*Ki választhat el minket Krisztus szeretetétől? Talán szomorúság, vagy szorongatás, vagy üldözés, vagy éhség, vagy száműzetés, vagy veszedelmek, vagy halál? . . . Semmi sem választhat el minket Isten szeretetétől, amely Jézus Krisztusban, a mi Urunkban van*». Aranyunk továbbá a mi *hűségünk*, azaz állandóság és ragaszkodás a jóhoz, amely sem csapásoktól, sem kísértésektől, sem meglepetésektől nem engedi

megkisebbíttetni magát, az a hűség, amely halálig tart. Éppígy aranyunk továbbá érzelmi világunk ténylegessége és *becsületessége*, amely olyannak mutatja magát, amilyen. Embereket megtéveszthetünk, de Istent soha! A világ szeret kuliszákat festeni, átfesteni és kendőzni, a keresztény embernek azonban igaznak és a valóság kedvelőjének kell lenni, nem talmi fémnek, hanem nemes, csengő aranynak! Tudok aztán még egy aranyat, melyet az oltárra fektethetünk, ez a föld legdrágább ajándéka. A Secreta megmondja, mi az: *Jézus Krisztus maga*, akit a szent Áldozatban odaviszünk a mennyei Atyának és akit «*ezen (szimbolikus) adományok által bemutatunk, feláldozunk és magunkhoz veszünk*». Igen, az Eucharisztia az igazi arany, amely sohasem veszti fényét és értékét; és ezt az aranyat ma és minden nap szabad felajánlanunk. Valóban, tudatában vagyunk annak, hogy milyen fönséges cselekmény a szentmise? A mise nagy királyi ajándék, és általa leszünk «*kiválasztott nemzetség, királyi papság, szent nép*». (Péter I. 2, 9.)

III. *A tömjén:* A második bölccsel együtt tömjént is akarunk áldozni az Úrnak. A tömjén a liturgiában Krisztus imádásának szimboluma; az ünnepi nagymisében evangélium után, valamint átváltozás után tömjént gyujtunk az Úrnak és az Eucharisztia liturgián kívüli kultuszában is imádásunk jelenként tömjént használunk. A tömjén alkalmazása által ma közösségünk a Jézus Krisztus istenségébe vetett eleven hitét fejezi ki, de egyben megvallja hitét az Istenembernek szent misztériumainkban való reális jelenléte előtt is. Ennek azonban nem szabad csupán teoretikus hitnek lenni, hanem meleg, éltető hitnek, amely fellángol a szent misztériumoknál; evangéliumnál Jézus él körünkben és szól hozzánk, s a kánonban az Eucharisztia köpenyében Ő jelenik meg körünkben. Ez a mi tömjénünk! A tömjén azonban az *imának* is szimboluma: «*Tömjénként szálljon fel imánk Hozzád*», énekli minden este az Egyház a Magnificat előtt.

Az ima valami egészen személyes dolog, amely a lélekből száll Isten lelke felé és minél inkább a lélek mélyéről jön, annál jobb. Emellett az ima az az udvari szolgálat, amelylyel az isteni Fölségnek hódolunk, ennek pedig pontosan elrendezettnek kell lenni ; erre a mennyországi etikettre a liturgiában tanít az Egyház. Istennek legjobban tetsző imádság mindig az Egyház imája és az «egyházzal együtt» elhangzó ima volt és az is marad, mert ez végeredményben Krisztus imája, a misztikus Krisztusé, akinek teste az Egyház. Igy a tömjénnel a *liturgikus imát* szenteljük az Úrnak. Végül adjuk bele ezen áldozati adományunkba egész vallási életünket, legszélesebb értelembe vett jámborságunkat és adjuk az apostollal együtt (Római levél 12, 1.) testünket is oda «*élő, szent és Isten előtt kedves áldozatul, hogy így a mi szolgálatunk okos legyen*».

IV. *Mirrha:* A harmadik bölccsel együtt mirrhát áldozunk. Mit jelent ez? Mindenekelőtt *eleven hitet a megfeszített Úrban.* Vajjon igazán áthatja életünket az a tudat, hogy a szentmiseáldozatban Krisztus kereszthalála válik jelenné számunkra? «*Valahányszor ezt a kenyeret eszitek . . . az Úr halálát hirdetitek, míg visszajő.*» Szent Pál azt is mondja, hogy nem akar tudni semmi másról, mint Krisztusról, a Megfeszítettről. Igazán hála és szeretet tölt el minket a megfeszített Úr iránt? «*Viseljük Krisztus sebeit a mi testünkön?*» Minderre emlékeztessen a feláldozott mirrha ! A mirrha azonkívül az egyházatyák szerint a *test megtagadását* is jelenti («carnis mortificatio»). Miután most az elbukott természet állapotában vagyunk, testünket ellenségként kell tekinteni ; itt nincs alkudozásnak helye. «*Aki nem tagadja meg magát és keresztjét naponként nem veszi magára, nem lehet tanítványom!*» Végül a mirrha *életünk szenvedései.* Életünk tartalma főleg e három dologból áll : Munka, ima, szenvedés ; s ezek közül a legértékesebb a megadással és Istenben bízva elviselt szenvedés. Ma és naponként ezt akarjuk a felajánláskor az oltárra tenni. Akkor már nemcsak a mi szenvedésünk lesz ez,

hanem Krisztus szenvedéséből is egy darab, az Úr misztikus testéé, és nekem szabad «*kiegészíteni, ami a Krisztus testének hiányzik*». Higyjük el, csak Isten szerettei vannak kiválasztva, hogy a misztikus Krisztus keresztjének hordozásában segíthetnek! A szenvedés annyi, mint vértanuság, a vértanuságot pedig az Egyház mindennél magasabbra értékeli.

Út a templom felé.

Elmélkedjünk ma a napkeleti bölcsek útjáról és hasonlítsuk össze a mi templomba vezető utunkkal. A bölcsek útja, az odafelé vezető éppúgy, mint a visszaút, örömet és szenvedést egyaránt rejtett magában. Bizonyára nem volt könnyű elhatározni, hogy elhagyják otthonukat és a bizonytalan és veszélyes idegenbe mennek és egy csillag vezetésére bízzák magukat. Talán heteken át is tartott ez az út és sok panaszra adott okot. Főleg látogatásuk Heródesnél! Mennyire kedvüket szeghette, hogy Jeruzsálemnél eltűnt a csillag és hogy Heródes, ez a zsidó király, olyan furcsán és talányosan viselkedett. De annál nagyobb volt az örömük, mikor meglátták a csillagot, mely végül is az oly nagyon keresett célhoz vezette őket; «*örvendeztek igen nagy örömmel*». A hazatérés sem volt ment a bajoktól (Krizosztomusz a breviáriumban a hitbeli nehézségeket is vázolja). A hirtelen hazautazás és a hátuk megett hagyott Heródes dühétől való félelem megnehezítette ezt az utat. Mégis, sokáig, életük végéig hordották szívükben ennek a nagy élménynek örömét. Gyakran, talán naponként kell nekünk is hasonló utat megtennünk, a templomba vezető és az onnét haza vívő utat, amely sok tekintetben a napkeleti bölcsek útjához hasonlít. Nem hiába írtuk fel Vízkereszt napján szentelt krétával a «három király» nevét ajtóinkra; valahányszor átlépjük a küszöböt, különösen a templomba

vezető út előtt, naponként e bölcsek szellemében kellene járnunk. A templombajárás számunkra is sok nehézséget, de sok örömet is rejt. Ide tartozik, hogy korán kell felkelni, gyakran szélben, viharban, hóban és esőben, fagyban és sötétségben járnunk, aztán sokszor nekünk is van Heródesünk, aki visszatart: a lustaságunk, amely nem enged felkelni, a családunk, amely oktalan dolognak tartja, hogy valaki naponként a templomba menjen. Ha azonban mindezt legyőzzük, akkor mi is megkóstoljuk a napkeleti bölcsek «*igen nagy örömét*». Gyakoroljuk csak a templomba járást; *legyen liturgikus út.* A régi egyházban a keresztények az ú. n. ecclesia collecta-ban (gyülekező-templomban) gyűltek össze, innét imádkozva és énekelve körmenetben vonultak az ú. n. Állomás-templomhoz («Statio»), ahol azután a szentmisét bemutatták. Elképzelhetünk a mi életünkben is valami ehhez hasonlót. Lakásunk legyen a «gyülekező-templom» (épp most, a vízkereszti házszentelésben mintegy templommá szenteltettük, tömjénnel és szenteltvízzel felavattuk). Lelkileg «gyűljünk össze» odahaza; ezután következik a körmenet. Ha magányosan jösz is a templomba, mégsem vagy egyedül, Őrzőangyalod veled megy s az egyház napi Szentjei vezetnek utadon . . . tehát szinte igazi processio! Útközben igyekezz elmélyedni a szentmise Introitusában, amely majd megtanít a templombajövetel szimbolikájára. Néhány zsoltárverset el is imádkozhatsz belőle: «*Örvendezett a szívem, amikor mondták nekem: az Úr Istennek megyünk hajlékába!*» Gondolj arra is, hogy a felajánláskor milyen királyi ajándékot fogsz az oltárra tenni és hogy kiért akarod felajánlani az áldozatot? A templombamenetel legyen szent út. A szentmise utáni hazamenetel is csendben történjék, telve a nagy Király látogatása feletti boldogsággal, de egyben a megkezdődő ünnepi munka helyes beállításával. Ekkor építs aranyos hidat reggeli szentmisédtől napi kötelességeidhez. A napkeleti bölcsek útjára való állandó gondolás meg fogja szentelni templomi

útjaidat. A bölcsek útjáról írja Szent Ambrus a mai zsolozsmában : «*Hallgasd meg még e tanítást. A bölcsek más úton tértek vissza, mint amelyen jöttek. Krisztust látták, Őt elismerték: Mint jobb emberek tértek vissza*». — Van két út : az egyik a pusztulásba, a másik a mennyországba vezet. Az út, amelyen igazi otthonunkba visszatérünk : Krisztus. Itt csak ideiglenesen tartózkodunk, mint írva van : «*Oly régen tart már zarándoklásunk itt, az idegenben*». (119. zsoltár.)

Csillagunk, utunk, célunk.

Vízkereszt «könyörgése» a mi életünkbe helyezi át a három szent király történetét. A mágusok látták a csillagot, vezetése alá helyezték magukat az úton és eljöttek és megtalálták a célnál az isteni Gyermeket. Ezt a három dolgot mi is megtaláljuk életünkben : *irányító csillag, út, cél.* Számunkra is felkelt a csillag, amely Isten oldaláról a *kegyelem*, részünkről a *hit.* E csillag nélkül nincs számunkra kereszténység. Mennyire meg kell Istennek köszönnünk, hogy minket is, akár csak a bölcseket, annyi ezer ember közül meghívott a hitre ! A hit Istennek ajándéka, magunktól nem tudjuk megszerezni, de tudjuk gyakorolni, ápolni és növelni és nem szabad megsérteni magunkban. Ez a *csillag* tehát előttünk ragyog, ez az iránymutatónk, vezetőnk. A második az *út:* a mi életünk. A mágusok követték a csillagot, kivonultak otthonukból és talán földieiknek gúnyolódásától kísérve vándoroltak pusztaságokon és elhagyatott tájakon, hegyen és völgyön át. Akadályokra is bukkantak, különösen Heródesnél. A mágusok útja a mi keresztény életünk képe ; ki kell nekünk is vonni magunkat testiségünk, anyagiasságunk otthonából ; zarándokoknak és idegeneknek kell lennünk a bejárt tájakon. Egyedül járjuk az élet útját, a világ más úton megy. Életmódunk nem rózsás, sokkal inkább

pusztában való út. És leselkedik már a mi Heródesünk is, aki csillagunkat ki akarja oltani és utunkat elzárni, ez az ellenségünk az ördög. Végül nézzük, *hová* vezet az út? Krisztus a *cél*, nem az isteni Gyermek Betlehemben, hanem az a cél, hogy megpillantsuk Krisztus boldogító látását majd a halálunk órájában újból történő eljövetelében. Igen, e célt állandóan magunk előtt kell tartanunk. A keresztény életnek nincs más célja, mint a «parusia», a Krisztus visszatérése, minden más cél, ha még oly szent is, tévútra vezet! Még a lelkipásztorkodás, a liturgikus apostolság sem szabad, hogy végcélunk legyen! Tanuljunk a liturgiából *vágyódást* az igazi életcél felé! Így megértjük, milyen bölcs az a népszokás, hogy a mágusok nevét felírjuk ajtóinkra: Egész évünk legyen a bölcsek *útja* és vezessen utunkon a hit *csillaga* a *célhoz*, Krisztushoz.

SZENT CSALÁD ÜNNEPE.

Ezen az ünnepen a liturgikus hitszónok szárnya némileg meg van kötve, nem tud az egészből igazán meríteni. Témákat, melyek nem egyenesen a liturgiából valók, választani bőven lehet : 1. József, Mária, Jézus mint az atyák, anyák és gyermekek mintaképei. (Egészen erkölcsi téma, dehát ez az ünnep tendenciája is !) — 2. Jézus a Kisded, a Gyermek és az Ifjú (Biblikus téma). — 3. Homilia a miséről, a változó énekek elviszik a szemlélődve imádkozót a Názáreti házacskába ; az evangélium kevés, de sokat mondó szavakkal az Úr elrejtőzött életét vázolja («Engedelmes vala nekik»), a lecke pedig az igazi keresztény családi élet tükörképe.

Jézus a kisded, a gyermek, az ifjú.

Szeretném ma tovább elmondani, hogy mi történt a kis Jézussal. A bölcsek elutazása után a Szent Családnak az éjszaka sötétjében el kellett hagynia Betlehemet és menekülnie kellett Egyiptomba. Nem tudjuk pontosan hogy mennyi ideig maradtak ott. Amint azonban a gyermekgyilkos Heródes meghalt (amint mondják, elevenen ették meg testét a férgek), Józsefet ismét Izrael földjére hívta az Úr. A kis Jézus akkor már kb. 3—4 éves lehetett, úgy hogy az utat részben már saját lábacskáján tehette meg. Az evangélista elmondja, hogy ezt a hazatérést már régen megjövendölték a próféták, mert egy helyen ezt olvassuk : «*Egyiptomból hívom haza az én Fiamat*», e szavakat a mennyei atyára vonatkoztatják. József először úgy tervezte, hogy Betlehemben fog letelepedni, mert ez volt Dávid törzsének városa. Azonban ember tervez, Isten végez ! Isten már öröktől fogva másként határozott ez ügyben úgy, amint a próféta megjövendölte : «*Názáretinek fogják hívni*». Már Izaiás próféta megjövendölte, hogy

«*A pogányok Galileája, a nép, amely sötétben ül, nagy fényt fog látni*». S így vonult ismét József az elhagyott ismeretlen hegyi városkába, Názáretbe, Galileába, ahol letelepedett és ott is maradt kis családjával élete végéig. Keresztények, Názáret az a parányi foltja a földnek, hol az Isten Fia mintegy 26 évig teljes elrejtőzésben élt, Ó, mit nem adnánk azért, ha legalább egyetlen napot a Szent Családnál tölthetnénk és úgy figyelhetnénk meg a Gyermek Jézust! A Szentírás itt egészen cserben hagy minket. Az egyetlen adat, amelyet Krisztus elrejtőzött életéről megtudunk belőle, a 12 éves Jézus templombeli elhagyásának története, másról nem hallunk semmit.

1. *Jézus, a kisded.* Mégis, Keresztények, szabad egy kissé kifestenünk az Úr názáreti életét. Az első időben, kb. 5—6 éves koráig a kisgyermek teljesen anyjával volt, valóban ezek lehettek Mária legboldogabb évei. Hogyan figyelhette, miként fejlődnek képességei, ahogyan gondolkozni, beszélni kezdett, ahogyan a gyermek imádkozott, ahogyan erényei fejlődtek. Mint kezdett kisebb szolgálatokat végezni édesanyja és atyja körül. Mária volt legelső tanítója. Hogyan figyelt, amikor édesanyja a Bibliából mesélt és elmondotta Istennek nagy tetteit, miket az ő népéért tett, amikor az ősatyák erényeiről és szenvedéseiről beszélt, majd az ártatlan Ábelről, az egyiptomi Józsefről és Mózesről a pusztában! Képzeljétek magatokat csak egyetlen pillanatra a názáreti házacskába: a Szent Család imádkozik... Lehet-e valami szebb annál, amikor azt látjuk, hogy a kis Jézus-gyermek imádkozik? A Szent Család munkaközben, vagy üdülésnél! Amikor József munkától fáradtan jön este haza, micsoda öröm, amint a kis Jézus elébe fut, akkor József karjaiba zárja és megcsókolja és egyszerre elfelejti minden fáradságát. Vagy gondoljunk el egy szombati napot a názáreti házacskában; ez náluk valóban az Úr napja volt. Ó, ezek valóban boldogságos esztendők voltak, Mária és József számára!

2. *Jézus a Gyermek.* Amint a fiúcska nagyobb lett,

talán hét vagy nyolcéves, lehet, hogy szüleinek néhány pár juhocskáját is ki kellett vinnie legeltetni a mezőkre. Órák hosszat ült a gyermek a názáreti hegyoldalakon és legeltette bárányait. Itt fejlődött ki szeretete a természet iránt. Itt figyelhette meg a mezők liliomait is és rájött, hogy azokat szebben ruházta fel alkotójuk, mint Salamon volt minden dicsőségében. Itt nézte az ég madarait, amint gondtalanul élnek naphosszat, mert az égi Atya táplálja őket. Itt tanulta meg szeretni báránykáit, amelyek hozzásimultak a jó pásztorukhoz, ismerték hangját és követték őt. Talán az is megtörtént, hogy utána kellett menni egy elveszett báránynak a pusztában, amíg csak több órai keresés és hívás után megtalálta és felvette vállaira és úgy vitte haza. Mindez előkészület volt későbbi tanítói hivatalára. Itt, Názáretben tanulta megismerni mindazt a sok képet és hasonlatot, amelyet később oly szemléletesen felhasznált prédikációiban.

3. *A tizenkétéves Jézus a templomban.* Majd a tizenkettedik évébe lépett Jézus. A zsidóknál ez volt az a kor, amelyben az ember nagykorú lett, mostantól kezdve be kellett töltenie már neki is a törvény előírásait. Itt egy epizódot mond el az evangélium, amelyből sok szépet tanulhatunk s ez a gyermek Jézus viselkedése a templomban.

Szabály volt a zsidóknál, hogy évente háromszor a jeruzsálemi templomba kellett zarándokolni. Húsvétkor, Pünkösdkor és a Lombok ünnepén. Eddig József és Mária mindig egyedül mentek és a gyermek Jézust otthon hagyták, de most, tizenkettedik évében, első ízben végre ő is velük tarthatott.

Képzelhetjük, milyen örömmel végezte a 12 éves Jézus a zarándok utat! Amit az egyik zsoltárban olvasunk, az Őbenne valóság lett: «*Örvendeztem szívemben, mikor mondták nekem: az Úr házához zarándoklunk!*» Amikor a gyermek a templom aranyos tetőit messziről tündökleni és fényleni látta, ujjongott szíve. Hiszen a

templom Mennyei Atyjának háza, akit isteni szeretettel szeretett. Ott vannak már a templomban ; nem távozik el a szent helyről. A Húsvét napjai szelek szárnyán repülnek, és itt az idő ismét a hazatérésre. Azután arról olvasunk, hogy a gyermek Jézus, szüleinek tudta nélkül, hátramaradt a templomban. A szülők egynapi utat tettek és csak este jöttek rá, hogy a gyermek Jézus hiányzik. Képzelhetjük Mária és József ijedtségét, amikor ezt észrevették. Bizonyára egész éjszaka nem húnyták le szemüket s a következő napon visszatértek Jeruzsálembe ; csak a következő reggel találták meg a gyermeket a templom oktató helyiségében, a törvényhozók közt, akik beszédén és feleletein csodálkoztak. Ekkor Mária (és József is) odalép hozzá és mondja : «*Gyermekem, miért cselekedted ezt velünk? Atyád és én fájdalommal kerestünk Téged*». És a Gyermek ahelyett, hogy engedetlensége miatt bocsánatot kérne szüleitől, komolyan ott áll és titokzatos feleletet ad : «*Miért kerestetek engem? Nem tudtátok, hogy Atyám házában kell lennem?*» Mária nem értette e szavakat. Aztán visszatért a szülőkkel együtt otthonába a Gyermek, és amint az Evangélium mondja : «*Engedelmes vala nekik*».

Testvéreim, nemde, egész sereg kérdés tódul az ember ajkára? Csak a legszükségesebbre akarok megfelelni, mert még sok mást kell elmondanom. Hogyan maradhatott a gyermek Jézus vissza észrevétlenül szüleitől, egyáltalán : Hogyan okozhatott szüleinek ilyen szomorúságot? Keresztények, erre és a hasonló kérdésekre csak egyet felelhetek : ha ez a gyermek egyszerű ember volna, akkor a viselkedése büntetésre méltó engedetlenség. Azonban e gyermek *Isten Fia* volt ; és már serdülése idején is elő akart lépni egy pillanatra rejtőzöttségéből és emlékezetébe akarta idézni a világnak, különösen szüleinek, hogy Ő reá más, magasabb feladatok várnak betöltésre, s hogy Józsefen kívül egy másik Atyát is kell szeretnie. És minél fájdalmasabb volt a szülők számára ez az eset, annál mélyebben megmaradt emlékükben.

Tehát azt mondhatjuk, hogy Jézus serdülő korban való belépésének ezen eseménye is «epifánia» volt, vagyis az Úr kinyilvánulása, mert ezzel már tizenkétéves korában kimutatja, hogy Ő Isten Fia.

4. *Jézus ifjú kora.* Az Úr lassanként az ifjúkorba nő bele. Mit fog most tenni, milyen foglalkozást vállalt? Később az evangéliumban kézművesnek nevezik, bizonyára tehát nevelő atyjának műhelyében dolgozott. Ismét egy szép gondolat: a világ Építője munkás; kérgesek lesznek kezei, ácsol és szögel és fűrészel arcának verítékéből. Kérdezhetné valaki, nem időpocsékolás az Isten Fiától, hogy éveken át egy műhelyben dolgozott? Mennyi mindenre tudott volna ehelyett minket tanítani! A rövid emberi ész mondja ezt; az Üdvözítő másként szólna: «*Ez mennyei Atyám akarata: és az az én eledelem, hogy az Ő akaratát teljesítsem*». Minden fűrészrántás, minden kalapácsütés szívének érzelmét fejezi ki: «*Isten így akarja: és nagy minden, amit Isten parancsol*». Ebből, Keresztények, nagy tanulságot vihetünk a mi életünkbe. Egészen mindegy, hogy mik vagyunk, hogy magas vagy alacsony állásban élünk, de nagyok csak akkor vagyunk, ha Isten akaratát betöltjük!

Egy ideig inas volt Jézus nevelő atyjánál, aztán segéd lett. De erről az időről semmi közelebbit sem tudunk. Állítsuk lelki szemeink elé tizenhétéves korától húszéves koráig az ifjú Üdvözítőt, akinek arcát szakáll kezdi körülvenni. Ugyan komoly természetű, de bizonyára részt vett városkájának minden tisztességes szórakozásában. Vajjon volt-e jóbarátja? Hogyan viselkedett szüleivel szemben? Bizonyára engedelmes, odaadó és szerető fiú volt. Hányszor beszélgethettek Édesanyjával jámbor dolgokról! Aztán *szomorú napok* jönnek a názáreti házba: József, a családfő, megbetegszik, majd halálos beteg lesz. Az Üdvözítő gyakran ült betegágyánál. Közeledni kezd a vég. Valóban, alig valakinek lehetett szebb halála. Jézus és Mária karjaiban, csendesen alhatott el József.

(Ezért is tartják őt a jó halál pátrónusának.) Jézus maga készíthette számára a koporsót. A kis házacskában ezután még nagyobb csend és komolyság lett úrrá. Jézus most még inkább támasza és vigasztalója szeretett Anyjának, mint eddig. Hogy mikor halt meg Szent József, nem tudjuk, csak az biztos, hogy Jézus ezen elrejtezett élete alatt, mivel később már egy szó sem esik róla.

Az Úr harmincadik életévébe lép. Egy szép napon összetakarítja műhelyét, mindent helyére tesz és kinyilvánítja anyjának, hogy el kell hagynia az atyai házat. Mária elkészít számára mindent, ami az útra szükséges. Ő azonban köszönetet mond Édesanyjának minden fáradozásért és szeretetért; bizonyára arról is gondoskodott, hogy ne hagyja őt oltalom és támasz nélkül. Mivel később Máriát mindig az Úr rokonaival együtt látjuk, lehetséges, hogy már akkor ezekhez költözött át. Megható lehetett a búcsú az Anya és a Fiú között. Még gyakran fogják látni egymást az életben, de már nem úgy többé, mint eddig! Akkor Jézus már más lesz. A názáreti boldog évek már elmultak.

Jézus veszi a vándorbotot és elindul lefelé Júdeába, a Jordánhoz.

A régi és új dolgok a liturgiában.

Láttuk, hogy a Karácsony liturgiáját két világrész építette; nyugat a történelmi, bizalmas Karácsony ünnepet alakította ki, kelet pedig a történet feletti Epiphania ünnepet, vagyis Vízkeresztet. De ezt az utóbbi ünnepet is mindkét Egyház némileg másként fogta fel és alakította: A keleti Egyház adta a királyi látogatás és a királyi menyegző nagyszerű gondolatait, a nyugati Egyház a «három királyok titkát». A mai ünnep azt mutatja, hogy nemcsak világrészek, hanem különböző korszakok is alkotólag léptek fel a liturgiában. Karácsonyi ünnepkörünk legtöbb ünnepe (Jézus nevenapjának kivéte-

lével) a *régi* Egyházból származik és antik szellemet lehel, a mai ünnep a *jelenkor* gyermeke, amelyhez mi is tartozunk. E kettő összehasonlítása segíteni fog a liturgia szellemének tökéletesebb megismerésére. Aki ma az éjszakai zsolozsmát és a szentmisét végig imádkozza, annak három sajátságosság tűnik fel: *a)* Ma a *gondolat* uralkodik a cselekedet felett. *b)* A nap célja a *tanítás*, a morál. *c)* Az *érzelmi* momentumok erősebben lépnek elő, mint a régi ünnepeknél.

a) A régi misék misztérium cselekmények, az isteni *cselekvés* uralkodik bennük és a szövegek e cselekmények illusztrációi. Mindazt, ami a mise áldozatában megvalósul, képben megtaláljuk az előmisében és a zsolozsmában. A mai ünnep a liturgikus szövegeket tekintve, *elmélkedés* a Szent Család názáreti elrejtett életéről. Az éjszakai zsolozsma és az előmise magával a misével, mint misztériummal csak laza összefüggésbe hozható. De a mai elmélkedés valóban szeretetreméltó! Az elrejtőzött Király engedelmes élete; a család Királynéja és áldozati Papnője, a szent Anya; Szent József a család alázatos feje. Elmélkedjünk, milyen lehetett a szent Család munkánál, imában, örömben és szenvedésben.

b) Mi az ünnep célja? Különleges célja van: A világháború után sokféleképpen megrendült családi élet elé a názáreti Szent Család tükörképét akarja tartani. Ez is különbség: A régi misék és ünnepek is adnak ugyan oktatást az életre; de nem ez a főcéljuk. A Karácsony célja és feladata Krisztus eljövetele. A mi ünnepünk meg akarja újítani a keresztény családot. A liturgikus öntudatú keresztény követni fogja Egyház Anyánk figyelmeztetését és ápolni fogja családjában az otthon szellemét és amennyire csak erőitől telik, szolgálni fogja a család szentségét. Ne feledjük el, liturgikus közösségünknek (egyházközség stb.) családi szellemét is emelni!

c) Miután ünnepünk előterébe oly erősen az elmélkedés, illetőleg a tanítás van állítva, magától értetődik,

hogy erős motívumokat és hatásokat vált ki. Azért hat annyira az érzelemre a szövege. Még a liturgikusan nem nagyon iskolázott laikus is nagy élvezettel imádkozná ma az éjszakai zsolozsmát. Mennyire líraiak pl. a Himnuszok. XIII. Leó pápa maga szerezte őket. Az éjszakai első nocturnus olvasmánya erénytükör a keresztény család számára, az utánuk jövő feleletek (responzoriumok) miniatür képecskék. A másik két éjszakai szakasz olvasmányai is vonzók és tele vannak hangulattal. Láthatjuk, hogy az Egyház is olyan a liturgiában, mint a jó családatya, aki előhoz kincsei közül «régi és új dolgokat».

VIZKERESZT UTÁNI MÁSODIK VASÁRNAP.

A kánai menyegző csodája a harmadik vízkereszti kép, amelyet az Egyház ránk vetít. Ez az első csoda jelképezi az Úr minden ezután következő csodáját; valamennyiből azt a tanulságot kell levonnunk, hogy az Isten *megjelent közöttünk* emberi alakban. Ezzel és minden más csodájával «*kinyilvánítja Krisztus isteni fölséget és tanítványai* (ezek mi vagyunk) *megerősödnek a hitben*». Így a szentírási szakaszt összekötjük a liturgiával és az egyházi idővel. Az utolsó évtizedek legtöbb hitszónokának úgyis éppen az volt a gyöngéje, hogy a perikopákat, a szentírási szakaszokat, sőt gyakran kikapott mondatokat tárgyaltak úgy, hogy azokat teljesen kikapcsolták a liturgikus egészből.

Lássuk a kánai menyegzőt! Sok és épületes dolgot lehet belőle kiemelni:

a) Mindenekelőtt törekedjünk az események összefüggő megvilágítására. A népnek Krisztus életéből az összefüggéseket is ismerni kell, nem csupán egyes kiszakított eseményeket. Az Úr életéből vett szemléletes elbeszéléseket mindig szívesen hallgatják az emberek. Forduljunk ismét az egyszerű homilia felé: Megvilágítani, megmagyarázni a perikopákat néhány épületes alkalmazással.

b) Ha az egyes személyekre ki akarunk térni, akkor a két főszemélyt: Jézust és Máriát lehetne nagyon szépen jellemezni. Jézus az öröm barátja (a tanítványokkal tett első kirándulása esküvőre vezet, első csodája esküvői csoda). Jézus résztvesz minden tisztességes földi szórakozásban. Rámutathatunk Krisztus vidámságára: Egyszer saját magát így jellemezte: «*János nem evett és nem ivott — az Emberfia eszik és iszik*». A keresztelő aszkézise lemondás volt és önmegtagadás, a Krisztusé a földi javak lélekkel telített élvezete. Mária képét is rendkívül plasztikusan lehet a szentírási szakaszból megrajzolni. Igazi édesanya, aki mindenütt segít, kiegyenlít, előre gondol, amellett önmaga teljesen a háttérbe húzódik. Betölti amit Szent Pál a szeretetről mond: A szeretet nagylelkű, jóságos, nem keseredik el... Mária nem sértődik meg az Úrtól kapott visszautasítás miatt.

c) Talán lehetne egy ritkán hallott Mária-prédikációt tartani: Jézus viszonya Szűz Máriához. Jelige lehetne: Mária mindig újból elveszti gyermekét; elvesztette Betlehemben azáltal, hogy istállóban kellett világra hozni, csaknem elvesztette amikor Egyiptomba kellett menekülniök, elvesztette mint tizenkétéveset és mint harmincéveset; elveszti a menyegzőn, a nyilvános tevékenységénél, a kereszt alatt, a feltámadásban. Az volt Mária nagy megpróbáltatása, hogy az Úr látszólag nem volt rá tekintettel. Jézus be akarta tartani saját szavát: Aki nem gyűlöli atyját és anyját... nem méltó hozzám. Természetesen helyes értelemben meg kellene világítani a szavakat: «Asszony, mi közöm hozzád»...

Homilia.

Ma egy hete a Jordán partján hagytuk el az Urat, a keresztelési jelenetnél. Mi történt ezután a keresztség után? A Szentlélek a pusztába vezette Jézust, hol 40 napig böjtölt és imádkozott. Ez a pusztában való tartózkodás bizonyára előkészület volt az Úr számára tanítói működésére. Ezzel is tanítani akar minket, hogy mielőtt egy nagy munkába fognánk, vagy új életpályát választanánk, készítsük elő magunkat imával is. Bizonyára hallottatok már a *lelkigyakorlatokról?* Ilyenkor az ember néhány napra magányba vonul, nem beszélget, hanem gondolkozik élete felett és sokat imádkozik. Amint az Úr tanítói működése megkezdése előtt ilyen lelkigyakorlatot tartott, úgy kellene minden embernek is tartani, mielőtt pl. pályát választ, új hivatalba lép vagy házasságot köt.

Az Úr tehát 40 napig böjtölt; akkor az ördög jött Jézushoz és háromszor megkísértette őt: «*Ha Isten fia vagy, tedd, hogy a kövek kenyerekké váljanak*». — «*Ha Isten fia vagy, vesd le magad a templom párkányáról.*» — «*Az egész világot Neked adom, ha leborulva imádasz engem*». Az Üdvözítő diadalmasan visszaverte a három kísértést. Erről majd nagyböjt első vasárnapján, amikor az evangélium erről szól, részletesen tárgyalunk. Most csak érinteni akarom ezt az eseményt.

Miután az Úr Jézus háromszor elutasította az ördögöt, angyalok jöttek és szolgáltak Neki. Igy megerősítve és a 40 napi böjttel felkészülve, visszatért az Úr a Jordán folyóhoz. Ugyan mit csinált ott? — Összegyüjtötte első tanítványait. — Amint ott járt, észrevette Őt Keresztelő Szent János és rögtön felhívja két kedves tanítványának figyelmét Jézusra és azt mondja: «*Nézzétek, Ő az Isten Bárányal*» A két tanítvány Jézus későbbi két kedvenc tanítványa volt, János evangélista és András apostol. Ők ketten azonnal követték az Üdvözítőt. Bátortalanul lépegettek mögötte és nem merték Jézust megszólítani. Az Üdvözítő tudta ezt, hozzájuk fordult és kérdezte: «*Mit kerestek?*» Félénkségükben azt felelték: «*Mester, hol lakol?*» Felelé: «*Jertek és lássátok!*» Elmentek tehát Vele a kunyhóba vagy szállásra és az egész délutánt Jézussal töltötték. Képzeljétek, Keresztények, mily boldog órák lehettek ezek János és András számára! Mikor János késő öregségében erről ír, visszaemlékszik még egész pontosan a boldog délutánra, amikor elsőízben beszélhetett az Úrral! Következő nap András testvérét, Simont is Jézushoz hozta. Mélyen szemébe nézett az Üdvözítő és így szólt: «*Te Simon vagy, de mostantól Péternek fognak hívni*». Ő volt tehát Szent Péter, a sziklaember, az első pápa! Azután még két-három tanítványt is megnyert az Úr: Fülöpöt és Natanaelt, és talán még az idősebb Jakabot is. Most azután ezzel az öt vagy hat tanítvánnyal elindult Jézus a Jordántól felfelé, Galileába, otthona felé. Amint hazafelé tartott, megérkezett Kána városkájába, ahol örömmel hallja, hogy ottani rokonságában valaki esküvőt tart és hogy ott van jóságos édesanyja is. Két hónapja már annak, hogy elhagyta Őt; bizonyára örvendező volt a viszontlátás! — Keleten nagyon szeretik a vendégeskedést és így Jézust tanítványaival azonnal meghívták az esküvőre, jóllehet — amint látszik — a nászpár nem volt nagyon gazdag és talán nem is számítottak előre ennyi váratlan vendégre. Tudni kell azt is, hogy a zsidók-

nál a menyegző nyolc napon át tartott; természetesen nagy előkészület is kellett hozzá.

Kérdezhetnénk, hogy miként került Szűz Mária az esküvőre? A Szűz Anya ismét igazi, jóságos családanyának bizonyul. Mióta Fia eltávozott hazulról, azóta nem volt kiért szorgoskodjék. Eközben a közeli Kánában a rokonságban esküvőre kezdenek készülni, Mária azonnal vállalkozik, hogy segítsen, ahol csak szükség van rá. Odaköltözik a szegény rokonokhoz és először a menyasszony kelengyéjének elkészítésében segít, azután a sok sütni és főznivaló elkészítésében. Egyszóval úgy viselkedik a szegény rokonok házában, mint igazi gondviselő családanya. Igy aztán azt is megértjük, hogy lehetetlenség volt a násznép számára Jézust és tanítványait tovább engedni, amikor Jézus anyja olyan nagy segítséget nyujtott nekik.

Olvassuk most át pontosan az evangéliumot. Ismét egy egész sereg kérdés merül fel, de sok szép tanulság is. A menyegző éppen megkezdődött, együtt voltak a vendégek. A násznép és a vendégek bizonyára tisztességes, derék emberek voltak, máskülönben Jézus és Mária nem maradtak volna körükben. Egyszer azonban, talán a harmadik napon lehetett, kellemetlen mozzanat zavarja meg a szép ünnepet. Az asztalnok (olyan ember, akinek feladata volt a menyegzői asztal rendjére vigyázni) egyszer csak komoly arcot vág és azt súgja a vőlegénynek: «A bor fogytán van!» Elképzelhetjük a szegény ifjú pár zavarát! Honnét is szerezhetnének sebtében egy hordó bort? Itt azonban már Jézus anyja is ujból munkába lép. Figyeljétek csak, hogyan viselkedik. Azonnal megérzi, hogy valami nincs rendjén, de rögtön segítségre is gondol. Jézushoz lép, félrevonja Őt és egész szerényen azt mondja: «*Nincs boruk*». Még nem tudja, mit fog Jézus tenni, még ő maga sem látott tőle csodát; de mégis csak meg kell mondania Neki, hiszen végeredményben Jézus is némileg hibás a bor kifogyásában, hiszen hat tanítványával együtt bejelentés nélkül jött a menyegzőre! — És mit felel Jézus?

«*Asszony, mi közöm neked és nekem? Az Én órám még nem jött el.*»

Itt bizony, Keresztény Testvéreim, a fejeteket rázzátok és kérdezitek : hogyan lehet ilyen az Üdvözítő anyjával szemben? Erre azt válaszolom, hogy nem szeretetlen az Úr, hanem csak némileg keményen hangzanak e szavak. Mindenekelőtt tudni kell, hogy ez a megszólítás: «*asszony*», amit oly gyakran olvasunk az evangéliumban, az akkori beszédmód szerint *nem szeretetlen kifejezés.* Ezt már abból is láthatjuk, hogy Jézus a keresztről is «aszszonynak» szólítja Édesanyját *(«asszony, íme a te fiad»).* Amikor Édesanyját átadja kedves tanítványának, Jánosnak védelmébe, akkor bizonyára nem akart szeretetlenül beszélni ! A másik nekünk szokatlan kifejezés : «*mi közöm nekem és neked*» a héber nyelvben szintén nem szeretetlen. Persze azért mégis csak elutasítás és nem beleegyezés ! Bizonyára csodálkoztok, hogy az Üdvözítő elutasítja anyjának szerény kérését. De nyomban megértjük az Üdvözítőt. Amíg a szülői házban élt, engedelmes fiú volt : «*engedelmes vala nekik*» mondja az evangélium. Egyetlenegyszer, 12 éves korában mutatta meg szüleinek, hogy más feladatot is be kell töltenie. Most azonban, amikor megkezdette nyilvános tanítói működését, teljesen mennyei Atyjának szolgálatába állott. Most már egész tevékenységét, csodatevő hatalmát is nagy művének, *az emberiség megváltásának szolgálatában szabad* csak gyakorolnia. És Ő oly gyakran tanította tanítványait : «Aki tanítványom akar lenni, gyűlölnie kell apját és anyját», ami annyit jelent, hogy nem szabad tekintettel lennie a test és vér szavára. Neki magának kellett tehát szigorú példával elöljárni. Az első esetben, amikor Édesanyjával összetalálkozott, meg kellett mutatnia, hogy most már csak mint Megváltó, nem pedig mint az anyjának gyermeke tehet csodát. Ezért nem is nevezi Máriát anyjának sem. Amikor a továbbiakban azt mondja : «*az én órám még nem jött el*», akkor világosan kimondja, hogy csak Atyjá-

nak akarata szerint járhat el; egyben azonban jelzi is, hogy mégis akar valamit tenni.

Keresztények, azonnal megértitek, hogy miért áll Isten Anyja annyira háttérben az Úr nyilvános életében. Az Ő számára ez nagy próbát jelentett, de tökéletesen megállotta e próbát és ha nem is értette meg azonnal, miért történt, ugyanazt a szót mondotta: «*Én az Úr szolgáló leánya vagyok, legyen nekem a Te akaratod szerint*».

Figyeljük meg még egyszer a menyegzőn az Isten Anyját. Oly szerényen beszélt, még csak kérést sem fejezett ki és *ilyen* feleletet kap! Mit tettünk volna *mi* ilyenkor? Azt feleltük volna: «Rendben van, én hagyok mindent a maga útján menni; ezentúl nem törődöm semmivel!» Mária azonban nem így tett. Jézus utolsó szavaiból azt látja, hogy mégis akar valamit tenni, ha nem is azonnal. Azért gondos édesanyaként az előkészületekről gondoskodik. Odamegy a szolgákhoz és mondja: *Tegyetek meg mindent, amit Jézus mondani fog nektek.* És valóban, talán már a következő napon történt, hogy Jézus odalép a szolgákhoz és parancsolja, hogy a nagy kőkorsókat friss vízzel töltsék meg. Megteszik, azután merítenek és odaadják a násznagynak megkóstolni, aki nem kevésbbé csodálkozik, amikor a jó bort látja. Képzelhetjük a nászpár örömét! Hogyan hálálkodhattak az Üdvözítőnek! És mindenekelőtt mennyire boldog lehetett az Isten Anyja a történtek miatt! A tanítványok azonban nagy szemeket vetnek az Üdvözítőre. Az evangélium mondja: «*Kinyilvánította Istenségét és tanítványai hittek benne*»: vagyis kimutatta isteni hatalmát (ez is Epifánia, vagyis az Úr megnyilvánulása volt) és a tanítványok azonnal megerősödtek hitükben.

Még sokat tanulhatunk e szép történetből. Nézzük a szeretetreméltó Urat! Első kirándulása, melyet az Üdvözítő tanítványaival tett, egy menyegzőre való kirándulás volt. Az első csoda, melyet Jézus gyakorolt, nem beteggyógyítás, hanem menyegzői csoda, hogy meg-

kímélje kellemetlenségtől a szegény nászpárt. Látjuk, hogy az Üdvözítő barátja és okozója az örömnek. Nem akar szomorú embert látni. Ne higyjétek, hogy csak akkor lehet valaki jámbor, ha sötéten néz maga körül és összevonja a szemöldökét! Isten gyermekeinek vidám és örvendező embereknek kell lenniök. Vegyetek példát Assisi Szent Ferencről, akit «mindig vidám Testvér»-nek hívtak; Szent Terézia pedig azt szokta mondani, hogy szomorúság a nyolcadik főbűn, mert belőle is éppen oly sok rossz származik, mint a főbűnökből.

És még valamit! Nem véletlen, hogy Máriának kellett Jézus első csodájánál a közbenjárónak lenni. Már az evangélium is azt mutatja ezzel, hogy Mária az emberiség szószólója.

A kánai menyegző a liturgiában.

Mivel a karácsonyi ünnepek elmúltával az evangéliumi szakaszok a liturgiában ismét nagyobb jelentőséggel szerepelnek, vessük fel a kérdést, mit akar az Egyház azzal, hogy Jézus életéből egy-egy eseményt — pl. ma a kánai menyegzőt — elénk állít. A csoda történeti tény; bizonyára akarja az Egyház, hogy épüljünk az Úrnak és az Isten Anyjának személyén, de nem ez a főcél. Az Egyház mult dolgot mond el, és jelenben érti; azt akarja mondani: Ami akkor, 1900 évvel ezelőtt történt, ugyanaz történik titokzatosan velünk is most a szentmisében. Krisztus nem csupán 1900 évvel ezelőtt változtatta a vizet borrá, magasabb értelemben ma is valami hasonlót akar tenni. Sőt még tovább is mehetünk: Az akkori csodákat nem annyira önmagukért tette az Úr, hanem a jövőre való tekintettel. Krisztus minden csodája és egész földi élete csak előképe az Egyházban való tevékenységének; hiszen minden földi munkájának célja az ember üdvözítése volt. Tehát azt is mondhatjuk, hogy Krisztus

első csodája ott Kánában, jelképe annak, amit Egyházában állandóan tesz és amit most is a szentmisében cselekedni akar. Igy azután megértjük, hogy milyen fontos Krisztus 1900 év előtti élete számunkra. Megtanuljuk belőle, hogy mit akar Krisztus ma köztünk cselekedni, a szereplőktől pedig azt is megtanuljuk, hogy miként kell nekünk eközben viselkednünk. Ebből az következik, hogy éljük bele magunkat ezekbe az evangéliumi szakaszokba, azt mondhatnám, bele kell játszani magunkat azokba. Képzeljük el, hogy mi vagyunk a jelenlevő vendégek, vagy egyenesen a vőlegény és menyasszony. Krisztus és Mária köztünk ülnek. Természetesen mindez csak kép, de valóság a kegyelemosztás, az üdvösség, amelyet ma ismét elnyerünk.

Tegyük fel a kérdést, mit tesz a liturgia, hogy beleéljük magunkat a kánai menyegzőbe? Két dolgot cselekszik: a) *A szentmisében* a menyegzőt elevenen megünnepelteti velünk. b) *A zsolozsmában* (az óraimában) mintegy egész nap a menyegzőn vagyunk.

a) Hol van szó a misében a menyegzőről? Két helyen: az evangéliumban és az Áldozási Énekben. Mit jelent ez? Az evangélium liturgikus meghirdetésével az Egyház nemcsak felolvasni akarja Krisztus életének egy jelenetét, hanem szimbolikusan a jelenbe hozza és közénk állítja Krisztust és azt a jelenetet. Nem ok nélkül veszi körül a liturgia az evangélium hirdetését mindazzal a legnagyobb tiszteletnyilvánítással, ami csakis a *jelenlévő* Krisztusnak jár ki! (Gyertyák, tömjén, csók, felállás, keresztjel, ambó.) Ma tehát az evangéliumban az első csodát a jelenben megismételteti az Egyház. Most azonban e csoda még sokkal magasabb értelemben valósul meg, az Eucharisztiában! Mi az értelme annak, hogy áldoztatás előtt az Egyház az evangéliumból énekeltet egyes mondatokat (és pedig a régi, meghosszabbított forma szerint újra és újra, talán tízszer is elénekelteti?) Miért történik mindez abban a szent pillanatban, mikor

az Úr összeköti lelkünkkel magát, hogy velünk eggyé legyen? Nem tévedés ez? Nem, az Egyház azt akarja ezzel mondani: értsétek meg, ez most valósággá válik, az Úr Jézus az Eucharisztia tökéletes borát mindeddig megőrizte; a csoda most magasabb értelemben ismét megvalósul az Áldozatban és a szentáldozásban!

b) Azonban a zsolozsmában is élményünkké teszi a liturgia a kánai menyegzőt. Az óraimádságnak szerepe mindig az illető ünnep gondolatait és értelmét feltárni. A nap az első napsugár felkeltével kezdődik és a nap nyugtával záródik. Szent ez a két pillanat a liturgia számára is. A napban Krisztusnak, isteni Napunknak képét látjuk, amely reggel felkel felettünk, este lenyugszik. E két pillanat olyan, mint egy elipszis gyujtópontjai, amelyekbe minden sugár összefut: ezekbe gyüjti az Egyház a nap legfelségesebb gondolatait. A két ünnepélyes óra: a Laudes (korareggeli imádság) és a Vesperás (esti ima). És mindkettőben egy-egy kimagasló pont: a Benedictus (= a napfelkelte köszöntése a magaslatról) és a Magnificat (köszönet a megváltásért). E két ének keretverse, vagyis «antifonája» pedig azt mondja el, hogy hogyan kel fel és este mivel nyugszik le a mi isteni napunk. Lássuk pl. a mai antifonákat a Benedictushoz: «*A galilei Kánában menyegző volt és Jézus megjelent ott édesanyjával, Máriával*». Mit mond ezzel az Egyház? Gyorsan és egyszerűen lepergeti a nap drámáját; éld csak bele magad, ülj le Jézussal és Máriával a menyegzőhöz; az egész napot ezek a gondolatok járják **át.** Hogy pedig ehhez elénekeljük a Benedictust, az azt jelenti, hogy isteni napunk, a Krisztus, ma számunkra is a kánai csodatevő Üdvözítő akar lenni, és ugyanazokat a megváltási kegyelmeket akarja nekünk adni, amelyek titokzatosan benne rejlenek az első csodában. Este pedig, midőn a nap lenyugszik, az Egyház a Magnificat előtt azt énekli: «*Amikor a bor kifogyott, parancsolá Jézus, hogy megtöltsék a korsókat vízzel, amely borrá változott, Alleluja*». E szavak a csoda meg-

valósulásáról tudósítanak, s az Egyház azt akarja velük elmondani és elénekelni : ma földhözragadtságod és bűnös voltod vize átalakult az isteni élet nemes borává, magává *Krisztussá.* Egyszóval : a menyegzői csoda magasabb értelemben igazán megvalósul ma az Oltáriszentség misztériumában és nekem abból kell élnem napfelkeltétől napnyugtáig !

HARMADIK VASÁRNAP VIZKERESZT UTÁN.

A Vízkereszt utáni harmadik vasárnapon elhagyjuk Jézus életének történelmi egymásutánját, kilépünk a tulajdonképpeni karácsonyi időből, jóllehet e vasárnapok még Vízkereszt hatása alatt állnak.

Homilia.

A mai vasárnappal elhagyjuk az Üdvözítő életének történelmi esemény — egymásutánját. Egész a kánai menyegzőig el tudtam mondani nektek, amit az Úr egymásután művelt. A következő vasárnapok evangéliumában már nem tartjuk magunkat ehhez a történelmi egymásutánhoz, hanem kiválasztunk Krisztus életéből egyes történeteket és eseményeket, amelyek különböző időből származnak.

A mai vasárnap történetét szeretném közelebbről megvilágítani. Tulajdonképpen két csodáról van szó, amelyeket Máté evangélista mond el. Az elsőt, amely a bélpoklos gyógyításáról szól, nem szükséges bővebben magyarázni, a másodikat azonban részletesebben kell szemügyre vennünk.

Egy ízben az Üdvözítő egész éjszaka egyedül imádkozott egy hegyen ; a következő reggelen kijöttek hozzá tanítványai és kiválasztott közülük 12 férfiút, akiket apostoloknak nevezett. Azt akarta, hogy ezek legyenek állandó kísérői és minden cselekedetének tanui és nekik kellett később tanítását szétvinni a világba. Ezekkel az újonnan kiválasztott apostolokkal ment az Úr a reá váró néptömeghez, és miután sok beteget meggyógyított, le-

telepedett és prédikáni kezdett nekik, amely prédikáció elsősorban az apostoloknak szólt. Ez a híres «*Hegyi Beszéd*», amelyben meghirdette az Üdvözítő az Ő istenországának alaptörvényeit. Egyszer kell majd e hegyi beszédről is részletesen beszélnünk. Az ismeretes «nyolc boldogsággal» kezdődik.

Ezen beszéd befejezése után visszatért az Úr ismét kedves városába, Kafarnaumba. Kafarnaum fontos határ- és kereskedelmi város Galilea északi részén, annál a nagy útnál fekszik, mely a Közép-tengertől Ázsia belsejébe vezet. A római katonaság egy helyőrsége itt állomásozott, parancsnoka egy százados volt, akit a rómaiak «Centurio»-nak neveztek. Pogány volt éppúgy, mint katonáinak nagy része. Megérthetjük, hogy egy ilyen katonai parancsnok a városban igen nagy személyiség. A bennszülött lakosság az ilyen tiszteket általában nem nagyon kedveli, mivel ezek, mint az idegen uralom képviselői, szigorúan és mindenre tekintet nélkül szoktak eljárni. Azonban a mi századosunknál épp ellenkezőleg állt a dolog. Barátja volt a zsidóknak, mindenféle lehetséges kedvezményt megadott nekik és így a város lakóival a legjobb egyetértésben élt.

Ma ez a százados lép elénk, és jóllehet pogány volt, az erények egész sorozatát csodálhatjuk meg rajta. Hiszen maga az Üdvözítő is megdícsérte őt valamennyi zsidó előtt!

E századosnak volt egy tisztiszolgája, egy rabszolga eredetű ifjú, akit gazdája pénzen vásárolt; ez a szerencsétlen fiú most súlyos betegen feküdt. A pogányok nem ismerték a szánalmat és a felebaráti szeretetet, a rabszolgát pedig különben is úgy tekintették, mint az állatot. Ha egy rabszolga beteg lett és hasznavehetetlenné vált, kidobták vagy megölték, és vásároltak helyette egy másikat. A mi századosunk azonban más ember volt, szerette és kedvelte szolgáját. Betegsége komoly gondokat okozott neki és megragadott minden emberi segít-

séget, hogy egészségessé tegye. Bizonyára orvost is hivatott hozzá, de az nem tudott rajta segíteni. Ebben a szükségben a pogány ember Jézusra gondol, a csodák nagy emberére. Már régóta hallott róla ; Jézus gyakran el is járt a városba és mindig rajongva vették körül az emberek, akik betegeiket hozták hozzá. Hallott a város egyik királyi hivatalnokáról is, akinek fiát Jézus távolból meggyógyította ! Ez reményt nyujtott neki is, — és elhatározta, hogy Jézushoz fordul.

Megcsodálhatunk azonban egy *másik* szép jellemvonást is ennél a pogánynál : az *alázatot!* A rómaiak mindig bizonyos gőggel viseltettek a legyőzött néppel szemben, a katona pedig már természeténél fogva is erősen öntudatos ; a tiszt, és különösen a városparancsnok szokva van hozzá, hogy mindenki meghajoljon akarata előtt. Milyen ellentét ezzel szemben a mi századosunk ! Mint katona igazán ismeri önértékét ; a csodatévő Jézus előtt azonban kicsinynek érzi magát ; sejti, hogy egy magasabb Lény előtt áll s ezért nem is merészel Jézus elé lépni és nem meri kérését személyesen előadni : hogy t. i. az Úr gyógyítsa meg az ő szolgáját.

A zsidók vénei szívesen teljesítik kérését ; sok okuk van rá, hogy bebizonyítsák vele szemben szolgálatkészségüket ; a várossal és lakóival szemben már sok jótéteményt gyakorolt, néhányat ebből rögtön hallani is fogunk. Igy a vének kimennek a város kapujához és ott várják az Urat. Tisztelettudóan lépnek elébe és nagy melegséggel adják elő a kérést. Sőt indokokkal is támogatják kérésüket, amelyek a századosról alkotott képet csak még szebb színekben mutatják : Azt mondják : «*Méltó, hogy ezt megtedd neki, mert szereti népünket és imaházunkat (a zsinagógát) ő maga építette*». Ez volt tehát az ok, amiért a város atyái oly szívesen állanak rendelkezésére ! Ő építtette saját költségén a zsinagógát, amelyben Jézus maga is gyakran tanított. A százados tehát egy úgynevezett «*proselita*» volt, vagyis izrael Egy Istené-

nek tisztelője és követője. A pogány istenvilág vigasztalansága és lelkének ettől való undora hajtotta a pogány századost a zsidó vallás felé. És bizonyára sok gúnyt és csúfolódást kellett övéitől elviselni azért, hogy a zsidók istenhitére tért.

Jézus meghallgatja a kérést ; mennyire örült, hogy jó hírt hall ! Barátságosan mondja : «*Igen, szívesen eljövök és meggyógyítom a szolgát*». Megindul most Jézus a kaszárnya felé ; a városatyák vezetik őt, közben pedig a százados otthon várakozik. Házától egy bizonyos távolságra észreveszi, hogy a városatyák a szelíd Üdvözítőt hozzá vezetik. E pillanatban elveszíti bátorságát, hogy magához betérni engedje a Szentet. Egy barátját küldi elébe és azt üzeni Jézusnak : «*Ne fáraszd magad, csak nem fogsz a bűnös kaszárnyába lépni! Én nem vagyok méltó, hogy fedelem alá belépj, ezért is küldtem Hozzád a városatyákat!*» Ami most következik, az nem egészen világos az evangéliumból. Talán mégis csak tovább ment az Úr, be egész a kaszárnya udvarára ; de ekkor már elhatározza magát a százados, hogy személyesen Jézus elé lép. A szép szavakat mondja : «*Ó, Uram, én nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj, hanem csak egy szóval mondd és meggyógyul az én szolgám!*» — Csodáljuk alázatát és hitét ! A vének a város kapuinál azt mondották róla, hogy «*méltó*», ő azt mondja : «*nem vagyok méltó!*» És milyen nagy a hite ! Meg van győződve, hogy nincs szükség Jézus jelenlétére a szolga meggyógyításához. Figyeljük csak, hogyan indokolja katona-felfogásával ezt a hitet : «*Én is hatalom alatt álló ember vagyok és nekem is katonák vannak alámrendelve, és ha csak azt mondom az egyiknek, menj! akkor megy, és a másiknak, jöjj! akkor jön. És ha azt mondom szolgámnak, tedd ezt! akkor megteszi*». Megértitek Keresztények, hogy mit akar a százados ezzel mondani : «*Én csak egy alárendelt parancsnok vagyok és szavamnak mégis engedelmeskednek katonáim, Te azonban Isten vagy, aki felett senki sem áll. Mennyivel inkább kell,*

hogy engedelmeskedjenek Neked a természet erői; hiszen a természet erői mintegy a Te katonáid és szolgáid! Nincs tehát szükség rá, hogy betegemhez jöjj, a távolból is egyetlen szavaddal meg tudod gyógyítani betegemet!»

E szavakból ismét a százados kiváló jelleme csillan elő. Micsoda magas felfogás hivatásáról! Látszik, hogy katona a fejétől a sarkáig! Ismeri a katonai engedelmesség magas értékét, azonkívül igazi elüljáró, aki maga is megtanult engedelmeskedni és engedelmeskedik is feletteseinek, tehát az engedelmességben példával tud elüljárni. Az elüljárónak a *kötelességteljesítésre* kell a legnagyobb gondot fordítani. Szelídség itt kötelességmulasztás volna. Mindazonáltal nem dühöngő felettes, hanem igazi atyja katonáinak, igyekszik jólétükről gondoskodni, amint ezt szolgája iránti viselkedése is igazolja.

De éppen az engedelmességről való e magasztos felfogása vezeti őt Istenhez és Jézushoz.

Amint az Üdvözítő ezeket hallja, szívéből örvend. Népének ingatagsága közt s a farizeusok képmutatásai mellett igazi öröm számára, hogy egy oly nemes, erőshitű férfiút talált, hozzá még a pogányok közül! Jézus csodálkozását fejezi ki efölött: «*Izraelben, a zsidóknál nem találtam ekkora hitet!*» Jézus ezután a jövőbe néz; mindentudásával előre látja, hogy Izrael eltaszítja magától a Megváltót és ezért az üdvösség, a megváltás átszáll a pogányokra; a pogányok ellenben örvendezve fogják felvenni a hitet. A századosban Jézus a pogányság képviselőjét látja és kimondja prófétai szavait: «*Sokan jönnek majd napkeletről és napnyugatról* (vagyis minden földrészről) *és Ábrahámmal és Izsákkal és Jákobbal letelepednek a menyegzői asztalhoz: az ország fiai azonban (a zsidók) kivettetnek majd a külső sötétségre*»... Az Üdvözítő itt kimondja a zsidóság elvettetését és a pogányság meghívását.

Jézus most a századoshoz fordul: «*Menj, amint hitted, úgy legyen neked*». Ugyanabban az órában meg-

gyógyult a szolga. Elképzelhetjük a derék katona hálaját!

Ettől kezdve eltűnik szemünk elől a százados alakja az evangéliumban; bizonyára megmaradt hűséges ragaszkodásában Jézus iránt, de Jézusnak tulajdonképpeni tanítványává nem lehetett. Az Úr halála után bizonyára a legelsőkhöz tartozott, akik megkeresztelkedtek. A legenda elmeséli, hogy később az apostolokkal együtt prédikálta az evangéliumot és annak hirdetésében Spanyolországig eljutott.

Az Egyház felséges emléket emelt ennek az embernek! Valahányszor egy keresztény az Úr asztalához közeledik, hogy az Üdvözítőt szívébe fogadja, mindannyiszor a százados szavait parancsolja az ajkára: «*Ó, Uram, én nem vagyok méltó*»... Mintha csak arra akarna minket tanítani: ha Uradat lelkedbe akarod fogadni, akkor ugyanazt az alázatot, ugyanazt a hitet, ugyanazt az áldozatos testvéri szeretetet, hívatásod iránt ugyanazt a kötelességérzetet kell magaddal hoznod, mint amellyel a pogány százados Jézushoz közeledett. A világ végéig minden szentáldozásnál ott fog a keresztények előtt világítani a százados képe, — oly emlék ez, amely minden ércnél maradandóbb (Monumentum aere perennius).

Krisztus, az Egyház és mi.

(1927.)

A mai nap egészen Vízkereszt gondolatának hatása alatt áll és énekében és imádságában a nagy, ünnepi látogatásnak, a «theophaniának» három főrésztvevőjéről szól. A mise Bevonulási Éneke röviden jelzi: «*Imádjátok az Urat, minden angyalai, Sion hallja ezt és örül és ujjonganak Júda leányai! Király az Úr*»... A király Krisztus, Sion az Egyház, Júda leányai pedig mi vagyunk, az Egyház gyermekei. Erről a háromról beszél ma a liturgia szövege.

a) A *Krisztus Király* a mai liturgia első gondja ; már a bevonulásnál a «Majestas Domini», az Úr fölségének képe sugárzik felénk s e képet körülveszik az angyalok és körülujjongják az Egyház gyermekei ! A mai nap vezető éneke a 96. zsoltár, amely egy zivatar rettenetes szépségében rajzolja meg a Királyt ; rettenetes a bűnösöknek, «*öröm*» és «*fény*» az «*igazaknak*». Ebből világosan látjuk, hogy a liturgia arra törekszik, hogy kiemelje a városba érkezett nagy Vendég fölségét. Erről a Királyról énekel a Graduále is : «*Félni fogják az Úr nevét a nemzetek, minden királyok dicsőségedet: mivel Siont az Úr megint megépítette*». Csupa Vízkereszti gondolat : Krisztus, a nagy Király építette meg Siont, Ő tartja ünnepi látogatását, és a föld minden királya és a pogányok is hódolnak neki. És mit csinál Krisztus a városban? A liturgia több helyen is kiemeli, hogy «*nyujtsa ki jelséges jobbját oltalmunkra*» (Or. Ev. Off.), tehát a kegyelem cselekedeteit gyakorolja az Egyházban. Aztán az Úr megváltoztatja alakját és a nagy Királyból, aki «*lejön a* (mennyei) *hegyről*» (Ev.), Emberfiává lesz (üdvözítővé), aki megérinti és meggyógyítja a bélpoklost, aki örömmel fogadja és megdícséri a pogány századost és meggyógyítja szolgáját. Az Úr jobbja énbennem is kivívta diadalát.

b) Hogyan mutatkozott be az *Egyház?* Ő a Sion, amely «*örvendezik*» az ünnepi látogatás felett, a város, amelyet az Úr «*megépített*» s amely középpontja a pogányoknak és a föld királyainak ; *itt* «*jelenik meg az Ő fölségében*». A továbbiakban a liturgia az Egyházzal való életet vázolja : *Keresztség-Eucharisztia-Szeretet.* Van-e e hármas csillagzatnál nagyobb az Egyház előtt? A *keresztséget* a bélpoklos meggyógyítása jelképezi, amely kedvelt kép a régi Egyházban. A nagy húsvéti motívum ez, amely vasárnaponként oly gyakran felhangzik. Az *Eucharisztiát* Krisztus szavai jövendölik : «*Asztalhoz ülnek Ábrahámmal, Izsákkal és Jákobbal*». A *szeretetről* a szép lecke beszél. Végül azt mondja a liturgia az Egyházról, hogy

ebben a földi «Isten-országban» a bűnösök (a bélpoklos) és pogányok (a százados) első helyet kapnak.

c) Mi magunk is szerepelünk a mai liturgiában: «*Júda leányai örvendeznek*», tehát örvendező kell, hogy legyen mai hangulatunk. Miért? Mert megváltott istengyermekek vagyunk: «*Az Úr jobbja felmagasztalt engem: nem halok meg, hanem isteni életet fogok élni*»... Azonban minket ábrázol az evangélium két alakja is, a bélpoklos és a százados. Mit tanulhatunk a bélpoklostól? Milyen szerény és alázatos: «*Ha Te akarod, megtisztíthatsz engem*». Egyszer sem kér, csak bízik; ilyen bensőséges hittel és bizalommal kell nekünk is ma az Isten házába jönnünk! Különösen szépen van megrajzolva a százados képe; ő a pogányság zászlóvivője; ő fogadja a «bevonuló» Királyt a mi nevünkben is (a szentáldozáskor). Mennyi erény gazdagítja ezt a pogányt! Szeretet szolgájához; alázat; a büszke római nem mer Krisztus elé lépni. Hit! (*«Ilyen hitet nem találtam izraelben»*), hivatásának felfogása! Tetőtől-talpig katona. Engedelmességet követel, de maga is engedelmességet gyakorol! Megértjük, hogy ennek az embernek mindennél tartósabb emléket emelt az Egyház a communióban: «*Uram, nem vagyok méltó*»... Tehát minden alkalommal a századossal lépünk a szent asztalhoz.

A VIZKERESZT UTÁNI NEGYEDIK VASÁRNAPRA.

Homilia.

Mielőtt felvetnénk a kérdést hogy mit akar az Egyház a mai misével mondani, tartsunk ismét egy kis bibliaórát a mai evangéliumról, amely a tengeri viharról szól. Mindenekelőtt helyezzük el a történetet az Úr életének eseményei közé. Krisztus megkezdette nyilvános tanítói működését és rögtön a zsidó nép felé fordult figyelmével; mindenkit meg akart hívni az Isten országába, az Egyházba, bármilyen élethivatásban is volt. Prédikált Judeában, Szamariában, Galileában a tanítók, írástudók és farizeusok előtt, de éppen úgy az egyszerű, tudatlan népnek is, egyszóval mindenki Megváltója akart lenni. Azonban minél tovább prédikált és minél több csodát tett, annál inkább igyekeztek a zsidók elöljárói, a farizeusok, hogy a nép szívét elfordítsák Jézustól. Alig tett egy-egy csodát vagy prédikált úgy hogy a nép bámulattal hallgatta, máris ott voltak a farizeusok és munkájának hatását aláásni és meggyöngíteni igyekeztek. Egy ízben ismét Kafarnaumban voltak s ott Péter házánál az Úr Jézus meggyógyított egy ördögtől megszállottat. A tömeg szent bámulattal nézte a csodát, azonban a farizeusok rögtön azt mondották, hogy ő maga van ördögtől megszállva és az ördögök fejedelmének segítségével űzi ki az ördögöt. Ez már az Üdvözítőnek is sok volt; Őt vádolják azzal, hogy a sátánnal szövetkezik, aki pedig éppen azért jött, hogy megtörje a sátán hatalmát és az embereket a sátán szolgálatából kiszabadítsa! Az Úr most egy nagy véde-

kező beszédet tart, amelyben végül azt mondotta: nem Őt, hanem a zsidó népet szállotta meg hétszeresen az ördög, és mert a zsidóság a Messiását eltaszítja magától, az egykor «*kiválasztott népből*» — «*kárhozat fiaivá*», elveszett néppé lesz. Ettől a beszédtől kezdve az Üdvözítő egyre jobban visszahúzódik a zsidó néptől. Most főleg tanítványainak oktatásával foglalkozik. Nem sokkal ezelőtt 12 férfit választott tanítványai közül, akiket apostoloknak nevezett. Ezek feladata volt, hogy tanításait szétvigyék majd a világba és ezért meg akarta erősíteni őket az istenségében vetett hitben és nevelni akarta őket nagy missziós munkájukra. Az Úr Jézus most következő tevékenysége csaknem kizárólag e feladat szolgálatában áll. Elmegy ugyan még mindig a nép közé, azonban prédikációi már teljesen átalakultak. Ezt rögtön látjuk annál a szentbeszédnél, melyet a Genezáret-tó partján egy hajócskából tartott nagy tömeg előtt és amelyet «tavi beszéd»-nek nevezünk. Itt már *csak hasonlatokban beszélt* anélkül, hogy a hasonlatokat a népnek megmagyarázta volna. Azonban tanítványainak odahaza kifejtette és megmagyarázta a példabeszédeket. És most figyeljünk: A tavi prédikáció után az Üdvözítő istenségének háromszoros bizonyítékát akarta az apostolok előtt bemutatni, vagyis három csodában akarta nekik megmutatni és bebizonyítani, hogy Ő valóban Istennek fia. Hogyan történt ez? Bebizonyította nekik, hogy Ura a természet erőinek, hogy Úr a pokol felett és hogy parancsolni tud a halálnak is, tehát felette áll mindannak, amit mi emberek legyőzhetetlennek tartunk! E három csoda a tengeri vihar lecsöndesítése, az ördögök egész légiójának kiűzése és végül Jairus leányának feltámasztása volt.

Most már tudjuk, hogy mi a tengeren való vihar szerepe az Úr életében. Vizsgáljuk csak közelebbről e történetet. A tavi prédikáció után azt parancsolta az Üdvözítő, hogy bocsássák el a népet. Az utolsó napokban túlságosan sokat tevékenykedett. Közvetlen ez előtt történt

az apostolok kiválasztása, a hegyi beszéd, a százados szolgájának meggyógyítása, a védekező beszéd és a tavi prédikáció. Az evangélium azt mondja, hogy a nép odatódulása miatt nem egyszer arra sem maradt idejük, hogy kenyerüket megegyék. Az Úr önmagának és apostolainak is egy jól megszolgált pihenőt akart adni. Azért arra kérte az apostolokat, hogy hajózzanak a tó túlsó partjára a hajócskával, amelyben ült. Este lett, a Genezáreti-tó nyugodt volt. Az apostolok is helyet foglaltak a hajócskában. Felváltva eveztek, mások a vitorlával, egyikük a kormánnyal volt elfoglalva. Jézus számára azonban az apostolok a hátsó fedélzeten, közel a kormány rúdjához készítettek egy kis helyet, ahová lepihenhetett, fejét egy zsákra vagy ládára fektetve és a fáradságos nap után néhány órácskát alhatott. Az Üdvözítő elaludt. Milyen kedves kép, az Urat látjuk munkától elfáradva aludni! Egyre sötétebb lett. Amint a hajócska a part védőköréből kikerült és mély vizekre ért, vihar tört ki, a hullámok csakhamar oly magasra hágtak, hogy átcsaptak a bárka oldalán és azt megtöltik vízzel. A hajó majd egy hullámhegy tetején, majd ismét mély hullámvölgyben táncol, mintha el akarnák temetni a habok. Az apostolok kétségbeesetten dolgoznak, gyakorlott hajósok, akik már sok vihart éltek át és ismerik szülőföldjük e nagy tavának alattomos természetét. Előbb minden erejüket megfeszítik, hogy úrrá legyenek a viharon és a hullámokon, ámde a veszedelem egyre nagyobb lesz. Most már nem tudnak más kiutat, felébresztik az alvó Mestert és Őt kérik, hogy segítsen! Nagy izgalmukban természetesen nem ugyanazokat a szavakat használták; ezért nem feltűnő, hogy a három evangélista különböző felkiáltásokat jegyzett fel. Az egyik így szólt: «*Mester, nem törődöl-e vele, hogy elveszünk?*» (Márk.) A másik felkiáltott: «*Mester! Mester! Elveszünk!*» (Lukács.) Ebben az általános izgalomban úgy emelkedik fel Jézus, mint maga a megtestesült nyugalom. Majd odaáll, rátekint a felkorbácsolt vízáradatra és szól:

«*Hallgass! — Némulj el!*» Először a viharos *szél* felé kiált, azután a háborgó *víz* felé. És a hatás? Csodálatos! Egy pillanat alatt engedelmeskednek a tomboló elemek a Teremtő parancsának. A legvadabb hullámok lábaihoz simulnak, mint hízelkedő kis kutyák, — és a tó felett hirtelen nagy csendesség támad. Máskor ha a szél hirtelen elál, a fenékig felkorbácsolt vízáradat csak lassanként jön nyugalomba, ahol azonban a Teremtő parancsol, ott késedelem nélkül megtörténik, amit Ő akar. Most azután az apostolokhoz fordul az Úr és szól: «*Miért féltetek, kicsinyhitűek?*» Miből keletkezett e kishitűség? Félelmükből és aggodalmukból. Ha erősebb meggyőződéssel lettek volna, hogy Jézus az Isten Fia s a Megváltó, akkor mégsem tarthatták volna lehetségesnek, hogy el fognak vele pusztulni hazájuk egy ilyen kis vizében! Jézus jelenlétének bátorságot és bizalmat kellett volna adni, tekintet nélkül arra, hogy alszik-e vagy ébren van.

Nagy volt a hatás, melyet e csoda az apostolokra tett. «*Az emberek csodálkoztak és mondották: Kicsoda ez, hogy a szél és a tenger engedelmeskednek neki?*» Igen, a csoda főcélja, amint már hallottuk, az volt, hogy Jézus istenségének világos bizonyságát adja. E jelenetben az Úr istenségét és emberségét egyszerre látjuk. Előbb lepihent a hajócskában, elfáradva a munkától (ez a szentírás egyetlen helye, amely Jézus alvásáról beszél), de ez a fáradt, nyugalmat igénylő Emberfia egyúttal puszta szavával parancsol a viharnak és a hullámoknak is. Ez minden időkre feledhetetlen kellett, hogy maradjon az apostolok előtt. Ha később missziós munkájuk közben viharok, üldözések törnek majd rájuk, fel kellett, hogy lépjen lelkükben ennek az esti utazásnak képe minden ijedségével, de vigasztaló befejezésével is! Kell, hogy ezek után hitük és bizalmuk azt diktálja majd minden nehézségben, hogy «most sem fog elhagyni minket az Úr!»

Ugyanez a csoda jelentősége reánk nézve, valamint az Egyházra és a lélekre is. A tengeren való viharos utazás

az Isten országa veszélyeinek és üldözéseinek képe. Mily gyakran volt már a történelem folyamán az Egyház hajója éppilyen viharok között! Már-már úgy látszott, hogy el kell pusztulnia, azonban az Ő szava igaz maradt: «*A pokol kapui nem fognak rajta erőt venni!*» Mint ahogy az Isten nem pusztulhat el a tenger hullámaiban, éppígy Isten Egyháza sem győzhető le külső ellenségek támadásától.

Természetesen Örök Isten a diadalmas szabadító, akinek gondolatai nem az emberek gondolatai! A tanítványok fáradoznak, küzdenek a viharral, vonják a vitorlát, eveznek, — Ő pedig aluszik! Gyakran engedi az Úr, hogy Egyházára is az üldözések hosszú éjszakája törjön rá; gondoljunk csak Mexikóra! Hajósok és kormányos mindent elkövetnek, hogy úrrá legyenek a vihar felett, Ő pedig alszik. Látszólag győz és gúnyolódik az ellenség s az Úr láthatóan nem avatkozik bele. 1900 év folyamán mily gyakran kiáltották a keresztények az égre: Uram, szabadíts meg minket, mert elveszünk! Igen, az Úr ismeri a veszedelmet, de az Ő útjai, nem a mi utaink. Ha eljön az Úr Jézus Krisztus órája fenségesen fog felemelkedni és véget vet majd minden viharnak, — ez a mai evangélium csodájának nagy vigasztalása mindannyiunk számára!

Végül azonban a te életed számára is vigasztaló e csoda! A keresztény élet viharos utazáshoz hasonlít, amely az örökkévalóság partjai felé tart. Harcok, szenvedés, kísértések senkit sem kímélnek meg, — kereszt nélkül nem lehet Jézust követni! Azonban ezekről a viharokról is ugyanaz áll, mint a mi csodánkban: *Krisztus jelen van az élet hajócskában:* helyezd csak belé bizalmadat! Azt tanítja a csoda: át kell engednünk az Úrnak a döntést, hogy mely időben és hogyan fog rajtunk segíteni; Ő nem mindig azonnal láthatóan jön segítségünkre, de mindig segít a szükséges időben!

Ha az Anyaszentegyház e csodával, az élet minden

szükségében akar is vigaszt és bizakodást az Úr segítsége iránt belénk önteni, ezen kívül akar még valami mást is mondani, aminek mind a mostani egyházi időszakra, mind a mai vasárnapi misére jelentősége van.

Mondottam már, hogy az evangéliumok nemcsak tanítást akarnak adni, hanem sokkal inkább képben mutatják mindazt, ami a szentmisében történik. Nem az Úr halálát és feltámadását ünnepeljük minden vasárnapi misében? De ugyanakkor nemde, Krisztus halálát és feltámadását a mi lelkünkben is? Éppen így a vihar a tengeren a Krisztus halálának is képe, s a vihar lecsendesítése pedig a Krisztus feltámadásáé! Azonban ez áll a mi lelkünkre is. És ha egész héten át viharoktól és hullámok támadásaitól voltunk is körülvéve, most, a vasárnapi misében beszáll íme a hajócskába az Úr, parancsol a viharnak és beteljesíti feltámadásának győzelmét!

Amire a háborgó tenger tanít.

A Vízkereszt utáni vasárnapok a nagy Király Jeruzsálem városában történt látogatásának hatása alatt állanak. Előttünk trónol az isteni Király, félelmetes a gonoszokkal szemben, de szelíd és nagylelkű a jók iránt. E vasárnapokon azt is látjuk, hogyan terjeszkedik az Isten országa minden akadály ellenére. Vessük fel a kérdést: Mi a mai nap jellemző vonása? A háborgó tengerről szóló evangéliumi szakasz! Igyekezzünk megtalálni a liturgia gondolatait, amelyek e szentírási hely kiválasztására vezetnek. Mi indíthatta az Egyházat arra, hogy éppen *ezt* az evangéliumot tegye a mai szentmisébe?

a) Vajjon megtaláljuk-e a vihar lecsendesítésében «*az Úr megjelenésének*» gondolatát? Ha ma egy hete az Egyház a kánai menyegző csodáját tárta elénk, hogy ebben az első csodában «Krisztus dicsőségét», vagyis istenségét mutassa, akkor be kell látnunk, hogy ugyanerre

épp ilyen alkalmas a mai csoda is. Képzeljük csak magunk elé : Éjszaka van ; a tizenkét férfi evez, egyszerre dühöngő vihar támad. A tapasztalt hajósok ismerik a tó álnok természetét, de nem tudnak segíteni magukon, felébresztik az alvó Urat ; Ő felemelkedik, fölséggel és nyugodtsággal parancsol a dühöngő elemeknek és azok engedelmes ebekként nyúlnak el lábai előtt. A tanítványok egész életükben nem feledhették el e hatalmas parancsoló Úr képét ! Valóban, ez is «*megnyilvánulása*» volt az Úrnak — de hát csak *ezt* akarta az Egyház megmutatni?

b) Vagy talán e képben az *Anyaszentegyház* saját üldözéseit és harcait akarta elénk állítani? Péter hajója valóban mindig a Krisztus Egyházának képe ; s amint a kis hajócskát vihar tombolta körül, ez a sorsa az Egyháznak is minden időben, de «*a pokol kapui nem vettek erőt rajta*». És mindig újból megtörtént az egyháztörténelem folyamán, hogy felemelkedett a látszólag alvó Úr, és parancsolt a hullámoknak és viharnak, és nyugalom és béke korszaka következett.

c) Vagy talán az *egyes keresztény lelkekre* gondoljunk? Minden lélek kis hajó, amelyet szél és hullámok zúgnak körül. Külső és belső harcok ugyan melyik keresztény szívet kímélnék meg? Oly sok a sorscsapás, a kísértés, a szenvedés, az üldözés ! A lélekben levő Isten országa ellen szakadatlan munkában áll a pokol. Talán erre is gondolt az Egyház? A Szent Antal példája megerősíteni látszik e véleményt ; olyan ez, mintha a mi evangéliumunk magyarázatául hangzanék. Mikor e jámbor remetét a gonosz lelkek nagyon gyötörték, de ő állhatatos maradt, fényes jelenséget látott. Antal rögtön azt kérdezte : «*Hol voltál, Uram?*» és egy hang azt felelte : «*Itt voltam, Antal, de vártam, hogy lássam küzdelmedet: és mert állhatatos voltál, mindig segítőd leszek*». Ez legyen a mi vigasztalásunk is. Küzdjünk bátran, a szükséges időben eljön Krisztus és parancsolni fog a viharnak.

d) Talán a *szenvedés* motívumát is meg akarta csen-

díteni ma az Egyház. A karácsonyi ünnepkör alapgondolata az volt, hogy Krisztus megalapítja a világosság országát a földön ; most készülünk elő a húsvéti ünnepkörre, amelyben majd látni fogjuk, hogyan győzi le a világosságot a sötétség. Az Úr szenvedésének gondolata már most finoman áthúzódik a karácsonyi ünnepkörön és ma is felcsendül a tomboló habok hullámzása között. Már nem tart sokáig és úgy fogjuk az Urat látni, amint egészen körülveszik a szenvedés hullámai ; el fogják önteni, de Ő győzni fog.

e) Talán az utolsó gondolattal jutunk legközelebb a liturgia értelméhez. E szentírási szakasz a *Krisztus húsvéti küzdelmének és győzelmének képe.* Minden vasárnap húsvétnap, feltámadási nap, minden vasárnapon Krisztus halálát és feltámadását ünnepeljük, de egyben Krisztusnak a mi lelkünkben való halálát és feltámadását is. És ha egész héten vihar és hullámok vettek is körül, a vasárnapi misében az Úr szállt be hajócskánkba, parancsol a viharnak és beteljesíti feltámadási győzelmét. Minden vasárnapon megnyerünk egy darabot a lélek ezen húsvéti győzelméből. És így minden vasárnap egy láncszeme lesz ennek a nagy kegyelmi láncnak, amely a keresztségtől az utolsó percig és a végső győzelemig vezet.

ÖTÖDIK ÉS HATODIK VASÁRNAP VIZKERESZT UTÁN.

A liturgiához hozzátartozik a Szentírás is ; azt mondhatnánk, hogy a biblia alapjaira épít a liturgia és azt fejleszti tovább. Elég, ha csak két pontra mutatunk rá : az üdvösség tényeit a Szentírás közli, de ezek az egyházi életben is kifejeződnek és így a liturgiának is tárgyai ; azonkívül a liturgia is legnagyobbrészt a biblia szavaival beszél. Ennek felismerése értékes a hitszónoknak, mert a biblia nélkül nem érti meg az anyagot, amellyel a szent templomot építi. Igy a liturgiától csalhatatlanul a biblia felé vezet az út, ha csak az ember (mint ahogyan velem történt), nem már eredetileg a bibliától tanulta meg az utat a liturgiához.

Ennek megfelelően a hitszónok ne vegye és ne értelmezze felületesen a liturgia szentírási szavait, amint első benyomása diktálná, hanem mindenek előtt a betűszerinti értelmet igyekezzék kideríteni az illető szent könyvvel való összefüggésből és csak azután állapítsa meg a szó liturgikus értelmét. Persze ez időtrabló munka, azonban csakis akkor tárul fel előtte az illető szöveg egész gazdag tartalma. Szeretném ezt a most következő két vasárnap evangéliumán megmutatni. Tartsunk először egy bibliaórát. Ennek tárgya a szántóföld konkolyáról szóló hasonlat (ötödik vasárnap) és mustármagról és kovászról szóló kettős példabeszéd (hatodik vasárnap). Mindkét szöveg az Úr Jézus ugyanazon prédikációjából, a Genezáret-tavi prédikációból van véve. Vessük fel a kérdést, milyen szerepe van e prédikációnak az Úr Jézus élete keretei közé állítva és másrészről mi az értelme.

A tavi prédikáció.

Ezt kissé mélyebben kell kifejtenünk. Krisztus megkezdi nyilvános tanítói működését és figyelmével rögtön a zsidó nép felé fordult ; mindenkit meg akart hívni az Isten országába, az Egyházba, bármilyen élethivatásban is volt az illető. Prédikált Judeában, Szamariában,

Galileában, a tanítók, írástudók és farizeusok előtt, de éppen úgy az egyszerű tudatlan népnek is, egyszóval mindenki megváltója akart lenni. Azonban minél tovább prédikált és minél több csodát tett, annál inkább igyekeztek a zsidók vezetői, a farizeusok, hogy Tőle a nép szívét elfordítsák. Alig tett egy-egy csodát vagy prédikált úgy, hogy a nép bámulattal telve hallgatta, máris ott voltak a farizeusok és igyekeztek az Ő munkájának hatását aláásni és meggyöngíteni. Egy ízben Kafarnaumban Péter házánál ismét meggyógyított egy ördögtől megszállottat. A tömeg szent bámulattal nézte, azonban a farizeusok rögtön azt mondották, hogy ő maga van ördögtől megszállva és az ördögök fejedelmének segítségével űzi ki az ördögöt. Ez már az Üdvözítőnek is sok volt! Őt vádolja népe a sátánnal való szövetség vádjával, aki épp azért jött, hogy megtörje a sátán hatalmát és az embereket a sátán szolgaságából kiszabadítsa! Az Úr most védekező beszédet tart, amelyben végül kimondotta: nem Őt, hanem a zsidó népet szállotta meg az ördög hétszeresen és miután a Messiását eltaszítja magától, az egykor «kiválasztott népből» «kárhozat fiai», elvetett nép lesz. Ettől a beszédtől kezdve az Üdvözítő egyre jobban visszahúzódik a zsidó néptől. Most főleg tanítványai oktatásával foglalkozik. Nem sokkal ez előtt választott tanítványai közül tizenkét férfiút, akiket apostoloknak nevezett. Ezek feladata volt, hogy tanításait szétvigyék majd a világba és ezért meg akarta erősíteni őket az istenségében vetett hitben és nevelni akarta őket nagy missziós munkájukra. Az Úr most következő tevékenysége csaknem kizárólag e feladat szolgálatában áll. Jár ugyan még mindig a nép közé, de prédikációi már teljesen átalakultak. Ezt rögtön látjuk annál a szentbeszédnél, melyet a Genezáret-tó partján egy hajócskából nagy tömeg előtt tartott és amelyet tavi beszédnek nevezünk. Itt már csak hasonlatokban beszélt anélkül, hogy a hasonlatokat a népnek megmagyarázta volna. Odahaza

azonban tanítványainak kifejtette és megmagyarázta a példabeszédeket.

Mi e prédikáció tartalma? Krisztus maga jelölte meg a témát: *Isten országának vagyis a mennyországnak titkai.* Isten országa vagy mennyország (mindkettő ugyanaz) a földön a szent Egyház. A titok itt nem gondolati titkot jelent (mint pl. egy hitigazság). Krisztus sokkal inkább az Egyház titokzatos növekedését érti ez alatt, mivel az nem az emberek várakozásának megfelelően történik. A titok főleg abban a gondolatban van, hogy az Isten országa *külsőleg jelentéktelen*, fejlődése egészen természetes utakon jár, csodák nélkül. Minden hatalma és szépsége a világ szemeitől elrejtve a belső dolgokban van.

Próbáljuk most a tavi prédikáció *gondolatmenetét* felvázolni. Öt részt különböztetünk meg:

1. Az Isten országának *alapítási története* (a magvetőről szóló hasonlat).
2. A *rossz* tragédiája (a konkolyról szóló hasonlat).
3. Isten országának *növekedése* és alakulása:
   a) A felnövő vetés hasonlata;
   b) a mustármag «
   c) a kovász «
4. Isten országának *méltósága és megbecsülése* (a kincsről és a gyöngyökről szóló két hasonlat).
5. Egyben befejezés: Isten országának *beteljesedése* (a halász hálójáról szóló hasonlat).

Első rész: Isten országának (főleg a *lelki* Isten országnak) alapítási történetét a magvetőről szóló hasonlatban fejti ki. Tanulsága: Csak a te közreműködéseddel és csak ezen közreműködésed mértéke arányában jön létre benned az Isten országa. Isten szakadatlanul veti, hinti kegyelmét szívedbe, te vagy a szántóföld. És ha az Isten országa nem azt a nagy, értékes gyümölcsöt hozza, amint az az Isten vetésétől elvárható lenne, ebben egyedül te vagy a bűnös, te hoztad az akadályokat az útba: A keményre taposott földet (közömbösség); a kövé változott szívedet

(felületesség) ; vagy pedig szenvedélyeket, amelyek egész bogáncserdeje borítja el az isteni vetést. Ez volt Jézus tanítása : Az Isten országa fölséges dolog, de előbb növekednie kell benned és neked a kegyelemmel együtt kell munkálkodnod.

Második rész: A rossz tragédiáját mutatja meg az Egyházban és a lélekben és pedig a konkoly hasonlatában. A rossz az ördög vetése : Lehet és kell is, hogy szabadon terjeszkedhessék, kell, hogy meg is érjen ; a földön a jóknak és rosszaknak Isten egyaránt szabadságot enged, a rosszaknak sem fog ezen a földön egy hajuk szála sem meggörbülni ; a rossznak is szerepe van Isten terveiben ; neki kell megtisztogatni a jókat és kipróbálni az igazak álhatatosságát. A rossz fenyítő vessző Isten kezében a jók számára ; és ez sürgeti ki a jók erényeit. Tulajdonképpeni értelemben az Isten országának nem tud ártani. Azonban a rossz vége az örök elvettetés, az örök büntetés. Azért légy türelmes a rosszal szemben, ne gyűlöld, sokkal inkább szánakozzál rajta ! Hagyd meg neki a rövid földi élet szerencséjét ! Épp ez a hasonlat segít megoldanunk Isten országának legmélyebb talányait.

Harmadik rész: Az Isten országának *növekedése és kialakulása,* három képben. Első kép : a felnövő vetés hasonlata (Márk. 5, 26 stb.) ; ez a rövid és kevésbbé ismert parabola csodálatosan mély értelmű gondolatokat tár fel Isten országáról. Fő gondolata : az Úr saját személyében végzi az Isten országának alapítását és beteljesítését. A közbeeső időbe azonban nem folyik be személyesen, hanem átengedi a dolgokat a maguk természetes fejlődésének. Mintha aludna Jézus ! Azonban ő megadta a belső csira-erőket az Isten-ország konstrukciójához. És amikor az első, a magvetőről szóló hasonlatban az embernek a kegyelemmel való együttműködésére mutat rá, különösen kihangsúlyozva találjuk a kegyelem belső erejét. Második és harmadik kép : E gondolatot még tovább kifejti a mustármagról és a kovászról szóló kettős

parabola. Az első az Isten országa külső növekedéséről, a második belső alakulásáról szól. A kereszténység kis kezdetekből előre nem is sejtett nagyságra növekedett (első hasonlat); és átjárja az egész embert (második hasonlat). A kereszténység nem külső hatalmi eszközökkel, hanem csendesen, kegyelmének belső erejéből terjed és így hatja át az egész embert. E három képben közös gondolat: Isten országa kicsiny külső kezdetében, növekedésében és eszközeiben; belső működésében azonban erős és hatalmas.

Negyedik rész: Az ember lelkében levő Isten-ország *méltósága és értékelése* (a kincsről és a gyöngyről szóló két parabola). Fő gondolatok: 1. (Elméleti.) A benned levő Isten országa felülmulja értékben az élet összes javait: Gazdagságot, hírnevet, élvezetet! — 2. (Gyakorlati.) Ennélfogva készen kell állnunk, hogy érte mindent odaadjunk, ha Isten így kívánja. Valóban, kell, hogy az Isten országa az én számomra nagy kincs legyen!

Ötödik rész: És egyben hatásos befejezés: Isten országának beteljesedése az utolsó napon lesz; akkor fog csak megtörténni a jók és rosszak nagy elválasztása. (A halászhálóról szóló hasonlat.)

Mindannyiunk számára értékes e tavi prédikáció, mert belőle mi is megérteni tanultuk Isten országának titkait.

A konkolyról szóló hasonlat.

Vizsgáljuk meg közelebbről a Vízkereszt utáni ötödik vasárnap hasonlatát.

Szerepel benne egy birtokos földmívelő, aki földjei megmívelésére több szolgát tart házában. Vetés idején jó magvakat vetnek a földbe, vagyis gyom-magoktól megtisztított gabonát. A vetés ideje elmúlt s a gazda szolgáival együtt jól kihasználta. Volt azonban egy ellensége is ennek a földmívesnek a faluban, aki mindenképpen meg-

akarta károsítani. Ilyen ellenségeskedések sajnos, ma sem ritkák a szomszédok között. Most tehát ez az ellenség éjnek idején konkolymagot hint el a vetés között, hogy ezzel a termést megrontsa. A konkolyt nálunk is sokfelé lehet látni a szántóföldeken, kezdetben alig különböztethető meg a búzától, csak akkor tűnik fel igazán, amikor már a kalászok fejlődnek. Ha azonban ilyenkor ki akarnák tépni, a gabona jó része is tönkremenne vele, mivel a két növény gyökerei összekeveredtek. Nincs más hátra tehát, mint várni az aratásig és akkor a kaszálásnál a gyomot különválasztani. Nálunk szokatlan az, amiről a hasonlat beszél, t. i. a konkoly elégetése. Keleten ez nagyon gyakori, mert ezáltal ártalmatlanná teszik a veszélyes magvakat, azonkívül a palesztinai fa-szegény vidékeken ez is jó tüzelőanyag.

Most lássuk a példabeszéd *kifejtését:* ez annyival könnyebb, mert Jézus maga is megmagyarázta tanítványainak és ezt a magyarázatot az Evangélium megőrizte. A hasonlat vezérgondolata: *a rossz szerepe az Egyházban.* A kifejtésben három pontot találunk: 1. A jó mag és a konkoly a szántóföldben, 2. a gazda magatartása a növekedés ideje alatt, 3. az aratás.

1. *Ki veti a jó magot?* Jézus Krisztus, aki az Isten országát a földre hozta. A szántóföld a világ, az Üdvözítő azért szállt le a földre, hogy az emberek között megalapítsa országát s ebben a birodalomban az egész világ kellene, hogy résztvegyen. A jó vetés az igazi Istengyermekek, tehát a jó keresztények. A konkoly a bűnösök, a gonoszok, akik nem tartoznak Isten országához. Az ellenség az ördög, aki a konkolyt elhinti. Az ördög szüntelen dolgozik, hogy a rosszat, a bűnt az emberek szívében elültesse és az embereket ördögfiakká tegye. Jól figyeljük meg: Az Úr a konkoly alatt nem a pogányokat és azokat érti, akik kívül állnak az Egyházon; ezekről most nem is tesz említést. Sokkal inkább azokat az embereket érti, akik jóllehet külsőleg keresztények, belsőleg a sátán zász-

lajához tartoznak. Ez legyen példabeszédünk első tanulsága: Krisztus Egyházában a jó és a rossz úgy keverednek, mint a búza és a konkoly a szántóföldön. Keserű igazság, hogy ez már Iskarioti Júdás esetében és csakhamar az ifjú Egyházban is így történt (pl. Ananiás és Zafira). Előre ki kellett tehát tanítani az apostolokat, nehogy később csalódjanak. Ez valóban egyik titka Isten országának.

2. Második pont a családfő *magatartása* a konkollyal szemben a termés növekedése idején. A családfő nem engedi kitépni a konkolyt a növekedési idő alatt; mit jelent ez? — Isten e földön mind a jóknak, mind a gonoszaknak teljes szabadságot enged; minden ember rendelkezik életidejével, amely alatt teljesen szabadon határozhatja el magát. Isten azonkívül nem akar azonnal fellépni a rossz ellen, nem akar villámával sujtani Egyháza ellenségeire. A jó és a rossz a földön szabadon fejlődhetnek és megérhetnek. A szétválasztás és az ítélet csak az élet végén következik el, az összesség számára pedig az utolsó ítéletkor. Ez a *második nagy tanítás a mai példabeszédből:* Itt e földön nincs teljes kiegyenlítődés, a tökéletes igazságban igazán csak a másvilágon lesz majd osztályrészünk.

3. A harmadik rész a *befejezést*, vagyis az *aratást* ábrázolja. Krisztus azt mondja a magyarázatban: «*Az aratás a világvége. Az aratók az angyalok. Amint tehát összeszedik a konkolyt és tűzben elégetik, úgy leszen a világ végén: az Emberfia elküldi angyalait és összeszedik országából mind a botrányokat és azokat, kik gonoszságot cselekesznek és tüzes kemencébe vetik őket: ott leszen sírás és fogak csikorgatása. Akkor az igazak fényleni fognak mint a nap*» . . . — Amint látjuk, az Üdvözítő kevés de élénk vonással választja el a poklot és a menyországot. A poklot tűzhelyhez hasonlítja. A kárhozottak kínjait sírással és fogcsikorgatással jellemzi. E szavakban ott rejlik a rettenetes gyötrelem, de emellett a tehetetlen harag és kétségbeesés is. Ezzel szemben szépen vázolja az igazak jutalmát:

A jó gabona kiválasztott kalászait az angyalok nagy gondossággal az égi csűrbe viszik. Az igazak világítani fognak mint a nap és megdicsőülésük sugároltözetében ragyogva és fényeskedve tartják majd bevonulásukat az égi országba. Megragadó ez a kép, amelyet itt az Üdvözítő az utolsó ítéletről fest: Ott a szerencsétlen kárhozottak égő tömegei piszkos-vörös fénnyel világítják meg a sötét mélyedést és betöltik az ürt haragjuk sivár kiáltásaival; fönn azonban a megdicsőültek vonulnak mint a pompázó, lenyugvó napfény, amely beragyogja az Örök ország megnyíló kapuit.

Most még néhány oktatást vonjunk le a példabeszédből. Az Üdvözítő ugyanis ezekre is kitért.

Mindenekelőtt e hasonlat megoldja számunkra a földi rossz talányát. Ez a probléma már sokaknak okozott fejtörést. Hogyan tűrheti Isten a földön a rosszat? Hányszor hallottuk a háborúban: «Ha volna Isten, hogyan tűrhetné ezt az igazságtalanságot és borzalmat?» A háború után pedig «A gonoszság győzött, az igaz ügy elbukott; hol marad ilyenkor az Isten?»

Az Isten gondolatai nem az ember gondolatai. Isten útjai nem az ember útjai. Azáltal, hogy Isten itt a földön a gabona mellett a konkolyt is nőni hagyja, egyáltalán nem adja fel és nem vonja vissza uralmát a földről. Az Úr az ő országában szabad alattvalók felett kíván uralkodni. Azért Jézus a gonoszoknak is teljesen szabad fejlődési lehetőséget biztosít. Szabad a konkolynak az Egyház búzaföldjén is terjeszkedni, ebbe éltünk tartama alatt nem akar beleavatkozni az Úr, ez méltóságán aluli volna és szegénységi bizonyítvány lenne a jóval szemben, amelynek pedig önmagának is ereje van. Isten ráér várni! Tökéletes nyugalommal nézi a gonoszt. De a félénk ember azt kérdezi: Nem fog így ártani a gonosz sok jónak? Igen, ártani fog; azonban mindenki szabad, mindenkinek ad Isten elég kegyelmet, mindenkinek önmagát kell megőriznie; és még a gonosz is azért van, hogy a jót bennünk

megtisztítsa, még jobbá kényszerítse, megerősítse. Szent Ambrus azt mondja: «*Vedd el az üldözést és hiányzani fognak a vértanuk, vedd el a harcot és nem lesz győzelmi korona sem!*» Az igazi jónak nem árthat a gonosz. A búza búza marad. Aki konkollyá lesz, a maga szabad akaratából lesz azzá. És így a rossznak, az ördögnek végeredményben Istent kell szolgálnia és segíteni az Ő terveinek megvalósításában. Ne féljünk, hűséges gondoskodással nézi az Atya az ő vetését és az Ő gyermekeinek egy hajuk szála sem fog végeredményben meggörbülni!

Azonban Isten telve van védő türelemmel a rosszak iránt is. Isten türelmes! A természetben a konkolyból sohasem lesz búza, de a keresztényüldöző Saulból lehet Szent Pál, aki az Egyház legjobb gabonájává vált. Az életben a rossz megtérhet. Nekünk persze Isten türelmét sokszor oly nehéz elviselnünk. Nem tudjuk megérteni, miért vár Isten gyakran oly sokáig. Azonban ha lassan őrölnek is Isten malmai, legyünk meggyőződve, hogy annál biztosabban . . .

És most még egy gyakorlati tanítás: Mi emberek oly kevéssé vagyunk türelmesek, ha tőlünk függne, rögtön tűzzel és villámmal sujtanánk le minden gonoszt! Nekünk, szűkkeblű embereknek nagy hibánk a *türelmetlenség*. Azt hisszük, nekünk kell Isten segítségére sietnünk a rossz megbüntetésében; pedig ez az Istenben való bizalom hiánya. A példabeszéd nagy tanítása a *türelem:* türelem a rosszal szemben, türelem az emberek gyöngeségei iránt, türelem önmagunkkal szemben! Ne a gyűlölet érzését tápláljuk a rosszal szemben, hanem az *igazi részvétet.*

Ez lenne a mai szentírási szakaszhoz a biblikus előkészület. Ezekután nem kell különösebben hangsúlyoznom, hogy most végre az egész példabeszéd plasztikusan és elevenen áll szemünk előtt. Felkészültünk a szentírási szöveg liturgikus alkalmazására. Most még különbséget kell tennünk aszerint, hogy ezt a perikopát a vízkeresztutáni időben, vagy pedig az egyházi őszben magyarázzuk.

Mindkét esetben egészen más megvilágítást kap a magyarázata. Az első esetben a példánkból a *középső részre* vessük a hangsúlyt. Krisztust mint bölcs, türelmes bírót látjuk magunk előtt, aki nőni és érni hagyja a jót és a rosszat egyaránt, s aki nem avatkozik bele erőszakkal az élet folyásába. Az egyházi őszben pedig, amikor már mereven előrenézünk az élet vége és a világ vége felé, az Úr a *mennyországot és a poklot tárja elénk.* Az Egyház fellebbenti ma a másvilág függönyét és belenézet a pokol gőzölgő mélységeibe, de egyben oda fordítja tekintetünket az ég szentjei felé is. Azonkívül megérteti az Egyház a rossz titkát is, ugyanis épp az utolsó időkben, a világ végén a gonoszság mégegyszer meg fogja mutatni egész hatalmát. Ezzel szemben e hasonlat világos látásra és vigasztalódásra tanít minket. Végül gondoljunk arra, hogy a mai szentmisében is vetni akar Krisztus a szívünkbe, jó vetést és pedig az isteni gabonát, amelyet nekünk kell felnöveszteni magunkban igaz keresztény életté.

Két parabola a mustármagról és a kovászról.

b) *A mustármag parabolája.*

Először lássuk közelebbről a két hasonlatot. Az elsőben az Úr a Mennyországot a *mustármaghoz* hasonlítja. E mustármagról a következőket mondja. A földben vagy a kertben vetik el, fontos vetőmag, kisebb, mint a kerti növények bármelyikének magva. A hajtása káposztaszerű, gyorsan nő, évelő, csakhamar olyan lesz, mintegy fa és akkor nagy ágakat hajt, amelyekre rászállnak a madarak. Ilyen mustárfát a mi vidékeinken is gyakran látni, a magvából kedvelt ételajat, az ú. n. mustárt (Senf) készítik, azonkívül a gyógyászatban is felhasználják, mint mustártapaszt. Magvának kicsinysége a zsidóknál köz-

mondás tárgya volt. A madarak nagyon szeretik magvát és rajokban szállnak ágaira, hogy az érett tokocskákból a kicsiny, fekete szemeket kiszedjék. A *kép* így világos, következik a *kifejtés:* Mire akarta az Úr e hasonlattal a tanítványokat és minket tanítani? Ismét az Isten országa egy titkáról akarja levenni a fátylat, ismét egy kétséget akar megoldani. Az Úr azt mondja az apostoloknak: A nép tömegei, de a farizeusok sem fognak az Isten országába tartozni. Tehát csak az apostolok és tanítványok egészen kis csapata. Ez lesz hát az egész Isten országa? Nem kellett, hogy ez megdöbbentse a tanítványokat? Másrészt meg a prófétáktól azt hallották, hogy Isten országa az egész földre kiterjedő hatalmas birodalom lesz. Ekkor adja Jézus a nagy tanítást és vigaszt: Az Isten országa kis kezdettel fog indulni, azonban rövidesen az egész világra el fog terjedni. Tehát a hasonlat két gondolatot kínál: 1. A kis mustármag a kereszténység kicsiny, alig látható kezdetét jelenti. 2. A mustárfa gyors növekedése és nagy terjedelme pedig az Egyháznak az egész világon való gyors elterjedését jelképezi.

1. *A szerény kezdet.* Az egyszerű természeti képben az Üdvözítő országának egyik alaptörvényét állítja szemünk elé, amely ellentétben állt azzal, amit a zsidók vártak. E törvény — kicsiny és nagy dolgokban egyaránt — az egész kereszténység életén át érvényesül.

A «szerény kezdet» törvénye teljesedett be mindenekelőtt *Krisztus életében:* Mint gyenge gyermek a betlehemi hideg jászol durva szalmáján kezdi királyi programját meghirdetni a világnak, és megtartotta ezt a törvényt további életében és tanításában is. Ezzel kezdődik hegyibeszéde is: Boldogok a szegények, boldogok a kicsinyek, boldogok, aki mostoha fiai a földnek: övék a mennyország! Egy másik esetben megköszöni az Atyának, hogy az Isten országa titkait elrejtette a bölcsek és okosak előtt, de kinyilatkoztatta a kicsinyeknek. És éppilyen önmegalázással is ment el erről a világról, kereszt-

halálában egészen eltűnik, egészen a «*semmivé tette önmagát*», amint Szent Pál mondja: Igen, Krisztus a Kálvária-hegyen földbe ültette a kis mustármagocskát és megöntözte saját vérével.

Amint Ő, úgy tett *Egyháza* is; a misztikus (titokzatos) Krisztus. Az Egyháznak is a világ szemében kicsinyként, alacsonyként és semmibevettként kellett kezdenie. Kicsiny, szegény nyáj volt az, amelyet az égi Pásztor itt egybegyüjtött, de bizalommal eltelve tudta nekik odakiáltani: «*Ne félj kicsiny nyáj, mert úgy tetszett Atyádnak, hogy neked adja az országot*». És így maradt továbbra is. Mindég és mindenütt kicsinyben kezdi az Egyház, a világ nagyjai és gazdagjai azért sokszor elmennek mellette, de a kicsinyek, vakok és bénák az Ő követői.

Valóban az *egyén életében* is be kell e hasonlatnak teljesedni. Alázattal és önmagunk letörésével kell az égbevivő utat kezdenünk, kicsinynek kell lennünk. Az embernek le kell szállnia trónjáról és meg kell hajtania magát, amikor az Isten országa keskeny kapuján be akar lépni.

2. *A gyors növekedés.* A kis mustármagból azonban gyorsan nagy növény lesz. Ez az Egyház gyors terjedésének képe. A kereszténység is így terjedt. Rövid idő alatt az egész Római Birodalomban ismerték. E mustármag növekedéséről az Apostolok Cselekedeteiben olvasunk. Már az első Pünkösdkor több ezer a megkereszteltek száma; nemsokára elindul Pál a népek apostola is és elviszi az Evangéliumot szerte Európába; Városról-városra keresztény egyházközségeket alapít. Már az első század végén nincs egyetlen város sem a római világbirodalomban, ahol a kereszténység a lábát meg ne vetette volna. A római császárok mindent elkövettek, hogy a kereszténységet vértanuinak vérébe fojtsák, de hiába, a vértanuk vére a keresztények magvetésévé lett. És háromszáztizenkettőben Konstantin császár kénytelen volt szabadságot adni az Egyháznak, amely legyűrte a

pogányságot kard nélkül, pénz nélkül, csak a keresztények szeretetével, hitével és életével. Igy lett a golgotai kicsiny mustármagból hatalmas fa, amely az egész földre szétterjeszti ágait. A madárkák, amelyek lombjai között laknak, azok a népek, amelyek beléptek az Egyházba és jól érzik magukat ez égi fa árnyéka alatt.

Micsoda bátorító gondolatokat nyujt e hasonlat az egyházi év kezdetére és végére egyaránt! Az év elején, amikor a kis mustármagot növekedni látjuk, és a végén, amikor lélekben a világ végét nézzük! És mindannyiunk számára nagy tanítást ad: Légy kicsiny, akkor naggyá leszel.

A kovász hasonlata. A két hasonlat bensőleg összetartozik és kiegészíti egymást. Az első Isten országa külső elterjedésére, a második belső erejére és működésére vonatkozik. Az első inkább a nagyban fennálló Isten-országra, az Egyházra alkalmazható, a második a kis Isten-országra, a lélekre.

Nézzük csak ismét a kép értelmét: A kovászt ősidők óta használták a zsidók, már az Egyiptomból való kivonuláskor hallunk említést a kovászról. A zsidók naponta sütöttek kenyeret. A kenyérsütés (nálunk is vidéken) az asszonyok dolga, akik egészen elkeverik a kovászt a liszt közé. Csak kevés kovászt kell felhasználni és mégis elég hogy az egész liszttömeget átjárja. Lássuk a *kifejtést:* Amint a kis mustármagban akkora erő van, hogy nagy fává tud fejlődni, éppúgy a parányi kovász is rendelkezik azzal az erővel, hogy rövid idő alatt az egész lisztcsomót átjárja. Tehát e hasonlat is a Krisztus országának kis kezdetből hatalmas méretekre való fejlődését ábrázolja. De a hasonlat még valami mást is tanít: A kovász hatása a tömegen belül elrejtve fejlődik ki, vagyis hasonlatunk rá akar mutatni az Isten országának a lelkekben és a világban mindent átjáró működésére. A kereszténység kezdettől fogva rögtön áthatotta az emberi élet minden vonatkozását. Az egyén életében, a családokban és az

államban egyaránt. A kereszténység valóban kovász volt, amely átalakította a világot és «*megújította a föld színét*». A kereszténység a történelem leghatalmasabb lelki forradalma. Kereszténységünk ezen oldalát találó képben fejezi ki ez az egyszerű hasonlat.

Nem lenne nehéz példákban bemutatni, miként alakította át a kereszténység a világot. Gondoljunk a rabszolgaságra! Valóban egyike a legnagyobb dicsőségsugaraknak Egyházunk homloka körül, hogy a rabszolgaságot sikerült megtörnie. Gondoljunk a nő s a gyermek helyzetére a pogányságban! Gondoljunk az emberiség történetének egy másik sötét foltjára, az érzékiségre, a pogány világ erkölcstelen üzelmeire és állítsuk melléje összehasonlításul Jézus tisztasági ideálját!

E hasonlat követelésekkel áll *mielénk* is: Bennünk is kovász kell, hogy legyen a kereszténység. Át kell alakítani életemet, lelkemet. Kereszténnyé kell lennem nemcsak a templomban, hanem a templomon kívül is a hivatásomban, a szórakozásomban, a szenvedésemben. Át kell járnia a kereszténységnek gondolkozásomat, érzésvilágomat, akaratomat, beszédemet, szeretetemet, mindenemet! Lelkemben a kereszténység meg kell hogy újítsa a föld színét. Le kell vetkőznöm a régi Ádámot és magamra kell ölteni az új embert, Krisztust!

Végül újból rámutatok, milyen jól illik ez a hasonlat az egyházi év kezdetére és végére egyaránt. Lelkiismeretvizsgálatra buzdít és önmegfigyelésre int, hogy vajjon igazán átjárta e már a kereszténység a lelkemet? Mily nagy a felelősségem, hogy az Eucharisztia szent kovászát már ebben az egyházi évben is oly gyakran elhoztam a lelkembe és mégis oly kevés változás volt az eredmény!

A Vízkereszt utáni idő.

Liturgikus szentbeszéd az 5. vasárnapra.

(1930.)

Ma a karácsonyi ünnepkör utolsó vasárnapját üljük. Jövő vasárnap a Hetvenedvasárnappal már a böjtelő idejébe lépünk. Idén oly szerencsések vagyunk, hogy a Vízkereszt utáni egész időszakot megülhetjük, mivel a Vízkereszt utáni hatodik vasárnap liturgiáját jövő szombaton végezzük el.

1. Lássuk mindenekelőtt ennek az időnek fejlődési menetét. A Vízkereszt utáni vasárnapok történetileg nem a Karácsony és Vízkereszt ünnepének folytatásai. Azonban bizonyos átmenet feltalálható bennük. Az első vasárnapon a 12 éves Gyermek Jézusra gondolunk. Vízkereszt oktávájában Jézus Jordánban történt keresztelésére; a második vasárnapon a kánai menyegzőre. Most Jézus nyilvános életébe vezet az Egyház és a liturgia a történeti egymásutántól függetlenül eseményeket és példabeszédeket mond el az Úr életéből. Gondolatilag és érzelmi tartalmuk szerint azonban ezek a vasárnapok is Vízkereszt nagy ünnepének hatása alatt állanak.

a) Vízkereszt hatását mutatják a *változó énekek is*, amelyek a harmadiktól a hatodik vasárnapig folyton ezt ismétlik: «*Imádva boruljatok le az Úr előtt*»... Imádjuk a Királyt, ehhez hívjuk az angyalokat is, nagy az öröm az Egyházban: «*Az Úr Siont megépítette és megjelent az Ő dicsőségében*». Tehát hangos, ujjongó vízkereszti gondolatok!

b) Az *olvasmányok* is e gondolat hatása alatt állnak. Nézzük az evangéliumokat: Krisztus, a Király megalapította országát, a világosság birodalmát és ezt most tovább kell építeni. Az Egyház megmutatja, mit hozott nekünk a Krisztus és hogyan működik birodalmában. Az első ajándék a *keresztség* (Vízkereszt nyolcada), a má-

sodik az *Oltáriszentség* (2. vasárnap). Majd elénk áll, mint *orvos* (3. vasárnap), mint *Győző* és a pokol leigázója (4. vasárnap). De ne higyjétek, hogy azért jött, hogy villámokat szórjon ránk ! Türelmes *Bíránk* Ő ! Időt enged mindenkinek, jónak és hibásnak egyaránt, igen, szabadságot enged a rossznak is. Igy e három vasárnap oly szépen jellemzi az Urat : «*Üdvözítő, Győző, türelmes Bíró.* A 6. vasárnap a zárógondolatot adja meg : az Isten országa növekszik és pedig számban és érdemben (numero et merito), külsőleg mint a mustármag, belsőleg mint a kovász.

c) A *Szentleckék* is bizonyos gondolati összefüggésben állanak ; az Isten országa külsőleg az igazi keresztény erényekben és a közösségi életben növekszik.

2. Most megértjük a mai vasárnapot :

a) *A változó énekek* megadják a nagy üdvtörténeti hátteret : *Öröm, Király, Ország.*

b) A konkolyról szóló *evangélium* komoly kérdést tisztáz : Mi a *rossz* szerepe az Isten országában? Rossz az ördög vetése. Nem szabad csodálkoznunk sem bosszankodnunk miatta, a rossz itt van és itt marad az Egyházban, és megmarad bennünk is ! Isten nem akarja kiszakítani, a földi életbe nem nyul bele erőszakosan ; a kiegyensúlyozó igazságosság csak a végén következik. Utolsó ítéletkor *bíró* lesz majd az Úr. Ne féljünk Isten karja nem gyöngült meg : «*Az Úr jobbja diadalt arat!*»

c) A *szentlecke* a keresztény ember élettükre : az összes keresztény erényeket megmutatja. Szeretet, irgalom, alázat, türelem, elnézés, békesség . . . Az Isten igéje szívünkben lakik, a közösségi imát gyakorolnunk kell, minden cselekvésünk és odaadásunk Isten dicsőségére kell, hogy legyen. A lecke maga elégséges életprogram lenne az egyénnek és a keresztény társadalomnak.

Befejezés: Amennyire tőlünk telik, akarjuk megvalósítani a szentleckét. Amennyire rajtunk áll : ne hagyjuk

a konkolyt felburjánozni szívünk szántóföldjében. Ami pedig másokra vonatkozik : Akarjuk, hogy Isten irgalma és türelme uralkodjék, mi is ezt kövessük, ne akarjunk csatlakozni a bűnhöz, de legyünk türelmesek a gyengékhez, akik talán e türelemmel konkolyból jó búzává alakíthatók.

GYERTYASZENTELŐ BOLDOGASSZONY.

Nagy kár, hogy a karácsonyi ünnepkör e záróünnepét többnyire nem lehet a kellő fénnyel megülni, sőt, hogy az ünnep kötelező voltát is eltörölték. Okvetlenül hangsúlyozni kell, hogy e nap nem Mária-ünnep, hanem elsősorban az Úr egyik ünnepe, hogy a Karácsony-Vízkereszt vonalon áll ez az ünnep is: *születés, kinyilvánulás, találkozás.* A találkozás (görögül Hypapante) az ünnep igazi mély értelme: Simeonban az Egyház megy Krisztus elé és viszont Krisztus is eljön az Ő templomába (az Egyházba). Az ünnep e mély tartalma először magát a hitszónokot kell, hogy eltöltse, kell, hogy sokat foglalkozzék e gondolattal, mielőtt e napon Isten igéjének hirdetésére indul. Alig még egy ünnepnek van oly bőséges anyagkincse, szónoki anyagbősége, mint ennek az ünnepnek. Ügyelnünk kell arra is, hogy ma a népet igazi «gyertyás misére, fénymisére» kell buzdítanunk (Evangélium alatt és a kánon alatt egészen áldozásig mind égő gyertyát tartanak kezükben); ez jelentős, liturgikus élmény lesz számukra és szónokilag nagyszerűen kiaknázható. Szentbeszéd témákul ajánlom: 1. Előbb egy biblikus homiliát a templomban való bemutatásról a Jézus életének történeti menetébe való helyes beállítással. 2. A gyertyaszentelésről és a gyertya jelentéséről. 3. Az ünnep főgondolatairól.

Krisztus bemutatása a templomban.

Jézus gyermekkorából még egy eseményt kell ismertetnünk: Jézus bemutatását a templomban. Már említettem, hogy sok keresztény tévedésben van Jézus gyermekkora eseményeinek egymásutánja felől. Sokan azt hiszik, hogy előbb volt a bölcsek imádása és azután következett a templomban való bemutatás. Ezek elfelejtik azt, hogy a Szent Család rögtön a bölcsek látogatása után menekülni volt kénytelen Egyiptomba s így nem maradna

idő a templomban való bemutatásra. Nem, az események egymásutánja a következő volt: A születés után negyven napra Mária és József a gyermek Jézussal a templomba mennek; azután visszatérnek Názáretbe, átköltöznek Betlehembe és kb. egy vagy két évvel a születés után jöttek csak a napkeleti bölcsek.

Igen, kérdezhetné valaki, de akkor miért ünnepli az Egyház e két ünnepet megfordított sorrendben? Amikor csak lehetséges, az Egyház szívesen üli meg az ünnepeket a hagyomány szerinti időegymásutánban: Így ültük meg a névadás ünnepét a nyolcadik napon, a gyertyaszentelő ünnepét pedig pontosan a negyvenedik napon, vagyis ma (Húsvétkor ugyanezt figyelhetjük meg: Nagypéntek = Krisztus halála; Húsvét = föltámadás; negyven nap mulva Mennybemenetel, tíz nappal ezután = Pünkösd.) Azonban a Vízkereszt ünnepe nem kizárólag a háromkirályoknak van szentelve (amint azt akkor már hallottuk is), hanem annak, hogy Krisztus kinyilvánította Istenségét a világ előtt. Ezért csak látszólag üli meg fordított sorrendben az Egyház a két ünnepet.

Ezen bevezetés után lássuk közelebbről Jézus bemutatását a templomban.

1. *Megtisztulás és bemutatás.* Mózes törvénye előírta, hogy az anyának negyven nappal a gyermek születése után a jeruzsálemi templomban tisztulási áldozatra kellett megjelenni és ha a gyermek elsőszülött fiú volt, be kellett Istennek mutatni és megváltani. *A tisztulási áldozat* kétféle volt: Egy bárány égő áldozatul és egy galamb, ha pedig az anya szegény volt, elég volt összesen két gerlét vagy galambfiat feláldozni. Az elsőszülött bemutatásának és megváltásának magyarázata a következő: Isten volt Izrael ura, királya és övé volt egész Izrael; Isten adta az emberi és állati szaporodást, a gyermekáldás ajándékát is. Ezért a zsidóknál minden elsőszülött fiúgyermeket Istennek kellett szentelni; az állatokból le kellett az első fajzatot ölni a templomban, az

emberek elsőszülöttei pedig a papok lettek, az Isten szolgái. Mióta azonban a papi és templomi szolgálat átszállt Lévi törzsére, az elsőszülött fiúgyermekeket (akik mintegy Isten tulajdona voltak) 5 «sekel»-ért (kb. 5 P) meg kellett váltani ettől a szolgálattól. E megváltást és a bemutatást az *apa* intézte ; az elsőszülöttet átadták a pap kezébe, aki az 5 sekel lefizetése ellenében áldást mondó szavak kíséretében visszaadta a gyermeket szüleinek. Most már tudjuk, mi dolguk volt Máriának és Józsefnek a templomban.

2. *Zarándokút a templomba.* Lélekben látjuk a jámbor menetet a templomba zarándokolni : József vitte kezében a kosárkát a két galambfiókával (mert bizony szegények voltak), Mária vitte a kis Jézust, úgy gondolom, Zakariás pap is velük mehetett, és így lépdeltek felfelé, a templom hegyére. Ugyan ki törődött volna a szegényesen öltözött emberekkel? Pedig ma egy fontos jövendölés fog beteljesedni ; néhány nagy próféta (Izaiás, Aggeus, Malachiás) megjövendölték, hogy a Megváltó meg fog jelenni a jeruzsálemi templomban és ott ki fog nyilvánulni Istensége. Olvassátok a mai mise szentleckéjét, ott is egy ilyen jövendölést találunk. Ma tehát e jövendölés be fog teljesedni : Jézus ma lépi át első ízben a templom küszöbét.

A templomban két feladat várt a Szent Családra : Mária átadta a tisztulási áldozatot, amely két galambfiókából állott, József pedig 5 sekelért megváltotta az isteni Gyermeket.

Természetesen Máriát nem kötötte volna a törvény előírása, nála és az Ő gyermekénél nem volt szükség semmiféle tisztulásra, hiszen Ő szeplőtelen volt minden bűntől és gyermeke maga az Isten Fia. De Mária alázatosan alávetette magát a törvényeknek, Jézus és Mária nem igényeltek kivételt maguknak és arra tanítanak, hogy mi is járjuk az Anyaszentegyháztól a keresztények számára kijelölt közös utat és hogy vegyünk részt a közös vallási gyakorlaton. Mindig veszélyes önfelmagasztalást jelent,

amikor valaki azt hiszi, hogy ez vagy az, csak a «műveletlen nép» számára van, «én túl tehetem magam rajta!»

A Szűzanya mai viselkedésének utánzásául és emlékezetére van nekünk, kereszténveknek, egy szép, de sajnos, egyre jobban feledésbe menő szokásunk. Amint gyermekének születése után az édesanya ismét el tudja hagyni a házat, első útja gyermekével karján az Isten házába vezet, ahol hálát ad és felajánlja az Úrnak szeretett magzatát, majd a pap megáldja az anyát és gyermekét. Ez az «*egyházkelő*»-nek nevezett liturgikus áldás. Ez a szertartás nem az anya megtisztulására való, mint az ószövetségben volt, mert nálunk kereszténveknél nincs szükség többé semmiféle tisztulásra, azonban mégis Mária alázatosságára emlékeztet az, hogy az édesanya ilyenkor a templom bejárata előtt letérdel és a pap vezeti be az oltárhoz.

Jézus bemutatásának már sokkal mélyebb jelentősége van. Hogyan, talán Jézust meg kellett váltani az Atyától? Nem, nem váltják meg; az Atya nem bocsátja el a Fiút. Ő, aki elsőszülött az ő testvérei között, ott marad és Isten tulajdona mindörökké! Az Atya teljesen magáénak kívánja megtartani Őt, ma reáteszi a kezét; az áldozatot magát csak elhalasztja, az öt sekel záloga öt szent sebének, melyeket egykor majd a keresztfán hordani fog. A Jézus bemutatásáról azt mondhatnánk, hogy ez az offertóriuma az Ő életének. Ha Krisztus megváltó életét összehasonlítjuk a szentmiseáldozattal, akkor a templomban való bemutatás *a felajánlás*, a kereszthalál a véres *Úrfelmutatás* és *Átváltozás:* Ma mintegy a patenán a (felajánlási tányérkán) nyugszik az isteni Áldozati Bárány, odavitetik az Atyához és 33 év mulva a kereszten fogja befejezni ezt az áldozatot. Ma a Mennyei Atya tetszéssel tekint alá a megváltás kezdődő áldozatára. Amikor a pap az anyának a gyermeket visszaadta, mintha azt mondta volna: Te, Édesanya, itt van a te áldozati adományod; most már a tied az a megtisztelő, fájdalmas szolgálat, hogy az Úr

áldozati Bárányát az egykori leölésre előkészítsed. — Ugyanazon úton vitték ma a Kis Jézust a templomba, amelyen Ábrahám ment Mória hegyére. Harminchárom nap mult el a névadás óta, amikor a szertartásban az első vércseppet áldozta. 33 év fog elmulni, s akkor be kell teljesednie az áldozatnak.

3. *Simeon.* Lukács evangélista itt két alakot állít elénk, melyeket stílusának teljes szeretetreméltóságával és bensőségével rajzol: *Simeont és Annát.* Simeonban egy tiszteletreméltó agg lép szemeink elé. Négy tulajdonságáról olvasunk: 1. *Igaz* volt, vagyis életét hitével összhangban élte, Isten parancsai szerint élt. 2. *Jámbor* és istenfélő volt, tehát mélyen vallásos ember. 3. *Várta* Izrael vigasztalását, vagyis, mint igazi zsidó a Megváltó iránti vágyódást és várakozást hordozott szívében. (A Megváltót is vigasznak, vagyis vigaszhozónak nevezik; az Üdvözítő maga is vigasztalónak mondja magát.) Simeon a régi zsidóság méltóságteljes képviselője: Jámborságával és valódi igazságosságával a Megváltó utáni vágyakozás és reménység mécsesét mindég örömmel hordozta az életben. 4. Végül próféta volt; Isten lelke lakozott benne. E prófétai minőségében még találkozunk vele.

Hogy pap volt-e, nem tudjuk, de Jeruzsálemben élt és lakott. Hűségéért és a Messiás utáni vágyakozása jutalmául kinyilvánította neki a Szentlélek, hogy halála előtt megláthatja még a Messiást. Tehát nem kellett pusztán reménykedésben meghalnia, mint a Krisztus előtt az ószövetség atyáinak, hanem a Megváltó érkezésének tudatában fejezhette be földi életét.

Ma reggel új kinyilatkoztatást közöl vele az Úr. Már ébredéskor oly könnyű a szíve, a Szentlélek hívja őt a templomba, ugyanabban az órában, amikor Mária a Gyermekkel odajön. Már az előudvarban Mária elé siet; az isteni világosság felvilágosítja őt, felismeri a szegény munkásgyerekben a Megváltót; szerencséje betellett, szíve ifjan ver. Kéri Máriát, adja át neki a gyermeket.

Mária feléje nyujtja és most szabad Őt öreg karjaiba venni. Szeretettől égő szívére szorítja és szent gyönyörrel karolja át Izrael üdvét, az ő Istenét! Most már mitsem kíván többé a földtől, ennél nagyobbat nem nyujthat számára a világ! Simeon elénekli hattyúdalát, elimádkozza élete esti imáját:

Most bocsásd el Uram szolgádat
a Te igéd szerint békességben:
mert látták szemeim a Te megváltásodat,
melyet készítettél minden népek színe előtt,
világosságul a pogányok megvilágosítására
és dicsőségére népednek Izraelnek!

E szépséges éneket az Egyház esti imájává és hála imájává tette köszönetül a megváltás egy-egy napjának kegyelmeiért és áldásáért. Az egyházi esti imában, amelyet a pap naponta az Egyház nevében a hívekért imádkozik, befejezésül mindig ezt az éneket mondják, és lelkünk előtt ott áll az ősz Simeon, aki karjain tartja a Kis Jézust és hálával eltelve lép ki az Úr szolgálatából. Az imádkozó ugyanilyen helyzetben van: Mindnyájan Isten szolgálatában állunk s most esténként lelkileg karjainkba vesszük az Üdvözítőt, aki Megváltónk a kegyelemben, a hitben, a szentségben, megköszönjük szívünk mélyéből Isten jótéteményeit és készen állunk, ha az Isten úgy akarja, eltávozni a földről bármely pillanatban. Most bocsásd el szolgádat, lelki szemeim ma is és eddigi életemben is látták az Üdvözítő Úr Jézus Krisztust! Én is a kiválasztottak seregébe tartozom, Ő az én üdvöm, megváltásom, világosságom, mely eszem és szívem sötétségét megvilágosítja, ő az én megdicsőülésem, örök jutalmam! Ó, bárcsak mindig ilyen érzülettel zárnánk le a napot! Valóban nem lehet bensőségesebb gondolatot találnunk esti imánkhoz Simeon énekénél! És mily szép lenne ez az ima egykor a haldokló keresztény szájából, akinél ez igazán az élet esti imáját jelenti.

Ahogyan némely fülemüle halálra énekli magát, úgy hal meg Simeon a vágyakozása beteltén kelt túláradó örömtől, boldogságtól. Most Máriához fordul, köszönti mint e nagy Gyermek anyját, azután komolyra váltja hangját és súlyos tartalmú jövendölést mond Máriának a gyermek jövőjéről és a zsidóság számára való jelentőségéről: «*Ime, tétetett ez sokak romlására és feltámadására Izraelben, és jelül, amelynek ellene mondanak. Neked magadnak is tőr fogja átjárni lelkedet, hogy sok szívből nyilvánosságra jöjjenek a gondolatok*». Simeon itt hármas jövendölést mond: 1. Isten döntése szerint Jézusnál van az üdv és kárhozat a zsidóság, de az egész világ számára is. Sokaknak botránykő lesz Jézus, akik benne való hitetlenségük miatt buknak el és elveszítik üdvösségüket. Sokaknak azonban Jézus fogja meghozni a feltámadást a bűn halálából. 2. A prófétai kép szerint Jézus mintegy zászló lesz, jel, amely ellenkezést vált ki. Simeon a jövőbe lát; lángoló harc fog fellobogni Mellette és Ellene! Ő a világtörténelem középpontja. A kereszt előtt minden embernek döntenie kell: Vele vagy Ellene! Az Üdvözítő iránt közömbös senki sem maradhat: Vagy imádjuk Őt, vagy gyűlöljük! 3. Simeon Mária fájdalmairól is szól, azt mondja, Mária is belekapcsolódik majd fiának szenvedéseibe. A fájdalom, amely átjárja Máriát, oly hatalmas lesz, hogy meg tudná szakítani a szívet. Itt áll tehát szemünk előtt a Fájdalmas Anya, a Mária-kép a hét tőrrel a szívében!

Krisztus a világosság.

Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepét a legtöbb keresztény nem helyesen üli meg. Ez az ünnep nem Mária-ünnep, amint a neve után vélnénk, nem is a karácsonyi ünnepkör egyik mellékünnepe, hanem ennél is több: a karácsonyi ünnepek között a harmadik helyre merném tenni Karácsony és Vízkereszt után. Karácsonykor azt

ünnepeltük, hogy Krisztus mint ember jött el közénk és ebben a megváltás kezdetét láttuk. Vízkeresztkor Krisztusnak, mint Isten Fiának, a világ előtti kinyilvánulását ünnepeltük s egyben az Isten-Királynak Egyházával való eljegyzését. A mai ünnep legmélyebb értelmét az ünnep görög neve fejezi ki a «hypapante», ami annyit jelent, mint «találkozás». Az Egyház mint menyasszony megy Krisztus elé. A mai gyertyás körmenet himnusza ezt így énekelte meg: «*Díszítsd nászruhádat Sion és fogadd Krisztust, a Királyt*»... Figyeljük csak a három karácsonyi ünnep értelmét és egymáshoz való kapcsolatát: Olyanok, mint egy triptichon, egy három részből álló oltárkép: Karácsonykor a Király jön menyasszonya elé. Vízkeresztkor megtörténik a menyegző az Egyházzal, ma pedig az Egyház megy Ura elé és felékesíti magát nászruhájába.

E mély értelme miatt emelkedik ki a mai ünnep sok más közül azzal is, hogy olyan különösen gazdag értékes gondolatokban. Csak egyet akarok ezekből kiemelni: a *fény gondolatát.* Ma gyertyákat szentelünk és az Egyház a *világosságot,* a fényt adja ismét a kezünkbe. Vajjon mit akart ezzel az Egyház és mi az értelme ennek a szokásnak?

Az ünnep elrendelésére az alkalmat egy pogány szokásnak ünnepünkkel való érdekes találkozása adta meg. A pogány Rómában ezen időpont körül egy féktelen mulatozásokkal összekötött «fényünnepet» ültek. A Simeon ajkáról elhangzó szó a «*világosságról, amely eljött a pogányok megvilágosítására*», adta meg az alapot egy keresztény «fényünnepre». *Mit jelent a fény gondolata számunkra?*

1. A keresztények kezdettől fogva szerették a fényt. A «világosság» fogalom Krisztus szavaiban és hasonlataiban gyakran előfordul pl.: «*Én vagyok a világ világossága*». «*Hagyjátok, hogy világoskodjék a ti világosságtok*», «*a világosság világított a sötétségben*» stb. Szent Pál sokat beszél a fényről: «*Egykor sötétség voltatok, most pedig világosság vagytok az Úrban*». Már az apostoli időkben (Szent Pál Troasban) használták a fényt az istentiszteletnél. A ke-

keresztények pedig éppen a «*világosság fiai*», csakhamar meg is szentelték a fényt, az éjszakai virrasztások (vigiliák) gyertyaszenteléssel vagy fáklyaszenteléssel kezdődtek; a nagyszombati tűzszentelés ennek a szokásnak tiszteletreméltó maradványa. A megszentelt fényt szentelményé tette az Egyház.

Minél inkább kialakult a szent kultusz, annál jobban elmélyült a fény szimbolikája is: *A fény Krisztus jelképe.* Igy azután mindenütt használták a fényt, ahol az Egyházban Krisztus megjelent. Hol jelenik meg Krisztus? Mindenekelőtt a *szentmise áldozatban.* Ezért van a gyertyafény az oltáron, ezért ég a Szentségház előtt az örökmécs, mert Krisztus jelen van itt. Az evangélium meghirdetésére szintén gyertyát visznek, mert az evangélium tanításában is Krisztus jelenik meg és Ő beszél hozzánk. Átváltozásra a misekönyv előírása szerint szintén meg kellene gyujtani egy külön gyertyát, az ú. n. «Sanctus» vagy a «Kánon-gyertyát», amely áldozás utánig ég. Húsvétkor a *húsvéti gyertyát* szenteljük, amely a feltámadott Üdvözítőt jelképezi.

3. Az Egyház azonban még mélyebbre nyul: A keresztényeknek kezébe adja a gyertyát, a világosságot és a legmélyebb értelmet tulajdonítja ennek: *A fény a bennünk és közöttünk élő Krisztus.* Amit Izaiás próféta jövendölt: *Krisztus az Emmánuel,* ami annyit tesz, «*Isten velünk*». Amit az Egyház a papi üdvözletben annyiszor mond nekünk: *Dominus vobiscum (Az Úr legyen veletek)* az a keresztény ember legmélyebb lényege; és erre emlékeztet a kezünkben tartott világosság. E fény a ti kezetekben: a *látható Dominus vobiscum!* Ezért veszi mindenki a keresztségkor ünnepélyesen a pap kezéből az égő gyertyaszálat. A pap ekkor azt mondotta: «*Vedd az égő világosságot és őrizd meg szeplőtelenül keresztségi kegyelmedet! Tartsd meg Isten parancsait, hogy ha majd az Úr a menyegzőre jön, elébe tudj sietni az égi udvar összes szentjeivel, és örökké élj!*» Tehát mintegy állandóan harcban kell lennie a ke-

resztény embernek e fényért : amely a Krisztussal való együttlétének, a Krisztus benne való jelenlétének örök világossága. Ez az égő gyertya azután újból és újból megjelenik életünkben : Az első szentáldozásnál, a papszentelésnél, végül ezt fogja reszkető kezével a haldokló keresztény, hogy a halál éjszakájába ezzel lépjen be jövő Ura elé ! Most megértitek hogy mit tesz az Egyház Gyertyaszentelőkor. Újból kézbevesszük a megszentelt fényt ! Figyelmeztetni akar az Egyház, hogy egész éven át szívünkben hordjuk az Üdvözítőt és engedjük világosságunkat világítani az emberek előtt is. A mai nap tehát egyben keresztségi fogadásunk megújításának a napja is ; hordozd a Krisztust az egész éven át.

Most még röviden elmondom, hogyan kell ezt az ünnepet az Egyházban megülni. A pap viola vecsernyepalástban lép az oltárhoz, amely előtt ott fekszenek a gyertyák, amelyeket meg kell szentelni. Öt szép imádság keretében megszenteli a gyertyákat, meghinti szenteltvízzel és megtömjénezi. Azután kiosztja a gyertyákat a népnek, amikor is mindegyikünk letérdel és a gyertyákat és a pap kezét megcsókolja. A szétosztás alatt a kórus az agg Simeon énekét énekeli. Miután valamennyi hívő átvette a gyertyát, meggyujtják és körmenetet kezdenek a templom körül : Elől égő gyertyák között a kereszt, azután a papság, majd a nép ; mindenki kezében ott az égő gyertyaszál s menetközben a kar szép énekeket énekel. E szentelt fényekkel való körmenetben mély szimbolum rejlik : A keresztény ember egész évi életútját jelenti. Az Egyház egyúttal *megadja a forrást is,* amelyből a Krisztussal való összeköttetésünk e lángja táplálkozik és fenntartja magát : A templomba való visszatérés után nyomban megkezdődik *a szentmise:* a pap fehér ruhában jelenik meg az oltárnál. És most figyeljetek : Az evangélium olvasásakor nemcsak a ministránsok tartanak égő gyertyát, hanem az egész nép meggyujtja gyertyáit és kezében tartja őket ; evangélium után pedig ismét eloltt-

ják. *Átváltozás előtt azonban, a prefációra ismét fellobbannak az összes gyertyák lángjai és égve maradnak a szentáldozás végéig.* Most már megértitek, hogy a Gyertyaszentelő-Napi misének valóban «*gyertyás-misének*», *az égő fények miséjének* kell lennie. Keresztények, higyjétek el, egy ilyen fényárban úszó mise megragadó élmény! Az Egyház mindezzel azt akarja mondani nekünk: *Az evangéliumban és a szentmise áldozatban őrizzük meg az Emmánuelt, az «Isten velünk»-et!* Minden keresztény családban is kellene lenni szentelt gyertyáknak, hogy bizonyos alkalmakkor, mint pl. házi ájtatosságoknál, vagy amikor a nagybetegek kenetének kiszolgáltatásához kísérjük a papot, vagy ha a család egyik tagja halálán van, újból meggyujthassuk.

Keresztények, amikor ma hazamegyünk, mondjuk el magunknak, hogy ma az Egyház ismét nagy célt állított elénk: *Hordozd magadban a Krisztust!* Hordozd hát óvatosan, mint édesanya a gyermekét, mint a tulajdonos a drága kincset, mint a követ királyi urának bizalmas levelét! Ne sínylődtesd bűnökkel a Krisztust benned. Járj nemességednek azzal az öntudatával az életen át, hogy te *fénythordozó, Krisztust-hordozó ember vagy!*